

TILINPÄÄTÖS

1.1.–31.12.2018

TERVEYDEN JA
HYVINVOINNIN LAITOS

Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen
TILINPÄÄTÖS 1.1.–31.12.2018

PunaMusta Oy
Helsinki 2019

SISÄLLYS

TOIMINTAKERTOMUS	4
1. JOHDON KATSAUS	4
2. TULOKSELLISUUS	6
3. VAIKUTTAVUUS	8
3.1 Toiminnan vaikuttavuus	8
3.2 Siirto- ja sijoitusmenojen vaikuttavuus	16
4. TOIMINNALLINEN TEHOKKUUS	20
4.1 Toiminnan tuottavuus	21
4.2 Toiminnan taloudellisuus	23
4.3 Maksullisen toiminnan tulos ja kannattavuus	23
4.4 Yhteisrahoitteisen toiminnan ja yhteistoiminnan kustannusvastaavuus	30
5. TUOTOKSET JA LAADUNHALLINTA	36
5.1 Suoritteiden määrät ja aikaansaadut julkishyödykkeet	54
5.2 Palvelukyky sekä suoritteiden ja julkishyödykkeiden laatu	63
6. HENKISTEN VOIMAVAROJEN HALLINTA JA KEHITTÄMINEN	64
7. TILINPÄÄTÖSANALYYSI	70
7.1 Rahoituksen rakenne	70
7.2 Talousarvion toteutuminen	71
7.3 Tuotto- ja kululaskelma	72
7.4 Tase	72

8. SISÄISEN VALVONNAN ARVIOINTI- JA VAHVISTUSLAUSUMA	73
9. ARVIOINTIEN TULOKSET	74
10. YHTEENVETO HAVAITUISTA VÄÄRINKÄYTÖKSISTÄ	75
10.1 Virheitä ja väärinkäytöksiä koskevat yhteenvetotiedot	75
10.2 Takaisinperintää koskevat yhteenvetotiedot	75
TALOUSARVION TOTEUMALASKELMA	76
TUOTTO- JA KULULASKELMA	84
TASE	86
LIITETIEDOT	88
ALLEKIRJOITUKSET	98
TILINPÄÄTÖSMERKINTÄ	99

1. JOHDON KATSAUS

THL onnistui tulossopimuksessa sovittujen tavoitteiden saavuttamisessa hyvin. Kaikki tulossopimuksen tavoitteet toteutuivat vähintään ”lähes tavoitteen mukaisesti” (3).

Tehtävänsä mukaisesti THL toimi vuoden 2018 aikana suomalaisten terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi monin tavoin ja usealla eri rintamalla. THL oli aktiivisesti mukana kaikkien Sosiaali- ja terveysministeriön (STM) vastuulla olevien hallitusohjelman kärkihankkeiden toimeenpanossa, joista laaja-alaisimmat olivat LAPE (Lapsi- ja perhepalvelujen muutosohjelma) ja I&O (Kehitetään ikäihmisten kotihoitoa ja kaikenikäisten omaishoitoa). THL:n panos LAPEn toteuttamisessa ja sen kaikkien neljän kehittämiskokonaisuuden toimeenpanossa ja tulosten saavuttamisessa oli erittäin merkittävä. I&O-hankkeessa laitoksen tehtävä oli alueellisten kehittämishankkeiden tuki, vanhuspalveluiden, keskitetyn asiakasohjauksen ja omaishoidon kyselyjen toteuttaminen sekä seuraintaidikaattoreiden rakentaminen. THL osallistui myös pääministeri Sipilän asettaman eriarvoisuuden vähentämistä käsitelleen professori Juho Saaren työryhmän työhön ja on sittemmin seurannut ja asiantuntemuksellaan edistänyt ehdotusten toimeenpanoa. Näiden ohella, THL osallistui STM:n ja OKM:n käynnistämän kansallisen lapsistrategian valmisteluun, jolla tavoitellaan vuoteen 2040 ulottuvia linjauksia lapsen oikeuksiin ja tietoon perustuvan toimintakulttuurin sekä lapsi- ja perhemyönteisen yhteiskunnan vahvistamiseksi. THL on ollut mukana

myös ns. kuntoutuskomitean ehdotusten toimeenpanoa edistämässä.

THL tuki toimintavuoden aikana asiantuntijatyöllään myös ministeriöitä sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen sekä monien muiden lakien, mm. asiakasmaksulainsäädännön uudistamisen valmistelussa. Laitos tuotti muun muassa tutkimustietoa sosiaali- ja terveyskeskusten kiinteän korvauksen määrittelyn perustaksi sekä arvioi asiakasmaksu-uudistuksen vaikutuksia. THL aloitti myös terveydenhuollon kansallisen laatu-rekisterin rakentamista pilotoivan kehittämishankkeen, joka käynnistyi eduskunnan myöntämän erillismäärärahan turvin. Toimintavuoden aikana julkaistiin THL koordinoima kansallinen kymmenvuotinen Kansallinen sisäilma ja terveys -ohjelma. Sitä valmisteltiin toimintavuoden aikana laajassa yhteistyössä eri sidosryhmien kanssa, hyödyntämällä työpajoja, työkokouksia, verkkokyselyjä ja kahdenvälisiä sidosryhmäkuulemisia. Ohjelma on siirtynyt nyt toimeenpanovaiheeseen.

THL:n sisäisiä toimintoja kehitettiin monelta osin. THL asetti kesäkuussa koordinaatioryhmän valmistelevaan THL:n tutkimusohjelmauudistusta, jonka tavoitteena oli vahvistaa laitoksen tutkimustoimintaa ja ohjata sitä horisontaalisin tutkimusohjelmin. Tutkimusohjelmauudistuksen valmistelun tuloksena syntyi neljä tutkimusohjelmaluonnosta, joiden valmistelua laitos jatkaa vuonna 2019. THL:ään perustettiin vuoden 2018 alussa Sote-arviointiyksikkö, johon rekrytoitiin viisi

arviointipäällikköä. Yksikkö osallistui Valtionvarainministeriön (VM) toteuttamaan maakuntien järjestämisen ja ohjauksen simulointiharjoitukseen keväällä, jossa yhteydessä arviointiyksikkö julkaisi jokaisesta maakunnasta ao. teemoihin liittyvän asiantuntija-arvion. Yksikkö laati STM:n järjestämässä sote-ohjauksen harjoituksessa asiantuntija-arvioinnin myös syksyllä 2018, ja siihen liittyen valmisteltiin ja julkaistiin asiantuntija-arviot HE15/2017 -mukaisista maakunnista. THL osallistui myös aktiivisesti lupaviranomais- ja palveluoperaattoritoimintojen valmisteluun STM:n vetämän väliaikaisen ohjausryhmän ja sen yhteydessä toimivien työryhmien puitteissa. THL:ssa tehtiin tähän liittyen hallinnollisia valmisteluja sekä toimeenpanosuunnitelua lupaviranomaistoiminnan käynnistämiseksi laitoksen yhteydessä. Sisäistä kehittämistä kohdistettiin myös laitoksen tietohallintoon. THL:ssa otettiin käyttöön ja toimeenpantiin tietohallintomallin mukainen toimintatapa laitoksen tietohallinnon johtamisessa. Tietohallinnon ohjausryhmä ja projektitoimiston toiminta vakiintui toimintavuoden aikana ja laitoksen tietohallinnon kehittämis- ja investointiohjelmaa vietiin eteenpäin. THL:n alaiseen hallintoon kohdistettiin niin ikään kehittämistoimenpiteitä. THL teki toimintavuoden aikana STM:n toimeksiantona muun muassa arvion vankiterveydenhuollon nykytilasta.

Terveysalan kasvustrategian ja yritysysteistyön toimeenpanossa THL osallistui avoimen datan kehittämiseen.

yhteisöjen ja dataa hyödyntämistä edistävien yhteistyöhankkeiden toimintaan. THL:ssa valmisteltiin ja kokeiltiin toimintamalleja yritysyritysten uusien toimintatapojen ja rakenteiden synnyttämiseksi sekä tehty liiketoimintasuunnittelua yritysmuotoon eriyttävän tutkimuspalvelutoiminnan edistämiseksi.

THL:n toimintamääräraha on laskenut vuosien 2015–2019 välillä reaalisesti noin 25 prosenttia. Tehdyt leikkaukset ovat kohdistuneet pääosin tutkimus-, asiantuntija- ja kehittämistoimintaan, eivätkä THL:n lakisääteisiin tehtäviin. Edellä mainitut tehtävät tuottavat lakisääteisten tehtävien edellyttämän tiedon ja asiantuntemuksen. Vuodelta 2018 siirtyvä määräraha on noin 10,8 miljoonaa euroa (kasvua vuodesta 2017 oli 3 miljoonaa euroa). Siirtyvän määrärahan suuruuteen ovat vaikuttaneet onnistuneiden sopeuttamistoimien lisäksi yhteisrahoitteisen toiminnan yleiskustannuskertymä ja maksullisen palvelutoiminnan hyvä kehitys, jonka liikevaihto kasvoi vuonna 2018 lähes 10 prosenttia ja käyttöjäämä noin 15 prosenttia. THL:n rahoitustilanne säilynee tasapainoisena vuodet 2019–2020, jollei tule lisäleikkauksia talousarviorahoitukseen.

THL katsoo rohkeasti eteenpäin

THL:n toimintaympäristöön kohdistuu merkittäviä muutostrendejä, jotka laitos huomioi aktiivisesti toiminnassaan. Niihin kiinnitetään huomiota erityisesti kulu- van vuoden keväällä valmistuvassa laitoksen uudessa strategiassa. Yksi lähitulevaisuuden väistämätön kehi-

tyslinja on väestön ikääntyminen ja sitä myötä huolto- suhteen heikkeneminen. Ikääntyminen haastaa laitosta panostamaan entistä vahvemmin ikääntyneen väestön terveyden ja toimintakyvyn kohentamiseen ja yllä- pitoon sekä terveysriskien torjumiseen. Myös yksilön vastuun korostuminen voi lisääntyä, mikä puolestaan korostaa terveyttä ja hyvinvointia tukevan motivaatio- ja valintaympäristön luomisen tärkeyttä. Ilmastomuutos on toinen yhteiskuntaamme ravisteleva tekijä tule- vaisuudessa. Sen osalta THL:n tehtävänä on varautua sen aiheuttamiin terveys- ja hyvinvointivaikutuksiin, niin Suomessa kuin globaalistikin.

Teknologinen kehitys ja työn murros edellyttävät entistä osaavampia ja joustavampia työntekijöitä. Tämä edellyttää muutoksia myös myös sosiaaliturvaan, samalla kun vaikutukset eriarvoisuuskehitykselle voivat olla merkittävät. THL:n tulee olla mukana tutki- massa teknologisen kehityksen mahdollisuuksia tervey- den edistämässä, yksilöllistetyssä lääketieteessä ja pal- velujärjestelmän kehittämisessä. Uusia keinoja tarvitaan myös muutosjoustavuuden lisäämiseen, ja väestön mie- lenterveyden kielteisiin kehityskuluihin tulisi kiinnit- tää erityistä huomiota. Mielenterveys- ja päihdeongel- mat ovat tärkeä tekijä silloin, kun opiskelu- ja työkykyä ja työllisyyttä pyritään lisäämään erityisesti osatyöky- kyisten parissa, ja ne liittyvät vahvasti myös huono-osai- suuteen ja eriarvoistumiskehitykseen.

Liikunnan vähentyminen ja lihavuuden yleistymi- nen tarkoittaa tulevaisuudessa kansansairauksien yleis- tymistä, ellei kehityskulkua saada pysäytettyä. Tarvit- semme uutta ymmärrystä sosiaalisen segregaaation,

syrytymisen, huono-osaisuuden kasaantumisen ja eri- arvoistumisen mekanismeista ja tietoa tehokkaista ja kustannusvaikuttavista ennaltaehkäisyn toimenpiteistä. Palvelu- ja tulonsiirtojärjestelmän saumaton toiminta ja sen kehittäminen on tärkeää myös näistä näkökulmista.

Sote-uudistuksen onnistuminen on ratkaisevan tär- keää. Uudistuksen vaikutusten seuranta ja arviointi ovat THL:n keskeisiä lähitulevaisuuden tehtäviä. Työssä tar- vitaan rikasta ja poikkitieteellistä arvioinnin, kehittämi- sen ja tutkimuksen yhdistävää ekosysteemiä, jotta mah- dolliset ongelmat tunnistetaan nopeasti ja niihin voidaan tarjota vaikuttavia ratkaisuja. THL:n vastuulla on myös entistä vankemman ja monipuolisemman tietopohjan rakentaminen sekä väestön terveydestä että palvelujär- jestelmästä ja sen johtamisesta. Näiden suurten tietoi- neistojen osaava tutkimuskäyttö sekä yhä monitieteisem- mät tutkimusyritysten verkostot ovat lähitulevaisuuden megatrendi. Myös yksilöllistetty lääketiede ja terveyden edistäminen kehittyvät usein massadatan sovelluksista. THL:n asemoituminen vahvaksi yhteistyökumppaniksi ja tutkimusosaajaksi näissä ekosysteemeissä on laitokselle keskeinen lähitulevaisuuden menestystekijä.

Monet merkittävät lähitulevaisuuden trendit ovat globaaleja, siksi THL:nkin on toimittava globaalisti. Koska kuvamme tulevaisuudesta on väistämättä epä- tarkka, tulee THL:llä olla valmiuksia paitsi systemaati- seen työhön keskeisten kansanterveys- ja hyvinvointi ongelmien torjumiseksi myös ketterään reagointiin yllättävissä muutoksissa.

2. TULOKSELLISUUS

Tavoite 1

THL tuottaa omalta osaltaan hallitusohjelman mukaisen ehdotuksen siitä, miten yhteistyötä ja työnjakoa sekä rakenteita tutkimuslaitosten ja korkeakoulujen välillä kehitetään, mukaan lukien alueellisten ja alakohtaisten osaamiskeskittymien muodostaminen ja kampusajattelun vahvistaminen.

”Vuonna 2018 laitoksessa on valmisteltu neljää tutkimusohjelmaa, jotka luovat pohjaa yhteistyöverkostojen ja ekosysteemien uudelleen tarkasteluun, kehittämiseen sekä kampusyhteistyön vahvistamiseen. THL on aktiivisesti edistänyt tutkimusyhteistyömahdollisuuksia yliopistojen ja tutkimuslaitosten kanssa järjestämällä tilaisuuksia, joissa laitoksen aineistoja esitellään kampuksilla.”

Tavoite 2

THL syventää ja kehittää yhteistyötapoja muiden tutkimuslaitosten kanssa.

”Laitoksen edustajat ovat osallistuneet tutkimuslaitosten yhteenliittymän TULANETin toimintaan, jonka puitteissa tutkimuslaitosyhteistyön muotoja on kehitetty ja uudistettu.”

Tavoite 3

THL tuottaa yhdessä hallinnonalan muiden laitosten kanssa ehdotuksen ja toimintamallin yhteistyön syventämiseksi Tilkanmäen kampuksen kehittämisen osalta.

”THL on toiminut aloitteellisesti, määrätietoisesti ja pitkäjänteisesti tavoitteenaan keskittää Helsingissä toimintansa Tilkanmäen kampukselle ja samalla luoda kampuksesta hallinnonalan yhteistyötä tukeva sekä toimintaa parhaalla mahdollisella tavalla tukeva ja henkilöstölle hyvinvoiva työympäristö. Yhteistyössä Senaatti-kiinteistöjen kanssa laitos on työympäristön kehittämistoimillaan ja tilankäytön tehostamisella mahdollistanut vuoden 2019 alusta lukien noin 1 milj. euron vuosittaisen säästön toimitilamenoissaan. Säästö mahdollistaa osaltaan THL:n uudisrakennuksen (K), joka valmistuu vuoden 2020 loppuun mennessä. Samalla kampuksen kehittämistä on suunniteltu yhteistyössä hallinnonalan kanssa. Suunnitelmat konkretisoituvat, kun Fimea muuttaa THL:lta vapautuneisiin tiloihin kampukselle vuoden 2020 alussa. Fimean vuokrasäästö on noin 900 000 euroa vuodessa. THL, Fimea ja Senaatti-kiinteistöt ovat luoneet yhteistyömallin ja jatkavat tiivistä yhteistä suunnittelua kampuksen ja sen yhteisten palvelujen kehittämiseksi edelleen.”

Tavoite 4

THL on aktiivisesti mukana Valtion valvontalaboratorioiden yhteistyöhankkeessa ja lakisääteisten rekisterien ja laaturekisterien kehittämistyössä toisiolain edellyttämällä tavalla.

”Vuoden 2018 aikana THL on kehittänyt lakisääteisten rekisterien kokonaisuutta muuttuvassa ja keskeneräisessä lainsäädäntöympäristössä. EU tietosuoja-asetuksen voimaantuloon toukokuussa 2018 liittyen THL on uudistanut henkilörekisteriensä tietosuojaselosteita, tarkentanut henkilötietojen käsittelyn prosesseja ja sisäistä toimintaohjeistusta. THL on käsitellyt ensimmäiset tietosuoja-asetuksen mukaiset omien tietojen tarkastuspyynnöt sekä raportoinut tietosuojapoikkeamista. Sote-tietojen toissijaista käyttöä ja THL rekisterejä säätelevä lainsäädäntöuudistus on edelleen eduskunnan käsittelyssä. THL on valmistautunut lakien voimaantuloon ja huomionut niihin liittyviä toimenpiteitä vuoden 2019 toimintasuunnitelmassa. THL on toteuttanut suunnitelman mukaisesti kansallisten laaturekistereiden kehittämishanketta. Hankkeen työpaketeissa on selvitetty ja valmisteltu kansallista toimintamallia laaturekisterijärjestelmän synnyttämiseksi sekä käynnistetty 6 rekisteriprojektia kansallisten Diabetesrekisterin, Reumarekisterin, Eturauhassyöpärekisterin, Selkäkirurgiarekisterin, Iskeemisen sydäntaudin rekisterin ja HIV-rekisterin pilotoimiseksi. Hanke jatkuu vuoden 2019 aikana ja eduskunta myönsi hankkeelle lisärahoitusta vuoden 2019 budjetissa.”

Tavoite 5

THL tekee toiminnassaan selkeät tavoitteet ulkopuolisen tutkimusrahoituksen hakemisesta sekä seuraava ulkopuolisen tutkimusrahoituksen kehitystä ja läpimenoa rahoitusmuodoittain.

”Vuonna 2018 lanseerattu neljän tutkimusohjelman rakenteen myötä on luotu selkeämmät puitteet myös tutkimusrahoituksen suunnitteluun ja tavoitteiden aseteluun. THL on seurannut tutkimusrahoituksen kehitystä kokonaisuudessaan ja hakemusten läpimenoa keskeimpien rahoitusmuotojen osalta; sekä jatkanut hake-museurannan kehittämistä. Toimenpiteitä on tehty EU-rahoituksen hankinnan tukemiseksi.”

Tavoite 6

THL ottaa huomioon kansainvälisen arviointiryhmän suositukset ja tekee rakenteellisia muutoksia ne huomioiden. THL:n ottaa huomioon THL:n neuvoston arviointijaoksen arvion, miten kansainvälisen arvioinnin suosituksia on otettu huomioon.

”THL:n neuvoston arviointijaoston raportti julkaistiin keväällä 2016. THL on huomionnut dokumenttiin kirjatut suositukset monipuolisesti toiminnassaan. Laitos on osallistunut aktiivisesti sote- ja maakuntauudistuksen valmisteluun. THL:ään on perustettu arviointiyksikkö,

joka sote-järjestämisalakiluonnoksen (HE 15/2017 vp) mukaan arvioi jatkossa maakuntien järjestämiskykyä eli kykyä järjestää palveluja laissa määritellyillä tavoilla. Laitoksen tietopalvelut-osastolla on tehty kattavasti työtä mm. sote-tietopohjan valmisteluun liittyen. THL on laatinut osakeyhtiön perustamista koskevan liiketoimintasuunnitelman. Vuonna 2018 valmisteltiin tutkimusohjelmavuodistusta ja perustettiin neljä tutkimusohjelmaa, joille valittiin valmistelijat. THL on viime vuosina tehnyt aktiivisesti asiakkuustyötä. Vuoden 2019 aikana laitos tulee uudistamaan strategiansa. Käytännössä kaikkia arviointijaoston suosituksia on edistetty.”

Tavoite 7

Kansainvälisten arviointisuositusten mukaisesti THL jatkaa yritysysteistyön ja innovaatioiden kaupallistamisen eteenpäin työstämistä ottaen huomioon hankinta- ja valtiontukisäännökset.

”THL on laatinut liiketoimintasuunnitelman osakeyhtiön perustamista varten, jotta THL:n osaamisen kaupallinen potentiaali ja mahdollisuudet yritysysteistyöhön saadaan täysimääräisesti hyödynnettyä. Osakeyhtiön perustaminen odottaa ministeriön kannanottoa etene-misen osalta.”

Tavoite 8

THL rahoittaa osaltaan Lääkäriseura Duodecimin Käypä hoito -suositusten valmistamista ja päivittämistä siten, että suosituksia olisi käytettävissä suomen ja ruotsin kielellä.

”Vuoden 2018 aikana on tuotettu 3 uutta suomenkielistä Käypä hoito -suositusta sekä päivitetty 15 Käypä hoito -suositusta. Vuoden 2018 aikana on julkaistu 13 ruotsinkielistä potilasversiota Käypä hoito -suosituksista. Duodecimille kanavoitavissa oleva rahoitus on vuosina 2014–2019 pienentynyt 30 %. Yhteensä Käypä hoito -suosituksia on julkaistu yli 100 kpl, minkä vuoksi suositusten ylläpito ja päivittäminen vie ison osan käytettävissä olevista resursseista. Käypä hoito -suositusten kääntäminen ruotsiksi edellyttää suosituksen sisällön substanssiosaajien merkittävää työpanosta eikä niukentunut rahoitus riitä tähän, sillä kyse ei ole vain teknisestä tekstin käännöstyöstä. Vuonna 2018 on substanssiosaajien työpanosta kanavoitunut ruotsinkielisten käypä hoito -suositusten pohjalta laadittavien potilasversioiden laadintaan.”

3. VAIKUTTAVUUS

3.1 Toiminnan vaikuttavuus

Tulossopimuksessa on asetettu yhteiskunnallista vaikuttavuutta koskevia tavoitteita, joiden toteutumista seurataan Valtioneuvoston hyväksymien seurantaindikaattoreiden avulla.

Tavoite 1:

Eri-ikäisten ihmisten vastuuta omasta terveydentilasta sekä elämäntavoista on tuettu. Julkinen palvelulupaus on määritelty yhteiskunnan taloudellisen kantokyvyn puitteissa. Ihmisten toimivia valintoja erilaisissa elämäntilanteissa on mahdollistettu enemmän.

Ylipaino ja lihavuus

Ylipaino ja lihavuus ovat yleistyneet aikuisväestössä. FinSote-kyselytutkimuksen mukaan yli puolet (58 %) yli 20-vuotiaista aikuisista oli vähintään ylipainoisia (BMI ≥ 25 kg/m²) vuonna 2018. Joka viides oli lihava (BMI ≥ 30 kg/m²) (taulukko 1). FinTerveys 2017 -terveystarkastustutkimuksessa, jossa tutkittavien pituus ja paino mitattiin, lähes kolme neljästä yli 30-vuotiaasta miehestä (72 %) ja kaksi kolmesta naisesta (63 %) oli vähintään ylipainoisia ja joka neljäs oli lihava. Lähes joka toinen oli välttämättömästi lihava.

Taulukko 1. Lihavien osuus (%)¹ 20–64 vuotiaista suomalaisista vuosina 2013–2018.

Vuosi	Miehet	Naiset	Yhteensä
2013	18,3	17,5	17,9
2014	17,6	17,4	17,5
2015	18,9	17,9	18,4
2016	20,4	17,4	18,9
2017	18,6	19,6	19,1
2018	20,5	19,8	20,1

* Kehon painoindeksi BMI ≥ 30 kg/m²

Lähde: THL/FinSote-tutkimus

¹ Perustuu itse ilmoitettuun pituus- ja painotietoihin.

Myös lasten ja nuorten ylipainoisuuden yleisyys on huolestuttavaa. Avohilmo-rekisteriin kertyvien lasten kasvutietojen hyödyntämistä valtakunnallisessa lasten ylipainoisuuden seurannassa on kehitetty osana Kansallisen lihavuusohjelman tavoitteiden seuranta. Vuoden

2016–2017 Avohilmo-aineiston, joka perustuu lastenneuvoloiden ja kouluterveydenhuollon käynneillä mitattuihin pituus- ja painotietoihin, mukaan 26 % 2–16-vuotiaista pojista ja 16 % tytöistä oli vähintään ylipainoisia. Lihavia oli 7 % pojista ja 3 % tytöistä (taulukko 2).

THL on koordinoanut vuodesta 2012 alkaen Kansallista lihavuusohjelmaa, jonka tavoitteena on väestön lihavuuskehityksen kääntäminen laskuun väestötasolla. Tähän tavoitteeseen ei ole vielä päästy, vaikka ohjelma on käynnistänyt toimia väestön terveyden edistämiseksi ja lihavuuden ehkäisemiseksi sekä valtakunnallisesti että alueellisesti. Lihavuuden onnistunut ehkäisy edellyttää pitkäjänteistä ja sitoutunutta usean toimijan yhteistyötä. Yhteistyön tehostaminen terveellisten elintapojen edistämiseksi ja lihavuuden ehkäisemiseksi on ollut yksi kansallisen lihavuusohjelman keskeisistä tavoitteista. Tavoitteiden toimeenpanemiseksi on koottu moniteinen ja -ammattilinen asiantuntijaverkosto, joka on tukenut ja seurannut ohjelman etenemistä.

Taulukko 2. Ylipainoisten ja lihavien lasten osuudet (%)¹ ikäryhmittäin ja sukupuolittain suomalaisten ISO-BMI-kriteerien mukaan.

		Pojat				Työt			
		2–6v	7–12v	13–16v	Yhteensä	2–6v	7–12v	13–16v	Yhteensä
2014–2015	Ylipaino (ml. lihavuus)	22,8	26,2	26,5	24,9	13,6	17,5	18,5	16,1
	Lihavuus	4,9	7,5	8,6	6,6	2,4	2,9	3,8	3,0
2016–2017	Ylipaino (ml. lihavuus)	23,3	26,7	26,9	25,5	13,4	17,7	18,8	16,2
	Lihavuus	5,1	8,0	9,1	7,1	2,4	3,2	4,1	2,9

Lähde: THL, Avohilmo

¹ Perustuvat lastenneuvoloiden ja kouluterveydenhuollon käynneillä mitattuihin pituus- ja painotietoihin.

Liikunta

Liikunnan harrastaminen on lisääntynyt viime vuosina kaikissa ikäryhmissä ja molemmilla sukupuolilla. Fin-Sote-tutkimuksen mukaan työikäisistä naisista ja miehistä noin joka viides ei harrastanut lainkaan liikuntaa vapaa-ajallaan vuonna 2018. Vapaa-ajan liikunnan harrastamisen suunta on ilahduttava, erityisesti kun samaan aikaan autoistumisen ja teknologisen murroksen myötä työn ja työmatkojen fyysinen rasitus on vähentynyt.

Lasten ja nuorten liikunnassa on mitattu fyysistä kokonaisaktiivisuutta Kouluterveyskyselyssä. Liikunta-harrastaminen on lisääntynyt. Liikunnallisia lapsia, eli ainakin tunnin päivässä liikkuvia vuonna 2017 oli 5.–6.-luokkalaisista pojista 50 % ja tytöistä 40 %, 8.–9.-luokkalaisista pojista 23 % ja tytöistä 16 %, lukio-laisista pojista 16 % ja tytöistä 11 % sekä ammattioppi-laitosten pojista 14 % ja tytöistä 11 %. Pojat olivat tytöjä useammin fyysisesti aktiivisia.

Taulukko 3. Vapaa-ajan liikuntaa harrastamattomien osuus (%) 20–64 vuotiaista suomalaisista vuosina 2013–2018.

Vuosi	Miehet	Naiset	Yhteensä
2013	26,8	23,0	24,9
2014	24,6	21,0	22,8
2015	26,9	24,8	25,8
2016	25,4	22,8	24,1
2017	23,6	20,9	22,2
2018	22,0	19,3	20,7

Taulukko 4. Hengästyttävää liikuntaa enintään tunnin viikossa harrastavien osuus (%) peruskoulun 8.–9.-luokkalaisista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista sekä ammatillisten oppilaitosten opiskelijoista vuosina 2013–2017.

Vuosi	Peruskoulun 8.–9.-luokkalaiset			Lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijat			Ammatillisten oppilaitosten opiskelijat		
	Tytöt	Pojat	Yhteensä	Tytöt	Pojat	Yhteensä	Tytöt	Pojat	Yhteensä
2013	32,6	31,5	32,1	30,2	27,2	28,9	49,9	43,8	46,6
2015	21,7	23,1	22,4	23,4	21,8	22,8	36,6	34,9	35,6
2017	23,2	24,0	23,7	23,1	21,6	22,5	41,1	37,2	38,9

Taulukko 5. Vähintään tunnin päivässä liikkuvien osuus (%) peruskoulun 4.–5.- ja 8.–9.-luokkalaisista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista sekä ammatillisten oppilaitosten opiskelijoista vuonna 2017.

Vuosi	Perusopetus 4. ja 5. luokan oppilaat			Peruskoulun 8.–9.-luokkalaiset			Lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijat			Ammatillisten oppilaitosten opiskelijat		
	Tytöt	Pojat	Yht.	Tytöt	Pojat	Yht.	Tytöt	Pojat	Yht.	Tytöt	Pojat	Yht.
2017	40,3	50,0	45,1	15,6	23,0	19,2	11,1	15,9	13,1	10,5	14,2	12,6

Humalajuominen

Alkoholin myyntitilastojen mukaan alkoholinkulutus on Suomessa vähentynyt lähes viidenneksellä vuoden 2007 jälkeen. Tämä näkyy myös alkoholia humalahakuisesti käyttäneiden osuudessa, joka on vuodesta 2013 hie-
man pienentynyt sekä aikuisilla (taulukko 6) että nuorilla (taulukko 7).

Taulukko 6. Alkoholia humalahakuisesti käyttävien osuus (%) 20–64 vuotiaista suomalaisista vuosina 2013–2018.

Vuosi	Miehet	Naiset	Yhteensä
2013	21.4	5.6	13.5
2014	21.7	5.3	13.6
2015	19.3	5.2	12.3
2016	20.0	5.3	12.7
2017	19.6	4.5	12.3
2018	16.4	4.1	10.4

Taulukko 7. Tosihumalassa vähintään kerran kuukaudessa olevien osuus (%) peruskoulun 8.–9.-luokkalaisista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista sekä ammatillisten oppilaitosten opiskelijoista vuosina 2013–2017.

Vuosi	Peruskoulun 8.–9.-luokkalaiset			Lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijat			Ammatillisten oppilaitosten opiskelijat		
	Tytöt	Pojat	Yhteensä	Tytöt	Pojat	Yhteensä	Tytöt	Pojat	Yhteensä
2013	11,4	12,7	12,1	18,3	20,7	19,3	31,4	36,6	34,3
2015	9,1	10,7	9,9	17,2	19,8	18,3	29,3	31,9	30,7
2017	9,1	11,3	10,2	16,9	20,2	18,3	24,9	30,7	28,1

Psyykkinen kuormittuneisuus

Merkittävän psyykkisen kuormittuneisuuden yleisyys ei ole oleellisesti muuttunut viime vuosina.

Vuonna 2017 tilanne oli muita vuosia hieman parempi, mutta vuonna 2018 on palattu lähelle aikaisempien vuosien tuloksia.

Taulukko 8. Psyykkisesti merkittävästi kuormittuneiden osuus (%) 20–64 vuotiaista suomalaisista vuosina 2013–2018.

Vuosi	Miehet	Naiset	Yhteensä
2013	13,2	14,3	13,7
2014	11,7	14,8	13,3
2015	11,9	14,7	13,3
2016	12,8	15,1	14
2017	9,9	10,2	10,1
2018	12,7	13,2	12,9

Taulukko 9. Kohtalaisesti tai vaikeasti ahdistuneiden nuorten osuus (%) peruskoulun 8.–9.-luokkalaisista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista sekä ammatillisten oppilaitosten opiskelijoista vuosina 2013–2017.

Vuosi	Peruskoulun 8.–9.-luokkalaiset			Lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijat			Ammatillisten oppilaitosten opiskelijat		
	Tytöt	Pojat	Yhteensä	Tytöt	Pojat	Yhteensä	Tytöt	Pojat	Yhteensä
2013	16,4	6,2	11,3	13,2	5,1	9,7	17,6	6,6	11,5
2015	17,2	6,3	11,8	15,8	5,6	11,6	18,7	6,1	11,8
2017	18,4	5,8	12,2	18,0	5,2	12,7	18,8	4,9	11,0

Taulukko 10. Mielialaan liittyviä ongelmia kahden viime viikon aikana kokeneiden lasten osuus (%) peruskoulun 4.–5.-luokkalaisista.

Vuosi	Peruskoulun 4.–5.-luokkalaiset		
	Tytöt	Pojat	Yhteensä
2017	13,1	12,1	12,6

Tavoite 2:

Lasten ja perheiden hyvinvointi ja omat voimavarat ovat vahvistuneet.

Taulukko 11. Lapsiperheiden ennaltaehkäisevien palveluiden kehitys 2015–2018.

Seurantaindikaattori	2015	2016	2017	2018
Erityisen tuen tarpeen mukaiset käynnit äitiys- tai lastenneuvolassa tai koulu- tai opiskeluterveydenhuollossa (kpl)				
– Äitiysneuvola	*	2 589	3 045	3 053
– Lastenneuvola	*	3 479	4 858	5 603
– Kouluterveydenhuolto	*	10 133	14 614	15 449
SHL:n mukainen perhetyö (perheitä)	10 707	13 125	14 029	**
SHL:n mukaiset kodin- ja lastenhoitopalvelut (perheitä)	9 645	10 729	13 419	**
Lastensuojelun tehostettu perhetyö (perheitä)	8 939	9 396	10 094	**
Lastensuojelun kodin- ja lastenhoitopalvelut (perheitä)	2 586	2 221	2 010	**

* Tietoja ei saatavilla, ** Tietoja ei vielä saatavilla

Avohilmoon kirjattujen erityisen tuen käyntien määrä perusterveydenhuollon avohuollossa on edelleen lisääntynyt vuodesta 2017 vuoteen 2018. Vuonna 2017 äitiysneuvolassa kirjattiin 3 045 erityisen tuen tarpeeseen liittyvää käyntiä ja vuonna 2018 näitä käyntejä kirjattiin 3 053. Lastenneuvolassa erityisen tuen tarpeeseen liittyviä käyntejä oli vuonna 2017 4 858 ja vuonna 2018 5 603. Kouluterveydenhuollossa vuonna 2017 erityisen tuen tarpeeseen liittyviä käyntejä kirjattiin 14 614 ja vuonna 2018 15 449. Lapsimäärään suhteutettuna erityisen tuen tarpeen mukaisia käyntejä on eniten kouluterveydenhuollossa, mutta kasvu lastenneuvolassa

ja kouluterveydenhuollossa on lukumääräisesti yhtä suurta viimeisen vuoden aikana.

Vuonna 2016 toteutetun Valtakunnallisen äitiys- ja lastenneuvolan sekä kouluterveydenhuollon selvityksen tulosten mukaan erityisen tuen piirissä olevien osuus oli vuonna 2015 kouluterveydenhuollossa keskimäärin 17 % oppilaista ja äitiys- ja lastenneuvolassa keskimäärin 15 % asiakkaista.

Tilastojen mukaan niiden perheiden osuus, jotka ovat vuoden aikana saaneet perhetyötä muutoin kuin lastensuojelun tukitoimena on aavistuksen kasvanut. Vuonna 2016 sosiaalihuoltolain mukaista perhetyötä

sai 2,3 % ja vuonna 2017 2,5 % lapsiperheistä. Niiden perheiden osuus, jotka ovat vuoden aikana saaneet kotipalvelua muutoin kuin lastensuojelun tukitoimena on lisääntynyt. Vuonna 2016 sosiaalihuoltolain mukaista kotipalvelua sai 1,9 % ja vuonna 2017 2,4 % lapsiperheistä.

Lastensuojelun tukitoimena kotipalvelua on saanut 0,4 % lapsiperheistä. Osuus on pysynyt samana kuin vuonna 2016, vaikka lakimuutoksen myötä lastensuojelun asiakasmäärä on pienentynyt ja osa aiemmin lastensuojelun piirissä olevista perheistä on siirtynyt sosiaalihuoltolain mukaisten palveluiden piiriin. Tilastojen mukaan niiden perheiden osuus, jotka ovat vuoden aikana saaneet lastensuojelun tukitoimena tehostetun perhetyön palvelua, on hieman kasvanut. Tehostetun perhetyön palvelua sai vuonna 2016 1,6 % ja vuonna 2017 1,8 % lapsiperheistä.

Tavoite 3:

Ikääntyneiden ihmisten kotiin saatavia palveluja on painotettu. Omaishoitoa on vahvistettu.

Taulukko 12. Ikääntyneiden ihmiset kotiinsaadut palvelut ja omaishoidon tuki.

Seurantaindikaattori	2014	2015	2016	2017
Ikääntyneiden tehostetun palveluasumisen 80 vuotta täyttäneet asiakkaat 31.12., % vastaavanikäisestä väestöstä	9,8	10,3	10,7	10,9
Kotona asuvat 80 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä väestöstä	86,2	86,5	86,6	87,1
Omaishoidontuen 80 vuotta täyttäneet hoidettavat vuoden aikana, % vastaavanikäisestä väestöstä	5,5	5,7	5,8	6,0
Perhehoidossa olleet vanhukset 31.12., kunnan kustantamat palvelut	213	343	452	729
Säännöllisen kotihoidon piirissä 30.11. olleet 80 vuotta täyttäneet asiakkaat, % vastaavanikäisestä väestöstä	16,5	16,4	16,2	15,9
Terveyskeskusten 80 vuotta täyttäneet pitkäaikaisasiakkaat 31.12., % vastaavanikäisestä väestöstä	0,9	0,6	0,4	0,3
Vanhainkotien 80 vuotta täyttäneet asiakkaat 31.12., % vastaavanikäisestä väestöstä	3	2,5	2,1	1,5
80+ säännölliset palvelut (tehpa, kotihoito, tk-pitkäaikaiset, vanhainkodit)	30,2	29,8	29,4	29,8

* HUOM! Vuoden 2018 luvut saatavilla loppuvuodesta 2019

Ikääntyneiden palveluissa painotetaan kotihoitoa ja omaishoitoa, mutta kehittämistoimien vaikutukset näkyvät väestötasolla hitaasti. Perinteisen laitoshoidon purkutoimenpiteet näkyvät vanhainkotiasiakkaiden ja terveyskeskusasiakkaiden vähenemisenä siten, että asiakkaita on siirtynyt tehostettuun palveluasumiseen sekä intensiivisen kotihoidon piiriin. Hallituksen kärkihankkeen (I&O) toimenpiteet perhehoidon kehittämiseen näkyy siten, että perhehoitoa on kehitetty, mutta se ei ole vielä vakiinnuttanut asemaansa volyymiltaan merkittävänä vaihtoehtona.

Tavoite 4:

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus on parantanut peruspalveluja ja tietojärjestelmiä.

Taulukko 13. Perusterveydenhuollossa lääkärille yli 7 päivää odottaneet.

Seurantaindikaattori	10/2017	10/2018
Perusterveydenhuollossa lääkärille yli 7 päivää odottaneet	58 % (31 690 kpl) kaikista kiireettömälle avosairaanhoidon lääkärin vastaanotolle odottaneista	56 % (31 238 kpl) kaikista kiireettömälle avosairaanhoidon lääkärin vastaanotolle odottaneista

Perusterveydenhuollon avohoidon käyntejä oli 69,2 prosentilla väestöstä vuonna 2017. Kaikkiaan käyntejä oli 25,1 miljoonaa, näistä lääkärille 6,6 miljoonaa ja terveydenhuollon muille ammattihenkilöille 18,5 miljoonaa. Asiakkaita oli yhteensä 3,8 miljoonaa. Perusterveydenhuollon avohoidon käyntien kokonaismäärässä ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia vuosien 2012–2017 aikana. Kiireetön hoitoonpääsy lääkärin ja hoitajan avosairaanhoidon vastaanotolle vaihtelee maakunnittain. 56 prosenttia potilaista oli odottanut yli 7 päivää kiireetöntä pääsyä lääkärin avosairaanhoidon vastaanotolla lokakuussa 2018. Samana ajankohtana 31 prosenttia potilaista oli odottanut yli 3 päivää sairaan- ja terveydenhoitajan kiireettömälle vastaanotolle.

Taulukko 14. Perusterveydenhuollossa yli 3 päivää hoitajalle odottaneet.

Seurantaindikaattori	10/2017	10/2018
Perusterveydenhuollossa yli 3 päivää hoitajalle odottaneet	35 % (11 590 kpl) kaikista kiireettömälle avosairaanhoidon hoitajan vastaanotolle odottaneista	31 % (11 803 kpl) kaikista kiireettömälle avosairaanhoidon hoitajan vastaanotolle odottaneista

Terveydenhuoltolain (2010/1326) 52 §:n mukaan erikoissairaanhoidon kiireettömän hoidon tarpeen arviointi on aloitettava kolmen viikon kuluessa siitä, kun lähete on saapunut kuntayhtymän sairaalaan tai muuhun erikoissairaanhoitoa tuottavaan yksikköön. Terveydenhuoltolain mukaan hoidon tarpeen arvioinnin perusteella tarpeelliseksi todettu hoito ja neuvonta on järjestettävä ja aloitettava, hoidon edellyttämä kiireellisyys huomioon ottaen, kuuden kuukauden kuluessa (lasten ja nuorten mielenterveyspalveluissa kolmen kuukauden kuluessa) siitä, kun hoidon tarve on todettu. Kiireettömän erikoissairaanhoidon kysyntä on kasvanut sairaanhoitopiireissä. Vuonna 2017 käsiteltiin 1,19 miljoonaa lähetettä, mikä on 6 prosenttia edellisvuotta enemmän.

Taulukko 15. Erikoissairaanhoidossa yli 90 vuorokautta odottaneet.

Seurantaindikaattori	8/2017	8/2018
Erikoissairaanhoidossa yli 90 vuorokautta odottaneet	21 % (24 169 kpl) hoitoa odottaneista oli odottanut yli 90 vuorokautta pääsyä kiireettömään hoitoon, 8/2017	22 % (26 215 kpl) hoitoa odottaneista oli odottanut yli 90 vuorokautta pääsyä kiireettömään hoitoon, 8/2018

Vuoden 2018 elokuussa hoitoa odotti sairaanhoitopiireissä yhteensä 121087 potilasta, joista 22 prosenttia oli odottanut yli kolme kuukautta. Sairaanhoitopiirit ovat onnistuneet parantamaan hoidon saatavuutta lainsäädännössä asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Poikkileikkauksipäivänä yli puoli vuotta hoitoa odottaneiden osuudet ovat vakiintuneet vuosien 2013–2018 aikana 1–2 prosentin välille kaikista hoitoa odottavista, kun vuoden 2007 lopussa heidän osuutensa oli 13 prosenttia (9 691 potilasta). Joulukuun lopussa 2017 yli puoli vuotta hoitoa odottaneita oli 1 418 (1,2 %).

Taulukko 16. Lastensuojelun selvitystä yli 3 kuukautta odottaneet.

Seurantaindikaattori	1.4 – 30.9.2017	1.4 – 30.9.2018
Lastensuojelun selvitystä yli 3 kuukautta odottaneet	7,1 % (1 546 kpl) (valmistuneet, määräajan ylittäneet palvelutarpeen arvioinnit)	4,3 % (882 kpl) (valmistuneet, määräajan ylittäneet palvelutarpeen arvioinnit)

Lastensuojeluasian tultua vireille tehdään palvelutarpeen arviointi, jonka yhteydessä selvitetään pääasiassa lastensuojelun tarve. Sen tekee sosiaalityöntekijä. Sitä ennen arvioidaan kiireellisen avun tarve. Palvelutarpeen arviointi tulee aloittaa seitsemän arkipäivän kuluessa asian vireille tulosta ja sen tulee olla valmis kolmen kuukauden kuluessa. Seurantajaksolla 1.4.–30.9.2018 lastensuojelussa palvelutarpeen arvioinnit valmistuivat lähes 96-prosenttisesti (19 599 kpl) lakisääteisessä kolmen kuukauden määräajassa. Määräaika ylittyi 4,3 prosentissa (882 kpl) valmistuneista arvioinneista. Määräajan ylittäneitä tapauksia oli 2,6 prosenttiyksikön verran vähemmän kuin edellisellä seurantajaksolla 1.10.2017–31.3.2018. Toteutuminen määräajassa vaihtelee jonkin verran maakunnittain, mutta Etelä-Karjalassa palvelutarpeen arvioinnit valmistuivat 100-prosenttisesti lakisääteisessä kolmen kuukauden määräajassa.

Tavoite 5:

Sosiaaliturvaa on uudistettu osallistavaksi ja työhön kannustavaksi.

Taulukko 17. Osatyökykyisten tukeminen työmarkkinoille.

Seurantaindikaattori	2016	2017	Lähde
Kelan kuntoutusrahan saajat	49 187	40 735	Kela
Kokoaikaiselle työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneet	16 313	15 330	ETK
Työeläkekuntoutuksen ajalta kuntoutusrahaa saaneet	12 257	12 992	ETK
Osatyökyvyttömyyseläkkeelle siirtyneet	5 245	5 605	ETK

* HUOM! Vuoden 2018 luvut saatavilla loppuvuodesta 2019.

STM toteuttaa yhdessä THL:n kanssa osallistavan sosiaaliturvan mallin kokeilua koskevan hankkeen vuosien 2017–2019 aikana. Hankkeen kohderyhmä on Kelan kuntaan ohjaamat vaikeasti työllistyvät toimeentulotukiasiakkaat, joille lain mukaan on tehtävä sosiaalityön tarvearviointi. Tavoitteena on tuottaa tietoa osallistavan sosiaaliturvan vaikuttavuudesta.

Osallistavan sosiaaliturvan mallilla tarkoitetaan työmenetelmien ja toimintojen kokonaisuutta, jossa sosiaalityön ammattilainen räätälöi yhdessä asiakkaan ja muiden keskeisten toimijoiden kanssa asiakkaan tarpeita vastaavan toimintojen kokonaisuuden, joka tähtää asiakkaan hyvinvoinnin, terveydentilan, toimintakyvyn ja sosiaalisen osallisuuden kannalta parhaisiin mahdollisiin toimenpiteisiin ja osallisuuden tavoitteisiin.

3.2 Siirto- ja sijoitusmenojen vaikuttavuus

Terveyden edistämisen määräraha

Terveyden edistämisen määräraha perustuu lakiin terveyden edistämisen määrärahasta (333/2009) ja valtioneuvoston asetukseen terveyden edistämisen määrärahasta (535/2009). Määrärahasta myönnetään valtionavustuksia 1–3 vuotta kestäviin terveyden edistämisen kokeilu- ja kehittämishankkeisiin sekä terveyden edistämistä tukeviin tutkimushankkeisiin ja ohjelmiin vuosittain vaihtuvien painopisteiden mukaisesti. Määrärahan mitoituksessa otetaan huomioon väestön terveyskäyttäytyminen, päihteidenkäytön ja tupakoinnin yleisyys sekä niistä aiheutuneet haitat.

Valtionavustusten valmistelu- ja toimeenpanotehtävistä vastaa Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Avustuksia voidaan myöntää järjestöille, säätiöille, kunnille ja muille toimijoille, kuten yliopistoille, ammattikorkeakouluille, oppilaitoksille ja sairaanhoitopiireille. Vuonna 2018 aloitti 9 uutta hanketta, joille THL myönsi valtionavustusta yhteensä 2 200 000 euroa. Vuonna 2018 oli kaiken kaikkiaan käynnissä 28 hanketta.

Kanta-palvelujen käyttöönoton tukeminen

Sosiaali- ja terveydenhuollon sähköisen tietohallinnon valtakunnallinen kehittäminen ja toimeenpano perustuvat lakiin sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä (159/2007). Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) vastaa sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastiedon sähköisen käsittelyn, siihen liittyvän tietohallinnon ja valtakunnallisten tietojärjestelmäpalvelujen käytön ja toteutuksen suunnittelusta, ohjauksesta ja seurannasta. THL:n tehtävänä on määrittää valtakunnallisten tietojärjestelmäpalvelujen toteutuksen edellyttämät asiakas- ja potilastietojärjestelmien tietorakenteet, tietosisällöt, käsittemallit ja toiminnalliset vaatimukset, jotka tukevat sote-toimintaprosesseja. Lisäksi THL vastaa koodistopalvelun sisällöstä.

THL on myöntänyt valtionavustusta erilaisille sosiaali- ja terveydenhuollon tiedonhallintaa tai tietojärjestelmäinfrastruktuurin tehostamista tukeville hankkeille vuodesta 2011 alkaen. Vuoden 2018 keväällä toteutettiin sote-tiedonhallinnan tehostamiseen liittyvä valtionavustushankehaku, joissa neljä eri hanketta haki valtionavustusta yhteensä 1,7 miljoonaa euroa. Kahdesta valtionavustusta saaneista hankkeista yksi käynnistyi ja sille myönnettiin avustusta 250 500 euroa. Kaikkiaan vuonna 2018 käynnissä oli 11 valtionavustusta saavaa hanketta, joiden kustannuksiin maksettiin valtionavustusta vuoden 2018 aikana yhteensä 1,2 miljoonaa euroa.

Turvakotitoiminta

Turvakotipalvelut ovat suoraan valtion rahoittamia ja keskitetysti koordinoituja erityispalveluja. Laissa valtion varoista maksettavasta korvauksesta turvakotipalvelun tuottajalle (1354/2014) säädetään THL:n tehtäväksi palveluiden järjestämisvastuu sekä palveluiden valtakunnallinen koordinointi ja kehittäminen. Palvelun tuottajia ovat järjestöt (20 kpl) ja kunnat (7 kpl). Turvakodit tarjoavat välitöntä kriisiapua, ympärivuorokautista turvattua asumista sekä akuuttiin tilanteeseen liittyvää psykososiaalista tukea, neuvontaa ja ohjausta lähisuhdeväkivaltaa tai sen uhkaa kokeneille henkilöille ja perheille.

Vuoden 2018 valtion talousarviossa oli turvakotipalveluiden tuottamiselle osoitettu 17,55 miljoonaa euroa. Korotetulla määrärahalla saatiin turvakotien määrää lisättyä neljällä uudella turvakodilla. Uudet turvakodit sijoittuvat alueille, joissa on ollut tarpeeseen nähden liian vähän turvakotipaikkoja sekä alueille, joista turvakotipalvelut puuttuvat kokonaan. Vuonna 2018 turvakoteja oli 27 ja perhepaikkoja turvakodeissa oli 179.

Vuoden 2018 aikana turvakodeissa oli 5 006 asiakasta, joista aikuisia oli 2 654 ja lapsia 2 352. Aikuisasiakkaista naisia oli 93 % ja miehiä 7 %. Vuoteen 2017 verrattuna asiakasmäärä kasvoi 16 prosenttia. Asumispäiviä oli yhteensä 82 302.

Rikos- ja riita-asioiden sovittelu

Rikos- ja riita-asioiden sovittelu on lailla (laki rikos-asioiden ja eräiden riita-asioiden sovittelusta 1015/2005) säädelty maksuton palvelu, jossa rikoksen tai riita-asian osapuolet voivat kohdata toisensa luottamuksellisesti puolueettomien, tehtävään koulutettujen sovittelijoiden välityksellä. Sovittelu on rikosprosessille rinnakkainen tai sille vaihtoehtoinen menettely. Asian käsittely ja ratkaisu poliisi- tai syyttäjäviranomaisessa tai tuomioistuimessa eivät estä sovittelua.

Vuonna 2018 sovittelutoimintaan varattu määräraha oli 6,85 miljoonaa euroa. Toiminnan järjestämistä vastuussa olevalla THL:lla on palvelun tuottamisesta puitesopimukset yhdentoista kuntapalveluntuottajan ja seitsemän järjestön tai yhdistyksen kanssa. Vuonna 2018 Suomen sovittelutoimistoissa toimi 100 sovittelun ammattihenkilöä sekä heidän ohjauksessaan ja tuellaan 1 150 tehtävään koulutettua vapaaehtoissovittelijaa. Ennakkotietojen mukaan vuonna 2018 rikos- ja riita-asioiden sovitteluun ohjattiin noin 10 800 sovittelualoitetta, jotka sisälsivät 15 200 rikos- tai riita-asiaa.

Rikoksia koskevista sovittelualoitteista 85 % tuli poliisilta ja 12 % syyttäjältä. Lisäksi aloitteita tuli muilta viranomaisilta ja osapuolilta itseltään. Kaikista sovitteluun ohjatuista rikos- ja riita-asioista noin puolet oli väkivaltarikoksia. Yhden sovitteluun ohjatun rikos- tai riita-asian käsittelyn hinta oli keskimäärin noin 600 euroa. THL on laatinut vuosille 2016–2020 sovittelutoiminnan kehittämisohjelman, jonka tavoitteena on turvata sovittelupalvelun asiak-

kaille tasavertaiset mahdollisuudet saada laadukkaita palveluja kaikkialla Suomessa.

Nollalinja – auttava puhelin

Nollalinja on auttava puhelin lähisuhdeväkivaltaa ja naisiin kohdistuvaa väkivaltaa kokeneille. Nollalinjan taustalla on Suomessa 2015 voimaan tullut Euroopan neuvoston sopimus naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisystä ja torjumisesta. THL vastaa Nollalinjan toiminnan järjestämisestä ja tekee tutkimusta Nollalinjan toiminnasta ja vaikutuksista. THL myönsi palvelun tuottajalle, Setlementti Tampereelle valtionavustusta 694 000 euroa vuonna 2018.

Nollalinjan ensimmäisen toimintavuoden oli käytössä yksi puhelinlinja, johon tuli puheluita lähes 8 000 kpl. Vastaamaan pystyttiin noin 6 300 puheluun. Soittajista suurin osa oli parisuhdeväkivaltaa kokeneita naisia. Vuonna 2018 avattiin myös toinen puhelinlinja.

Päihteitä käyttävien äitien palvelut

Palvelun kohderyhmänä ovat raskaana olevat, vastasyntyneet sekä vauvaperheen päihteitä käyttävät äidit, heidän mahdolliset kumppaninsa sekä perheen mahdolliset muut lapset. Palveluissa on kyse päihdekuntoutuksesta, joka kattaa kokonaisvaltaisen hoidon ja kuntoutuksen.

Valtion budjetissa on vuosille 2018–2019 varattu 3 000 000 euroa vuosittain päihteitä käyttävien äitien hoitoon. Määrärahan tarkoituksena on turvata päihteitä käyttävien äitien hoito ja kuntoutus siirtymäkauden ajaksi ennen sote-uudistuksen voimaantuloa. Sosiaali- ja terveysministeriö (STM) valitsi kuusi (6) palveluntuottajaa valtionavustuksensaajiksi vuosille 2018–2019 avoimen haun kautta saapuneiden hakemusten perusteella. Valitut palveluntuottajat ovat kunta- ja järjestötoimijoita, jotka tuottavat avo- ja laitospalveluita kohderyhmälle. STM myönsi vuodelle 2018 valtionavustusta 3 000 000 euroa ko. kuudelle palveluntuottajalle. THL:n tehtäviin kuuluu huolehtia valtionavustuksen maksatuksesta ja käytön valvonnasta.

Valtionavustuksella on saatu kasvatettua perhepaikkojen yhteenlaskettua määrää sekä kapasiteettia ottaa enemmän päihteitä käyttäviä odottajia ja vauvaperheitä kuntoutusjaksoille. Tämän lisäksi paikallisia palvelukenteita on saatu vahvistettua. Kaksivuotinen valtionavustus tukee kyseessä olevien palveluiden turvaamista ennen sote-uudistuksen voimaantuloa.

Käypä hoito

THL myönsi vuonna 2018 valtionavustusta 742 000 euroa Suomalainen Lääkäriseura Duodecimille Käypä hoito -suositusten laadintaan. Avustuksella tuotetaan ja ylläpidetään riippumattomia, näyttöön perustuvia kansallisia Käypä hoito -suosituksia, erityisesti kansanterveydellisesti merkittävistä ja/tai hoitokäytännöiltään vaihtelevista aiheista sekä edistetään suositusten toimeenpanoa. Suosituksilla edistetään suomalaisen terveydenhuollon vaikuttavuutta, kustannusvaikuttavuutta ja tasa-arvoisuutta.

Käypä hoito -työryhmät, joiden työskentelyyn osallistuu n. 1 400 vapaaehtoista terveydenhuollon ammattilaista, laativat suosituksia yhdessä menetelmäasian tuntijoina toimivien Käypä hoito -toimittajien kanssa. Vuonna 2018 julkaistiin 18 suositusta, joista kolme oli kokonaan uusia. Vuosittain aloitetaan 1–3 uuden Käypä hoito -suosituksen laatiminen ja 10–15 suosituksen päivittäminen. Vanhentuneet suositukset poistetaan. Vuoden 2018 lopussa suosituksia oli käytössä yhteensä 106 kappaletta.

Vuonna 2018 lääkäreille suunnattuja Käypä hoito -suosituksia luettiin 2 231 479 kertaa Käypä hoito -sivuston kautta. Vastaavasti potilaalle suunnattuja suosituksia luettiin 526 833 kertaa. Vältä viisaasti -suosituksia avattiin yhteensä 61 685 kertaa.

Hoitosuosituksset ja hoitovinkit

THL myönsi vuonna 2018 valtionavustusta 396 000 euroa Hoitotyön tutkimussäätiö Hotukselle näyttöön perustuvan hoitotyön ja sitä tukevien menetelmien edistämiseen sekä hoitosuosituksien laatimiseen, ja niiden levittämiseen. Avustuksella tuotetaan hoitotyön näyttöön perustuvia hoitosuosituksia sekä näyttövinkkejä, joilla yhtenäistetään hoitotyön käytänteitä tutkimusperustaisesti. Hoitosuosituksien ja näyttövinkkien tavoitteena on parantaa hoidon vaikuttavuutta, vahvistaa tutkimusperustaisia hoitokäytänteitä sekä karsia tutkimusnäytöllä todennetut virheelliset, kustannustehottomat ja potilaan kannalta merkityksettömät käytännöt.

Velvoite näyttöön perustuvalla toiminnalla pohjautuu terveydenhuollon ammattihenkilöstöä sitovaan lainsäädäntöön ja eettisiin ohjeisiin. Hotus kokoaa, arvioi ja tiivistää tutkimusnäyttöä käytännössä sovellettavaan muotoon sekä kehittää näyttöön perustuvan toiminnan tukirakenteita yhteistyössä sidosryhmiensä kanssa. Vuonna 2018 julkaistiin kahdeksan uutta hoitosuositusta ja 11 näyttövinkkiä. Lisäksi saatiin valmiiksi yhden hoitosuosituksen päivitys ja julkaistiin ”Näyttöön perustusta toiminta: tarpeesta tuloksiin” kirja hoitotieteeseen perustuvan opetuksen käyttöön. Vuosittainen aloitetaan 1–3 uuden hoitohoitosuosituksen laatiminen ja noin 10–15 näyttövinkin laatiminen. Vuoden 2018 lopussa hoitosuosituksia oli käytössä kymmenen ja näyttövinkkejä 33.

Hotuksen edistämä hoitotyön näyttöön perustuva toiminta on keskeinen asiakkaiden ja potilaiden hyvän

hoidon ja tasa-arvoisen kohtelun toteutumisen, ja sosiaali- ja terveydenhuollon resurssien oikeanlaisen kohdentamisen kannalta. Valmistuneista hoitosuosituksista julkaistaan sähköisesti koko hoitosuositusversio ja lyhennelmä, johon on koottu suosituslauseet.

Syöpärekisteri

Syöpärekisteri on THL:n rekisteri. Rekisterin pitämisestä ja tietosisällöstä on säädetty terveydenhuollon valtakunnallisista rekistereistä annetussa laissa (556/1989) ja asetuksessa (774/1989). Asetuksen 11 §:ssä säädetään siitä, että rekisterin tekninen ylläpitäminen voidaan antaa Suomen Syöpäyhdistys ry:n tehtäväksi. Yhdistys ylläpitää teknisesti syöpärekisteriä, jonka osana ovat rintasyövän ja kohdunkaulansyövän joukkotarkastusrekisterit. Tekniseen ylläpitoon kuuluu terveydenhuollon valtakunnallisista rekistereistä annetun asetuksen (774/89) 7 §:ssä tarkoitettujen tietojen kerääminen ja vastaanotto, tarkastus, koodaus ja tallentaminen, säilyttäminen ja laadun varmistaminen. Lisäksi yhdistys tuottaa rekisteristä erikseen sovittavat raportit ja tilastojulkaisut.

Vuonna 2018 THL myönsi rekisterin tekniseen ylläpitämiseen yhdistykselle valtionavustusta 908 000 euroa.

Näkövammarekisteri

Näkövammarekisteri on THL:n rekisteri. Rekisterin pitämisestä ja tietosisällöstä on säädetty terveydenhuollon valtakunnallisista rekistereistä annetussa laissa (556/1989) ja asetuksessa (774/1989). Asetuksen 11 §:ssä säädetään siitä, että rekisterin tekninen ylläpitäminen voidaan antaa Näkövammaisten keskusliitto ry:n (NKL) tehtäväksi. Tekniseen ylläpitoon kuuluu terveydenhuollon valtakunnallisista rekistereistä annetun asetuksen (774/89) 9 §:ssä tarkoitettujen tietojen kerääminen ja vastaanotto, tarkastus, koodaus ja tallentaminen, säilyttäminen ja arkistointi, laadun varmistaminen sekä virallisten tilastojen tuottaminen. Lisäksi NKL tuottaa rekisteristä erikseen sovittavat raportit ja tilastojulkaisut. THL on tuottanut NKL:lle rekisterin tietotekniseen ylläpitoon liittyvät IT-palvelut.

Vuonna 2018 THL myönsi rekisterin tekniseen ylläpitämiseen NKL:lle valtionavustusta 137 000 euroa.

Alkoholitutkimussäätiö

Alkoholitutkimussäätiö edistää ja tukee alkoholi- ja muuta päihdetutkimusta jakamalla apurahoja ja teemmällä tai teettämällä tutkimusta sekä harjoittamalla tutkimukseen liittyvää julkaisutoimintaa. Vuonna 2018 THL myönsi Alkoholitutkimussäätiön toimintaan yleisavustusta 350 000 euroa.

Vuonna 2018 Alkoholitutkimussäätiön alkoholi- ja huumetutkimukseen myöntämien uusien apurahojen summa oli yhteensä 269 825 euroa. Säätiön tukea saaneita väitöskirjoja julkaistiin vuoden 2018 aikana 4 kpl. Vertaisarviointimenettelyn läpikäyneitä uusia artikkeleita ilmestyi kansainvälisissä julkaisusarjoissa 30 kpl. Lisäksi ilmestyi 13 kpl muita julkaisuja.

Sotasiirtolaiskorvaukset

Valtion vuoden 2018 talousarviossa on ollut varattuna 1 250 000 euron arviomääräraha valtion korvaukseen sodista kärsineiden huoltoon. Määrärahaa saa käyttää siirtoväen huollon järjestämisestä annetun lain (864/1949) 2 §:n nojalla kunnille suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen. Vuonna 2018 THL myönsi tähän tarkoitukseen 11 kunnan hakemuksen perusteella korvauksia yhteensä 702 000 euroa.

UKK-instituutti

Sosiaali- ja terveysministeriö myönsi vuonna 2017 Urho Kekkosen Kuntoinstituutissaätiölle 928 000 valtionavustusta säätiön ylläpitämän UKK-instituutin toimintaan. THL:n tehtäviin kuuluu huolehtia valtionavusta Urho Kekkosen kuntoinstituutissaätiölle annetun lain (1284/2010) 4 §:n mukaisesti valtionavustuksen maksuksesta ja käytön valvonnasta.

4. TOIMINNALLINEN TEHOKKUUS

Toiminnallinen tehokkuus					
Sosiaali- ja terveysministeriön koko hallinnonalalle yhteiset tavoitteet ovat: <ul style="list-style-type: none"> Hallinnonalan yhteiset ICT-hankkeet ja hankintatoimen ja toimitilojen käytön tehostaminen. 					
Tavoite	Mittari tai muu seuranta	Tavoite 2018	Toteutuminen	Arvosana	Tavoite 2019
Hallinnonalan yhteiset ICT-hankkeet.		<p>Virasto/laitos toimeenpanee hallinnonalan tietohallinnon linjauksia.</p> <p>Virasto/laitos ottaa käyttöön Valtorin tuotteistetut ratkaisut soveltuvilta osin.</p> <p>Korotetun tietoturvatason projekti etenee ja virasto/laitos tuottaa kyberturvallisuuden tilannekuvaa.</p> <p>Virasto/laitos osallistuu tarvittaessa hallinnonalan kyberturvallisuusharjoituksiin. EU-tietosuoja -asetuksen vaatimukset on toteutettu.</p>	<p>THL on ottanut käyttöön Valtorin tuotteistettuja palveluja ja käyttöönotot jatkuvat vuonna 2019 yhteisen suunnitelman mukaisesti.</p> <p>IT infrastruktuurin kehittämis- ja investointiohjelman toimeenpano on edennyt ja EU tietosuoja-asetuksen mukaisia prosesseja on otettu käyttöön. Raportoinnin säännöllisyys kärsi keskeisen henkilön irtisanouduttua, kunnes korvausrekrytointi valmistui.</p> <p>Laitos on osallistunut Tieto 18- ja Taisto 18-harjoituksiin.</p> <p>THL:ssä on toteutettu lukuisia keskeisiä tietosuoja-asetuksen edellyttämiä toimenpiteitä ja suunnitelmat ovat olemassa tietosuojan kehittämiseksi asianmukaiselle tasolle. Jollain osa-alueilla on kuitenkin vielä puutteita, kuten tietosuojadokumentaatiassa, tietosuariskien hallinnassa ja rekisteröityjen oikeuksien toteuttamisessa.</p>	<p>4</p> <p>3</p> <p>4</p> <p>3</p>	<p>Hallinnonalan tietohallinnon 2017 linjaukset sekä JulkiCT-strategia toimeenpantu. HA:n ja Valtorin yhteiset ICT-palvelut käytössä.</p> <p>Korotettu tietoturvan taso kokonaisuudessaan saavutettu 2019. THL tuottaa kyberturvallisuuden tilannekuvaa.</p>
THL:llä on valtion hankintatoimen kehittämishankkeen (HANKO) mallin mukainen ohje viraston hankintatoimen ohjauksesta ja organisoinnista. Se sisältää erityisesti hankintojen suunnittelun ja valmistelun osana toiminnan ja talouden suunnittelua.		THL laatii ohjeen viraston hankintatoimen ohjauksesta ja organisoinnista ja se on otettu käyttöön.	Olemassa oleva ohje päivitetään vuoden 2018 kuluessa, siihen lisätään alaisen hallinnon osuus. Ohje otetaan käyttöön vuonna 2018 täysmääräisesti. Päivitystyö on kesken. Valmistuu alkuvuodesta 2019.	3	Ohjeen käyttö on vakiintunut ja hankintojen suunnittelua hyödynnetään täysimääräisesti osana toiminnan ja talouden suunnittelua.
Valtion toimitilastrategian mukainen tilatehokkuus saavutetaan vuoteen 2019 mennessä.		THL laatii suunnitelmat siitä, miten ja missä aikataulussa valtion toimitilastrategian mukaiseen tilatehokkuuteen päästään.	THL on tehnyt linjaukset työympäristön kehittämiseksi (Työympäristömme 2020) ja toteuttanut linjausten mukaiset järjestelyt Helsingissä. Linjauksia sovelletaan valtakunnallisesti kaikissa toimitilojen kehittämishankkeissa.	4	THL on saavuttanut toimitilojen toimitilatehokkuudessa valtion toimitilastrategian (2014) mukaisen tavoitetehtokkuuden 18 neliometriä/henkilö.

4.1 Toiminnan tuottavuus

THL:n tuotot ja kustannukset jakautuvat osastoittain alla olevan taulukon mukaisesti.

Taulukko 18. THL:n tuotot ja kustannukset osastoittain vuonna 2018.

	Hyvinvointi 1 000 €	Kansanterveys- ratkaisut 1 000 €	Järjestelmät 1 000 €	Valtion palvelut 1 000 €	Terveys- turvallisuus 1 000 €	Yhteensä 2018 1 000 €	Yhteensä 2017 1 000 €
TUOTOT							
Maksullisen toiminnan tuotot	778	762	232	6 558	1 541	9 869	9 028
Yhteistoiminnan tuotot	8 391	10 757	3 337	953	3 689	27 126	24 056
Muut tuotot	7	65	2	122	6	202	106
Tuotot yhteensä	9 175	11 583	3 571	7 632	5 236	37 197	33 190
KUSTANNUKSET							
Aineet, tarvikkeet, tavarat ¹⁾	48	377	48	1 339	31 304	33 116	24 144
Henkilöstökustannukset	8 857	10 301	5 002	9 960	8 527	42 648	40 431
Vuokrat	18	33	6	1 119	11	1 187	1 211
Palvelujen ostot	1 749	4 669	389	3 592	1 364	11 763	12 332
Muut erilliskustannukset	524	576	548	491	1 796	3 935	2 030
Poistot		67		86	189	342	390
Vähennetään toimialojen sisäisen hallinnon kustannukset	-223	-180	-296	-474	-583	-1 756	-1 838
Erilliskustannukset yhteensä	10 973	15 843	5 697	16 113	42 608	91 235	78 700
Osuus yhteiskustannuksista							
Osastojen sisäinen hallinto	223	180	296	474	583	1 756	1 838
Johto ml. viestintä ja kansainvälinen toiminta	1 138	1 315	554	1 276	1 145	5 428	4 817
Tietopalvelut	2 654	3 067	1 291	2 977	2 672	12 662	7 096
Hallinto ja kehittäminen	1 890	2 183	919	2 120	1 903	9 015	11 668
Vuokrat	1 397	1 614	679	1 566	1 406	6 662	6 804
Poistot	40	46	19	45	40	191	270
Korot	13	15	6	14	13	60	
Osuus yhteiskustannuksista yhteensä	7 354	8 419	3 765	8 472	7 762	35 773	32 494
Kokonaiskustannukset yhteensä	18 327	24 262	9 463	24 585	50 370	127 008	111 194
Henkilötyövuodet	196	226	95	219	197	933	906

1) Terveysturvallisuus-osaston aine-, tarvike- ja tavarahankinnat sisältävät rokotevaraston kasvua 574 tuhatta euroa.

Osastokohtaiset tuotot ja kustannukset -laskelma on laadittu THL:n 1.1.2017 voimaan tulleen organisaation mukaisesti. Tukitoiminnoille kirjatut tuotot ja kustannukset on vyörytetty osastoille henkilötövuosien suhteessa.

Laskelma ei sisällä horisontaaliseen, pääasiassa tukipalveluja tuottavaan Tietopalvelut -osastoon kuuluvan Operatiivisen toiminnan ohjaus -yksikön tuottoja ja kustannuksia. Yksikön toiminta (29 htv) liittyy pääasiassa

kansallisten Kanta-palvelujen käyttöönottoon. Yksikön toiminnan menojen rahoitus (14 704 tuhatta euroa ilman siirtomenoja) muodostuu momentista 33.01.25 Sosiaali- ja terveydenhuollon kansalliset sähköiset asiakastietojärjestelmät käyttöön (13 645 tuhatta euroa), THL:n toimintamenomäärärahasta (663 tuhatta euroa) sekä momentin 28.70.05 Maakunta- ja sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen valmistelun ja toimeenpanon tuki ja ohjaus käytöstä (392 tuhatta euroa).

THL:n henkilötövuodet rahoituslähteittäin ja osastoittain

Taulukko 19. THL:n henkilötövuodet rahoituslähteittäin ja osastoittain.

	Budjettirahoitus	Yhteisrahoitteinen toiminta	Maksullinen palvelutoiminta	Tukitoiminnot	Yhteensä 2018
Hyvinvointi	73	72	1	2	148
Järjestelmät	51	18		2	72
Kansanterveysratkaisut	89	78	2	2	171
Terveysturvallisuus	108	29	8	4	149
Valtion sosiaali- ja terveyspalvelut	136	2	26	3	166
Tietopalvelut	96	39	3	1	140
Hallinto ja kehittäminen				67	67
Ylin johto, viestintä	33	9	4	3	49
Yhteensä	586	247	44	84	962

Yhteisrahoitteisen toiminnan ja yhteistoiminnan omarahoitusosuudella kustannetut henkilötövuodet sisältyvät kohtaan budjettirahoitus.

4.2 Toiminnan taloudellisuus

THL:lla ei ole sellaisia ei-maksullisia suoritteita tai toimintaa, joille voisi laskea taloudellisuuden tunnuslukuja. THL on ilmoittanut sijaissuureiden avulla kustannusten jakautumisen tehtäväalueittain (osastot) kohdassa 4.1 toiminnan tuloksellisuus.

4.3 Maksullisen toiminnan tulos ja kannattavuus

THL:n kirjanpitoyksikön maksullisten suoritteiden hinnoittelusta säädetään asetuksissa 1067/2017, 1132/2001, 833/2014 ja 1748/2015. Suoritteet hinnoitellaan liiketaloudellisin perustein siten, että maksullinen toiminta on kannattavaa. Suoritteita hinnoiteltaessa kaikki kustannukset kohdennetaan suoritteille aiheuttamisperiaatteen mukaisesti.

Vuonna 2018 THL:n kirjanpitoyksikön maksupestelain mukaisten muiden suoritteiden kustannusvastaavuus oli 102 % (103 % vuonna 2017). Muiden suoritteiden euromääräinen kustannusvastaavuus oli ylijäämäinen 2 158 tuhatta euroa (2 613 tuhatta euroa ylijäämäinen vuonna 2017). Oikeusgeneettisten isyyystutkimusten (laki oikeusgeneettisestä isyyystutkimuksesta, 378/2005) kustannusvastaavuus oli 124 % (124 % vuonna 2017). Isyyystutkimusten euromääräinen kustannusvastaavuus oli ylijäämäinen 206 tuhatta euroa (217 tuhatta euroa ylijäämäinen vuonna 2017).

Taulukko 20. Yhteenvedo THL:n kirjanpitoyksikön maksullisen toiminnan kustannusvastaavuudesta vuosina 2016–2018.

Maksullinen toiminta	Maksuperustelain mukaiset muut suoritteet	Oikeus-geneettinen isyyystutkimus	Maksuperustelain mukaiset muut suoritteet	Oikeus-geneettinen isyyystutkimus	Maksuperustelain mukaiset muut suoritteet	Oikeus-geneettinen isyyystutkimus
	2018 1 000 €	2018 1 000 €	2017 1 000 €	2017 1 000 €	2016 1 000 €	2016 1 000 €
TUOTOT						
– maksullisen toiminnan tuotot	86 474	1 061	81 605	1 075	78 877	1 169
– muut tuotot	3 438		3 549		3 756	
= tuotot yhteensä	89 912	1 061	85 154	1 075	82 633	1 169
KOKONAISKUSTANNUKSET						
Erilliskustannukset						
– aineet, tarvikkeet, tavarat	6 094	84	6 130	92	5 655	98
– henkilöstökustannukset	62 929	426	58 165	427	59 270	418
– vuokrat	6 898	18	6 330	9	5 959	
– palvelujen ostot	6 777	28	7 045	23	6 615	52
– muut erilliskustannukset	1 661		1 566	2	1 557	1
= erilliskustannukset yhteensä	84 359	556	79 236	553	79 056	569
KÄYTTÖJÄÄMÄ	5 553	505	5 918	522	3 577	600
Osuus yhteiskustannuksista						
– tukitoimintojen kustannukset	3 262	298	3 188	316	2 623	313
– poistot	133		117		138	
– korot					1	
– muut yhteiskustannukset						
= osuus yhteiskustannuksista yhteensä	3 395	298	3 305	316	2 762	313
Kokonaiskustannukset yhteensä	87 754	854	82 541	869	81 818	882
KUSTANNUSVASTAAVUUS (tuotot–kustannukset)	2 158	207	2 613	206	815	287
Kustannusvastaavuus, % (tuotot–kustannukset)	102 %	124 %	103 %	124 %	101 %	133 %
Henkilötyövuodet	1 176	8	1 145	8	1 113	7

THL:n maksuperustelain mukaisten muiden suoritteiden kustannusvastaavuus oli 138 % (123 % vuonna 2017). Muiden suoritteiden euromääräinen kustannusvastaavuus oli ylijäämäinen 2 293 tuhatta euroa (1 365 tuhatta euroa ylijäämäinen vuonna 2017). Oikeusgeneettisten isyystutkimusten (laki oikeusgeneettisestä

isyystutkimuksesta, 378/2005) kustannusvastaavuus oli 124 % (124 % vuonna 2017). Isyystutkimusten euromääräinen kustannusvastaavuus oli ylijäämäinen 207 tuhatta euroa (206 tuhatta euroa ylijäämäinen vuonna 2017).

Taulukko 21. THL:n maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus vuosina 2016–2018.

Maksullinen toiminta	Maksuperustelain mukaiset muut suoritteet	Oikeusgeneettinen isyystutkimus	Yhteensä	Maksuperustelain mukaiset muut suoritteet	Oikeusgeneettinen isyystutkimus	Yhteensä	Maksuperustelain mukaiset muut suoritteet	Oikeusgeneettinen isyystutkimus	Yhteensä
	2018	2018	2018	2017	2017	2017	2016	2016	2016
	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €
TUOTOT									
– maksullisen toiminnan myyntituotot	8 366	1 061	9 869	7 414	1 075	9 023	6 239	1 169	7 898
– maksullisen toiminnan muut tuotot									
= tuotot yhteensä	8 366	1 061	9 869	7 414	1 075	9 023	6 239	1 169	7 898
KOKONAISKUSTANNUKSET									
Erilliskustannukset									
– aineet, tarvikkeet, tavarat	813	84	919	737	92	840	815	98	948
– henkilöstökustannukset	2 215	426	2 885	2 214	427	2 861	1 821	418	2 451
– vuokrat	66	18	89	57	9	68	90		90
– palvelujen ostot	859	28	922	1 023	23	1 076	848	52	905
– muut erilliskustannukset	570		570	380	2	382	554	1	556
= erilliskustannukset yhteensä	4 523	556	5 385	4 411	553	5 227	4 128	569	4 950
KÄYTTÖJÄÄMÄ	3 843	505	4 484	3 003	522	3 796	2 111	600	2 948

Taulukko 21. jatkuu seuraavalla sivulla >>

Maksullinen toiminta	Maksuperustelaimukaiset muut suoritteet	Oikeus-geneettinen isyystutkimus	Yhteensä	Maksuperustelaimukaiset muut suoritteet	Oikeus-geneettinen isyystutkimus	Yhteensä	Maksuperustelaimukaiset muut suoritteet	Oikeus-geneettinen isyystutkimus	Yhteensä
	2018 1 000 €	2018 1 000 €	2018 1 000 €	2017 1 000 €	2017 1 000 €	2017 1 000 €	2016 1 000 €	2016 1 000 €	2016 1 000 €
Osuus yhteiskustannuksista									
– tukitoimintojen kustannukset	1 550	298	2 019	1 638	316	2 117	1 366	313	1 838
– poistot									
– korot									
= osuus yhteiskustannuksista yhteensä	1 550	298	2 019	1 638	316	2 117	1 366	313	1 838
Kokonaiskustannukset yhteensä	6 073	854	7 404	6 049	869	7 344	5 494	882	6 788
KUSTANNUSVASTAAVUUS (tuotot–kustannukset)	2 293	207	2 465	1 365	206	1 679	745	287	1 110
Kustannusvastaavuus, %	138 %	124 %	133 %	123 %	124 %	123 %	114 %	133 %	116 %
Henkilötyövuodet	31	8	44	29	8	42	23	7	36

Oikeusgeneettisestä isyystutkimuksesta on säädetty oikeusgeneettisestä isyystutkimuksesta annetussa laissa (378/2005). Yhteensä-sarakkeisiin sisältyvät STM:n asetuksessa THL:n maksullisista suoritteista säädettyt julkisoikeudelliset suoritteet (vuonna 2018 tuotot 109 tuhatta euroa) sekä ulkomaalaislaissa (301/2004) säädetty perhesiteiden selvittäminen (vuonna 2018 tuotot 318 tuhatta euroa) ja oikeuslääketieteellinen tutkimus (vuonna 2018 tuotot 15 tuhatta euroa).

Taulukko 22. Valtion mielisairaaloitten maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma sairaaloittain vuosina 2016–2018.

Maksullinen toiminta	Niuvanniemen sairaala	Vanhan Vaasan sairaala	Mielisairaalat yhteensä	Mielisairaalat yhteensä	Mielisairaalat yhteensä	Mielisairaalat yhteensä
	Toteutuma 2018	Toteutuma 2018	Toteutuma 2018	Tavoite 2018	Toteutuma 2017	Toteutuma 2016
	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €
TUOTOT						
– maksullisen toiminnan myyntituotot	37 133	20 224	57 357	58 163	54 654	55 656
– maksullisen toiminnan muut tuotot	854	193	1 047	963	1 074	1 158
Tuotot yhteensä	37 987	20 417	58 404	59 126	55 728	56 814
KOKONAISKUSTANNUKSET						
Erilliskustannukset						
– aineet, tarvikkeet ja tavarat	2 270	1 629	3 899	3 832	3 745	3 606
– henkilöstökustannukset	29 369	15 243	44 612	44 658	42 293	44 229
– vuokrat	3 062	1 659	4 721	4 900	4 117	4 160
– palvelujen ostot	2 816	1 428	4 244	4 707	4 499	3 980
– muut erilliskustannukset	299	261	560	709	666	557
Erilliskustannukset yhteensä	37 816	20 220	58 036	58 806	55 320	56 532
KÄYTTÖJÄÄMÄ	171	197	368	320	408	282
Osuus yhteiskustannuksista						
– tukitoimintojen kustannukset	91	44	135	125	121	120
– poistot	62	61	123	120	116	122
– korot				2		1
– siirto maksuttomaan		-10	-10	2	-10	-10
Osuus yhteiskustannuksista yhteensä	153	95	248	249	227	233
KOKONAISKUSTANNUKSET YHTEENSÄ	37 969	20 315	58 284	59 055	55 547	56 765
KUSTANNUSVASTAAVUUS (tuotot–kustannukset)	18	102	120	71	181	49
Kustannusvastaavuus %	100 %	101 %	100 %	100 %	100 %	100 %
Henkilötyövuodet	539	282	821	819	803	803

Taulukko 23. Valtion koulukotien maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelmat vuosina 2016–2018.

Maksullinen toiminta	Toteutuma 2018 1 000 €	Tavoite 2018 1 000 €	Toteutuma 2017 1 000 €	Toteutuma 2016 1 000 €
TUOTOT				
Maksullisen toiminnan tuotot				
— maksullisen toiminnan myyntituotot	20 574	18 381	19 446	16 801
— maksullisen toiminnan muut tuotot				
- Opetushallituksen osuus tuotoista	1 307	1 367	1 340	1 260
- Valtiovarainministeriön osuus tuotoista	911	1 102	893	971
- muut tuotot	173	207	242	367
Tuotot yhteensä	22 965	21 057	21 921	19 399
KOKONAISKUSTANNUKSET				
Erilliskustannukset				
— aineet, tarvikkeet ja tavarat	1 382	1 234	1 648	1 234
— henkilöstökustannukset	15 975	14 573	13 587	13 083
— vuokrat	2 111	2 362	2 156	1 709
— palvelujen ostot	1 666	1 011	1 522	1 783
— muut erilliskustannukset	531	482	530	446
Erilliskustannukset yhteensä	21 665	19 662	19 443	18 255
KÄYTTÖJÄÄMÄ	1 300	1 395	2 478	1 144
Osuus yhteiskustannuksista				
— osuus tukitoimintojen kustannuksista	1 558	1 363	1 413	1 123
— poistot	10	13	1	16
— korot	0	0	0	0
Osuus yhteiskustannuksista yhteensä	1 568	1 376	1 414	1 139
KOKONAISKUSTANNUKSET YHTEENSÄ	23 233	21 038	20 857	19 394
KUSTANNUSVASTAAVUUS (tuotot–kustannukset)	-268	19	1 064	5
Kustannusvastaavuus, %	99 %	100 %	105 %	100 %
Henkilötyövuodet	320	296	280	289

Taulukko 24. Vankiterveydenhuollon yksikön maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelmat vuosina 2016–2018.

Maksullinen toiminta	Toteutuma 2018 1 000 €	Toteutuma 2017 1 000 €	Toteutuma 2016 1 000 €
TUOTOT			
— maksullisen toiminnan myyntituotot	177	91	181
— maksullisen toiminnan muut tuotot			
= tuotot yhteensä	177	91	181
KOKONAISKUSTANNUKSET			
Erilliskustannukset			
— aineet, tarvikkeet, tavarat			
— henkilöstökustannukset	127	72	137
— vuokrat			
— palvelujen ostot	8	0,5	4
— muut erilliskustannukset			
= erilliskustannukset yhteensä	135	73	141
KÄYTTÖJÄÄMÄ	42	19	40
Osuus yhteiskustannuksista			
— tukitoimintojen kustannukset	29	16	24
— poistot			
— korot			
= osuus yhteiskustannuksista yhteensä	29	16	24
Kokonaiskustannukset yhteensä	164	89	165
KUSTANNUVASTAAVUUS (tuotot–kustannukset)	13	3	16
Kustannusvastaavuus, %	108 %	103 %	110 %
Henkilötyövuodet	4	3	4

4.4 Yhteisrahoitteisen toiminnan ja yhteistoiminnan kustannusvastaavuus

Yhteisrahoitteiseen toimintaan saadaan rahoitusta joko valtion ulkopuolelta tai toiselta virastolta tai laitokselta ilman velvoitetta luovuttaa rahoittajalle välitöntä vastiketta, kun taas valtion sisäiseen yhteistoiminnan kustannusten korvauksiin liittyy yleensä vastike, työpanos, tavara, palvelu tai muu tuotannontekijä, jonka loppukäyttäjänä on korvauksen maksaja.

Yhteistoiminnan kustannusten korvaukset sisältävät toisilta virastoilta ja laitoksilta saadut yhteistoiminnan ja yhteisten hankkeiden kustannusten korvaukset.

Tällä tarkoitetaan esimerkiksi viranomaistoimintaa, johon on toiselta virastolta saatu kustannusten korvausta. Yhteisrahoitteinen toiminta eroaa maksullisesta toiminnasta siten, että yhteisrahoitteisessa toiminnassa rahoittaja ei saa rahoituspanostaan vastaan välitöntä vastiketta (suoritetta). Toiminnan tulokset, esim. tutkimustulokset ovat näin ollen lähtökohtaisesti julkisia. Yhteisrahoitetun hankkeen tulokset kuuluvat lähtökohdaisesti THL:lle, eikä rahoittaja yleensä saa niihin edes rajoitettuja oikeuksia.

THL-kirjanpitoyksikön yhteisrahoitteinen toiminta muodostuu THL:n ja valtion mielisairaaloiden yhteisrahoitteisesta toiminnasta. Yhteistoimintaa on vain THL:llä. Seuraavassa taulukossa on esitetty THL-kirjanpitoyksikön yhteisrahoitteisen toiminnan ja yhteistoiminnan kustannusvastaavuuslaskelma vuosilta 2016–2018.

Taulukko 25. THL-kirjanpitoyksikön yhteisrahoitteisen toiminnan ja yhteistoiminnan tuotot ja kustannukset rahoituslähteittäin vuosina 2016–2018.

	Yhteisrahoitteinen toiminta			Yhteistoiminta			Yhteisrahoitteinen toiminta ja yhteistoiminta yhteensä		
	Toteuma 2018 1 000 €	Toteuma 2017 1 000 €	Toteuma 2016 1 000 €	Toteuma 2018 1 000 €	Toteuma 2017 1 000 €	Toteuma 2016 1 000 €	Toteuma 2018 1 000 €	Toteuma 2017 1 000 €	Toteuma 2016 1 000 €
TUOTOT									
Yhteisrahoitteisen toiminnan/yhteistoiminnan tuotot									
– muilta valtion virastoilta saatu rahoitus	24 093	22 978	18 772	7 029	5 513	4 711	31 122	28 491	23 483
– EU:lta saatu rahoitus	3 371	3 672	3 867				3 371	3 672	3 867
– muu valtionhallinnon ulkopuolinen rahoitus	890	1 195	1 253				890	1 195	1 253
– yhteisrahoitteisen toiminnan muut tuotot	6 552	6 310	6 125				6 552	6 310	5 652
Tuotot yhteensä	34 906	34 155	30 017	7 029	5 513	4 711	41 935	39 668	34 255

Taulukko 25. jatkuu seuraavalla sivulla >>

	Yhteisrahoitteinen toiminta			Yhteistoiminta			Yhteisrahoitteinen toiminta ja yhteistoiminta yhteensä		
	Toteuma 2018 1 000 €	Toteuma 2017 1 000 €	Toteuma 2016 1 000 €	Toteuma 2018 1 000 €	Toteuma 2017 1 000 €	Toteuma 2016 1 000 €	Toteuma 2018 1 000 €	Toteuma 2017 1 000 €	Toteuma 2016 1 000 €
KUSTANNUKSET									
Yhteisrahoitteisen toiminnan/yhteistoiminnan erilliskustannukset									
– aineet, tarvikkeet, tavarat	541	649	648	26	27	47	567	676	695
– henkilöstökustannukset	15 844	17 268	14 037	4 539	3 165	2 171	20 383	20 433	16 208
– vuokrat	249	228	184	15	22	27	264	250	211
– palveluiden ostot	14 237	15 006	12 645	1 586	1 369	1 739	15 823	16 375	14 384
– muut erilliskustannukset	2 321	1 745	1 773	707	303	205	3 028	2 048	1 978
Erilliskustannukset yhteensä	33 192	34 896	29 287	6 873	4 886	4 189	40 065	39 782	33 476
Yhteisrahoitteisen toiminnan/yhteistoiminnan osuus yhteiskustannuksista									
– tukitoimintojen kustannukset	11 101	12 588	10 223	3 178	2 342	1 628	14 278	14 900	11 851
– poistot									
– korot									
– muut yhteiskustannukset									
Osuus yhteiskustannuksista yhteensä	11 101	12 588	10 223	3 178	2 342	1 628	14 278	14 900	11 851
Kokonaiskustannukset yhteensä	44 293	47 484	39 510	10 051	7 227	5 816	54 344	54 681	45 326
OMARAHOITUSOSUUS (tuotot–kustannukset)	-9 387	-13 329	-9 493	-3 022	-1 714	-1 105	-12 409	-15 013	-11 071
Kustannusvastaavuus, %	78,8	72,0	76,0	69,9	76,3	81,0	77,2	72,5	75,6
Omarahoitusosuus, %	21,2	28,0	24,0	30,1	23,7	19,0	22,8	27,5	24,4
Henkilötyövuodet	227	232	187	62	56	21	289	288	208

THL on saanut yhteistoiminnan kustannusten korvauksiin rahoitusta lähes yksinomaan STM:ltä (yli 99 %). Seuraavassa taulukossa on esitetty THL:n yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma sekä yhteistoiminnan kustannusten korvaukset ja kustan-

nukset vuosina 2016–2018 sekä yhteisrahoitteisen toiminnan ja yhteistoiminnan yhdistelmä-laskelma.

Taulukko 26. THL:n yhteisrahoitteisen toiminnan ja yhteistoiminnan tuotot ja kustannukset rahoituslähteittäin vuosina 2016–2018 (ei sisällä valtion mielisairaalaita).

	Yhteisrahoitteinen toiminta				Yhteistoiminta			Yhteisrahoitteinen toiminta ja yhteistoiminta yhteensä		
	Toteuma 2018 1 000 €	Tavoite 2018 1 000 €	Toteuma 2017 1 000 €	Toteuma 2016 1 000 €	Toteuma 2018 1 000 €	Toteuma 2017 1 000 €	Toteuma 2016 1 000 €	Toteuma 2018 1 000 €	Toteuma 2017 1 000 €	Toteuma 2016 1 000 €
TUOTOT										
Yhteisrahoitteisen toiminnan/yhteistoiminnan tuotot										
– muilta valtion virastoilta saatu rahoitus	24 093	12 700	22 978	18 772	7 029	5 513	4 711	31 122	28 491	23 483
– EU:lta saatu rahoitus	3 371	3 900	3 672	3 867				3 371	3 672	3 867
– muu valtionhallinnon ulkopuolinen rahoitus	402	1 200	772	1 253				402	772	1 253
– yhteisrahoitteisen toiminnan muut tuotot	6 552	5 500	6 310	5 652				6 552	6 310	5 652
Tuotot yhteensä	34 418	23 300	33 732	29 544	7 029	5 513	4 711	41 447	39 245	34 255
KUSTANNUKSET										
Yhteisrahoitteisen toiminnan/yhteistoiminnan erilliskustannukset										
– aineet, tarvikkeet, tavarat	518		614	619	26	27	47	544	641	666
– henkilöstökustannukset	15 338		16 770	13 617	4 539	3 165	2 171	19 877	19 935	15 788
– vuokrat	218		199	165	15	22	27	233	221	192
– palveluiden ostot	14 202		14 957	12 615	1 586	1 369	1 739	15 788	16 326	14 354
– muut erilliskustannukset	2 240		1 679	1 740	707	303	205	2 947	1 982	1 945
Erilliskustannukset yhteensä	32 516		34 219	28 756	6 873	4 886	4 189	39 389	39 105	32 945

Taulukko 26. jatkuu seuraavalla sivulla >>

	Yhteisrahoitteinen toiminta				Yhteistoiminta			Yhteisrahoitteinen toiminta ja yhteistoiminta yhteensä		
	Toteuma 2018	Tavoite 2018	Toteuma 2017	Toteuma 2016	Toteuma 2018	Toteuma 2017	Toteuma 2016	Toteuma 2018	Toteuma 2017	Toteuma 2016
	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €
Yhteisrahoitteisen toiminnan/yhteistoiminnan osuus yhteiskustannuksista										
– tukitoimintojen kustannukset	10 737		12 578	10 213	3 178	2 342	1 628	13 914	14 919	11 841
– poistot										
– korot										
– muut yhteiskustannukset										
Osuus yhteiskustannuksista yhteensä	10 737		12 578	10 213	3 178	2 342	1 628	13 914	14 919	11 841
Kokonaiskustannukset yhteensä	43 253	34 500	46 797	38 969	10 051	7 227	5 816	53 303	54 024	44 785
OMARAHOITUSOSUUS (tuotot–kustannukset)	-8 835	-11 200	-13 065	-9 425	-3 022	-1 714	-1 105	-11 856	-14 779	-10 530
Kustannusvastaavuus, %	79,6	68,0	72,1	75,8	69,9	76,3	81,0	77,8	72,6	76,5
Omarahoitusosuus, %	20,4		27,9	24,2	30,1	23,7	19,0	22,2	27,4	23,5
Henkilötyövuodet	218		223	179	62	56	35	280	279	214

Yhteisrahoitteiseen toimintaan ja yhteistoimintaan käytettiin vuonna 2018 yhteensä 280 henkilötyövuotta (279 henkilötyövuotta vuonna 2017).

Taulukko 27. Valtion mielisairaaloiden yhteisrahoitteinen toiminta vuosina 2016–2018.

	Niuvanniemen sairaala Toteutuma 2018 1 000 €	Vanhan Vaasan sairaala Toteutuma 2018 1 000 €	Mielisairaalat yhteensä Toteutuma 2018 1 000 €	Mielisairaalat yhteensä Tavoite 2018 1 000 €	Mielisairaalat yhteensä Toteutuma 2017 1 000 €	Mielisairaalat yhteensä Toteutuma 2016 1 000 €
Yhteisrahoitteisen toiminnan tuotot						
– yhteisrahoitteisen toiminnan tuotot	481	7	488	531	529	224
Tuotot yhteensä	481	7	488	531	529	224
KUSTANNUKSET						
Yhteisrahoitteisen toiminnan erilliskustannukset						
– aineet, tarvikkeet ja tavarat	23		23		35	29
– henkilöstökustannukset	286	220	506	735	629	420
– vuokrat	31		31		29	19
– palvelujen ostot	6	29	35	-4	3	30
– muut erilliskustannukset	66	15	81	14	62	33
Erilliskustannukset yhteensä	412	264	676	745	758	531
Yhteisrahoitteisen toiminnan yhteiskustannusosuus						
– Tukitoimintojen kustannukset		10	10	10	10	10
– Poistot						
– Korot						
– Muut yhteiskustannukset						
Osuus yhteiskustannuksista yhteensä		10	10	10	10	10
Kokonaiskustannukset yhteensä	412	274	686	755	768	541
OMARAHOITUSOSUUS (tuotot–kustannukset)	69	-267	-198	-224	-239	-317
Kustannusvastaavuus, %	117 %	3 %	71 %	70 %	69 %	41 %
Omarahoitusosuus, %	-17 %	97 %	29 %	30 %	31 %	59 %
Henkilötyövuodet	5,2	4,1	9,3	13,5	9,2	7,6

Suurimmat yhteisrahoittajat

Seuraavassa taulukossa on esitetty THL:n suurimmat yhteisrahoitteisen toiminnan (sis. yhteistoiminta) rahoittajat. Luvut sisältävät momenttien käytöt.

Taulukko 28. THL:n 20 suurinta yhteisrahoittajaa.

Yhteisrahoittaja	2018 1 000 €	2017 1 000 €	Muutos 2017–2018 1 000 €	2016 1 000 €
Sosiaali- ja terveysministeriö	22 000	22 053	-53	16 226
Suomen Akatemia	4 386	3 436	950	2 509
Euroopan Unioni	3 371	3 642	-271	2 509
Kunnat, kaupungit ja kuntayhtymät	1 015	847	168	836
Helsingin yliopisto	798	321	477	
Opetus- ja kulttuuriministeriö	425	232	193	
GlaxoSmithKline Oy	432	552	-120	675
Suomen molekyyli lääketieteen instituutti	428	496	-68	408
Suomen Itsenäisyyden rahasto	422	560	-138	212
Kansaneläkelaitos	386	195	191	242
Pohjoismaiden neuvosto	368	231	137	
Valtiovarainministeriö	317	72	245	
Pfizer Oy	300		300	
Puolustusvoimat	201	149	52	172
University of South Florida	185	325	-140	304
Valtioneuvoston kanslia	179	237	-58	621
Maa- ja metsätalousministeriö	160	83	77	
Hämeen ELY-keskus	142		142	
Työ- ja elinkeinoministeriö	127	48	79	
Työsuojelurahasto	100	168	-68	
Yhteensä	35 742	(33 647)	2 095	(24 714)
Kolmen suurimman %-osuus	83	87		86

5. TUOTOKSET JA LAADUNHALLINTA

Kärkihanke: Palvelut asiakaslähtöiseksi

Hallitusohjelman tavoite:

Palvelut asiakaslähtöisiksi -kärkihankkeessa painotetaan varhaista tukea, ennaltaehkäisevää työtä ja vaikuttavia asiakaslähtöisiä palveluketjuja yli hallinnonrajojen. Hankkeessa vahvistetaan kokemusasiantuntemuksen käyttöä ja ihmisten osallisuutta sekä mahdollistetaan ihmisille omien valintojen tekeminen.

Tavoite	Mittari tai muu seuranta	Tavoite 2018	Toteuma 2018	Arvosana	Tavoite 2019
Määritellään maakunnan palvelulupaus.	Toiminnan kattavuus	Asiakasosallisuuden valtakunnallinen toimintamalli maakuntien valmistelun tueksi on valmis. THL osallistuu mallin valmisteluun. Tehtävän tarkemmasta sisällöstä sovitaan erikseen.	Asiakkaiden osallistumisen toimintamalli valmistui, ja siitä viestitettiin tilaisuuksissa eri puolilla maata, Tiedä ja toimi -kortilla sekä THL:n aihesivustoilla.	4	Maakunnan palvelulupaus on määritetty.
Maakunnan palvelulupaus on maakunnan asukkaille osoitettu tahdonilmaisu siitä, miten maakunta toteuttaa sosiaali- ja terveyspalvelut.					
Kokemusasiantuntijuus ja asiakkaiden osallistumisen toimintamallit.			Osallistuminen 2018 käynnistyneeseen Recovery-toimintaorientaatio mielenterveyspalveluissa -hankkeeseen. Vuoden 2018 THL:n tavoitteet saavutettu.	4	Asiakkaiden osallistumisen toimintamallit ja prosessit ovat laajassa käytössä.
Palvelusetelikokeilu	Kokeilukuntien asukkailla on käytössään palvelu, jonka avulla voi kattavasti hakea ja vertailla sosiaali- ja terveyspalveluiden julkisia ja yksityisiä tuottajia. Palveluiden kävijämäärät/kk. Kokeilussa saatavat kokemukset ja tieto on arvioitu kokeilun kestäessä valinnanvapauslainsäädännön tueksi.	THL vastaa siitä, että palvelusetelikokeilun ja palvelusetelikokeilun laajennuksen kokeilukuntien ja -alueiden tarvitsemat toimipaikkatiedot ovat käytettävissä kokeilun käynnistyessä ja edetessä. THL kehittää palvelujen hakemista, vertailua ja valintaa tukevaa tietopohjaa ja sähköisiä palveluita STM:n linjausten mukaisesti. Tehtävän tarkemmasta sisällöstä sovitaan tarkemmin STM:n kanssa.	Palvelusetelikokeilut eivät ole laajenneet suunnitellusti valinnanvapauspilotteiksi, joten tavoite ei ole konkretisoitunut. Toimipaikka- ja palvelutietojen nykyistä palvelua ylläpidetään sote-organisaatio-rekisterissä osana jatkuvaa toimintaa. Palveluntuottajien rekisteröitymisen ja toimipaikkatietojen hallinnan palvelua kehitetään Valviran vetämässä SOTERI projektissa, jonka toteutukseen THL on osallistunut roolinsa mukaisesti. Palvelujen hakemista, vertailua ja valintaa tukevaa tietopohjaa ja sähköisiä palveluja on edistetty, eteneminen on ollut suunniteltua hitaampaa lainsäädännön ja palvelujärjestelmän uudistusten viivästyessä.	4	Valinnanvapaus/palvelusetelikokeilu on toteutettu. Lainsäädöntömuutokset on toteutettu ja valmistelussa arviointiin perustuvan tiedon pohjalta.

Kärkihanke: Edistetään terveyttä ja hyvinvointia sekä vähennetään eriarvoisuutta**Hallitusohjelman tavoite:**

Terveyden edistäminen ja varhainen tuki ovat vahvistuneet poikkihallinnollisesti päätöksenteossa, palveluissa ja työelämässä lainsäädäntömuutoksilla sekä paremmalla toimeenpanolla. Terveys- ja hyvinvointierot ovat kaventuneet.

Eri-ikäisten ihmisten vastuuta omasta terveydentilasta sekä elämäntavoista on tuettu.

Ihmisten erilaisissa elämäntilanteissa toimivia valintoja on mahdollistettu enemmän.

Tavoite	Mittari tai muu seuranta	Tavoite 2018	Toteuma 2018	Arvosana	Tavoite 2019
Edistetään osallisuutta, terveitä elintapoja ja mielenterveyttä sekä ehkäistään yksinäisyyttä ja kansansairauksia.	THL:n aineistojen ajantasaisuus Kärkihankkeen hanke-suunnitelmassa identifioidut indikaattorit sekä hyvinvointi- ja terveyseroja koskevat analyysit. Käytössä olevat tiedonkeruumenetelmät ja niiden kattavuus hyvinvoinnin ja terveyden sisältöjen osalta sekä eri väestöryhmissä ja alueellisesti.	THL tuottaa päättäjien käyttöön soveltuvaa tietoa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä ja eriarvoisuuden kaventamisesta. THL tuottaa väestölle tietoa hyvinvointiin ja terveyteen vaikuttavista tekijöistä. THL perustaa kansallisen verkoston koordinoimaan itsemurhien ehkäisytyötä. THL toteuttaa medianeuvo- ja tiedonpidon tai muun koulutusluonteisen tapaamisen median edustajien kanssa itsemurhia koskevan uutisoinnin osalta.	Julkaistiin FinTerveys ja FinRavinto -tutkimusten tulokset. Osallistuttu kansallisten suositusten tuottamiseen ja tuettu näiden toteuttamista. FinSoten ensimmäisen kierroksen tiedonkeruun tulokset julkaistiin väestöryhmittäin Terveystemme.fi palvelussa.	4 4 4	Valtakunnallisilla, alueellisilla ja kuntatason päätöksentekijöillä on käytössään tietoa, kuinka väestön hyvinvointia ja terveyttä voidaan edistää ja eriarvoisuutta kaventaa. Väestöryhmien välisten hyvinvointi- ja terveyserojen kaventuminen siten, että heikommien voivien väestöryhmien osallisuus, mielenterveys, elintavat ovat kohentuneet sairastavuus vähentynyt suhteellisesti enemmän. Tietoa kaikkien väestöryhmien hyvinvoinnista ja terveydestä (ml. positiivinen mielenterveys) sekä niihin vaikuttavista taustatekijöistä eri alueilla on saatavilla.
Tietoa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä ja eriarvoisuuden kaventamisesta.	Ajantasainen tieto hyvistä käytännöistä ja politiikkatoimista.	THL tutkii, arvioi ja tekee tunnetuksi hyviä käytäntöjä ja politiikkatoimia hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi sekä eriarvoisuuden kaventamiseksi sekä tuottaa tutkimus- ja arviointitiedosta käytännönläheistä tietoa hyvien käytäntöjen ja politiikkatoimien käyttöönoton edellytyksistä ja hyödyistä mukaan lukien kustannusvaikuttavuudesta. THL vahvistaa mielenterveyttä edistävien ja itsemurhan ehkäisyyn tähtäävien Suomessa ja muissa maissa kehitettyjen hyvien käytäntöjen seuraamista ja soveltuvuuden arvioimista Suomen olosuhteisiin.	Tietoa tuotettu useita kanavia hyödyntäen: thl.fi sivustot, tapahtumat, verkosto- ja tapaamiset, Innokylä, julkaisut. Osallistuttu kansallisten suositusten tuottamiseen. Itsemurhien ehkäisytyötä koordinoiva verkosto perustettu.	4 4 4	Tietoa hyvien käytäntöjen ja politiikkatoimien vaikuttavuudesta ja käyttöönoton edellytyksistä on saatavilla.

Tavoite	Mittari tai muu seuranta	Tavoite 2018	Toteuma 2018	Arvosana	Tavoite 2019
Kärkihankkeen toimeenpanon tueksi käynnistetään paikallisia ja alueellisia kokeiluhankkeita.	Valtionavustus-hankkeissa levitettävien hyvien käytäntöjen juurtuminen: kuinka isossa osassa maata käytössä.	THL tukee kärkihankkeen toimeenpanoa sekä siitä rahoitettavien valtionavustus-hankkeiden ohjausta, seurantaa ja arviointia asiantuntemuksellaan. THL toteuttaa yhteisrahoitteisen hankkeen STM:n kanssa sote-alan ammattihenkilöiden itsemurhien ehkäisyä koskevan osaamisen vahvistamiseksi.	THL:n vastuulla oleva itsemurhien ehkäisyn koulutushanke kouluttanut ammattilaisia valtakunnallisesti (jokaisessa shp:ssa järjestetty vähintään yksi koulutustilaisuus). Lisäksi tuettu Filhan hankkeen työtä ohjausryhmässä.	4	Kärkihankkeessa sekä muissa keskeisissä terveyspoliittisissa (esim. Ehkäisevän päihdetyön toimintaohjelma) ohjelmissa levi- tettävät hyvät käytännöt ovat juurtuneet vuoden 2016 tasoa laajemmin kuntien ja alueiden työhön.
	Alkoholin ja tupakka- ja nikotiini tuotteiden käytön, niistä aiheutu- vien haittojen seuranta sekä kuntien ja maa- kuntien ehkäisevän päihdetyön seuranta.	Päihdehaittojen ehkäisyn tehostaminen alkoholi- ja tupakkalain uusissa toiminta- ympäristöissä. Ehkäisevän päihdetyön mahdollisuuksien käyttö alue- ja paikallistasolla.	Ehkäisevän päihdetyön toimintaohjelmaa on toteutettu suunnitelman mukaisesti. Toiminnan tehostamista varten on saatu lisäresurssi vuodesta 2019 eteenpäin.	4	Tietoa kärkihankkeen ja muiden keskeisten politiikkatoimien, kuten alkoholi- ja tupakkalain uudistusten vaikutuksista väestön hyvinvointiin ja terveyteen on saatavilla (mukaan lukien terveys- ja hyvinvointierot).
Varmistetaan opiskeluterveyden- huollon lainsäädännön toimeen- panon tuki.	Opiskeluterveyden- huollon palvelut ovat saatavilla ja muodostavat yhtenäisen kokonaisuuden.	THL kehittää, tukee ja ohjaa opiskelu- terveydenhuollon palveluja erityisesti toisen asteen opiskelijoiden opiskeluterveyden- huollon osalta	Valmisteltu opiskelukyvyyn arviointihanketta yhteistyössä TTL:n ja YTHS:n kanssa; valmisteltu toisen asteen opiskeluhuollon opasta yhteistyössä OPH:n kanssa.	3	Toimintasuunnitelma on toteutunut ja opiskelijan terveyttä ja opiskelukykyä tukevat opiskeluterveydenhuollon palvelut toimivat lainsäädännön mukaisesti.
Tieto hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä ja eriarvoisuuden kaventamisesta.	THL:n aiheita-sivuston aineistojen ja muiden THL:n aineistojen ajantasaisuus.	THL tuottaa päättäjien käyttöön soveltuvaa tietoa hyvinvoinnin ja terveyden edistä- mistä ja eriarvoisuuden kaventamisesta. THL tuottaa väestölle tietoa hyvinvointiin ja terveyteen vaikuttavista tekijöistä.	Tietoa tuotettu useita kanavia hyödyntäen: thl.fi sivustot, tapahtumat, verkosto- tapaamiset, Innokylä, julkaisut.	4	Valtakunnallisilla, alueellisilla ja kuntatason päätöksentekijöillä on käytössään tietoa, kuinka väestön hyvinvointia ja terveyttä voidaan edistää ja eriarvoisuutta kaventaa.

Tavoite	Mittari tai muu seuranta	Tavoite 2018	Toteuma 2018	Arvosana	Tavoite 2019
Varmistetaan rakennusten terveellisyttä ja turvallisuutta koskevien ratkaisujen oikea-aikaisuus ja tehokkuus.		THL käynnistää kansallisen sisäilma-ohjelman toimeenpanon terveysvaikutusten osalta.	Ohjelma käynnistetty ja julkaistu Ympäristöterveyspäivillä loka–marraskuun vaihteessa 2018.	4	Rakennusten terveydellisten olosuhteiden selvittämiseksi on kehitetty uusia menetelmiä. Rakennusterveyteen liittyvistä tekijöistä on viestitty siten, että kansalaisille ja viranomaisille on muodostunut realistinen kuva rakennusterveyteen liittyvistä riskeistä ja niiden hallinnasta.
Luodaan pysyvät tavat tehdä poikkihallinnollista yhteistyötä.	Poikkihallinnollisen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen yhteistyön suositusten esittelytilaisuudet eri ministeriöissä (tavoitteena kaikki ministeriöt), esittelyihin osallistuneen henkilöstön määrä ja osallistujien asema ministeriössä. Osuus hallituksen esityksistä, joissa ihmisiin kohdistuvat säädös-vaikutukset on arvioitu.	THL osallistuu asiantuntemuksellaan valtionhallinnon poikkihallinnollisen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen yhteistyön rakenteiden luomiseen suunnittelu-, kokeilu-, arviointi- ja juurruttamisvaiheessa. THL tukee ja kehittää laaja-alaista ja poikkihallinnollista hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työtä sekä tukee eri hallinnonaloja kansallisella, alueellisella ja paikallisella tasolla ottamaan huomioon päätöstensä vaikutukset hyvinvointiin, terveyteen ja eriarvoisuuteen. THL koordinoi ja hyödyntää olemassa olevia poikkihallinnollisia yhteistyö- ja toimintamalleja, kuten moniammatillista riskinarviointimenetelmää.	PORA hanke toteutunut ja päättynyt. Suositukset muuttuivat kuvaukseksi yhteistyömallista, mistä sovittiin stm:n kanssa. KRIMO tekee selvitystä IVA vaikutusten arvioinnin toteutumisesta.	4	Suosituksat hyvälle poikkihallinnolliselle hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen sekä eriarvoisuuden kaventamisen työlle on luotu ja tehty tunnetuksi kaikissa ministeriöissä. Ihmisiin kohdistuvat vaikutukset on arvioitu 10 prosentissa hallituksen esityksistä.
Toimeenpannaan kuntoutusjärjestelmän kokonaisuudistus		THL tukee osaltaan kuntoutuskomitean 9.1.1.2017 luovuttamien ehdotusten jatkovalmistelua ja toimeenpanoa. Tehtävän tarkemmasta sisällöstä sovitaan erikseen STM:n kanssa.	THL on tehnyt yksityiskohtaisen projektisuunnitelman kuntoutuskomitean THL:lle ehdottamista toimenpiteistä.	4	Sosiaali- ja terveystalveluiden toimijat kykenevät arvioimaan oikea-aikaisesti ja vaikuttavasti asiakkaidensa kuntoutustarpeita ja kuntoutusprosesseja.

Lapsi- ja perhepalvelujen muutosohjelma

Hallitusohjelman tavoite:

Lasten ja perheiden hyvinvointi ja omat voimavarat ovat vahvistuneet.

Tavoite	Mittari tai muu seuranta	Tavoite 2018	Toteuma 2018	Arvosana	Tavoite 2019
Lasten ja perheiden terveyttä, hyvinvointia edistävät ja varhaisen tuen ja hoidon palvelut muodostavat monialaisen toimivan kokonaisuuden.	Kotipalvelua vuoden aikana saaneita lapsiperheitä. Lapsiperheiden tarvitsemien ennaltaehkäisevien ja kotiin annettavien palvelujen saatavuus. Lapsiperheiden kotiin annettavien palveluiden määrä.	THL osallistuu matalan kynnyksen palvelukokonaisuuksien kehittämiseen hankesuunnitelman mukaisesti mm. tukemalla maakunnallisten muutoshankkeiden toimeenpanoa ja raportoimalla niistä hankesuunnitelman mukaisesti. Tehtävän tarkemmasta sisällöstä sovitaan erikseen.	LAPE-muutosohjelman osana on erillisen toimeksiannon mukaisesti kehitetty ja levitetty perhekeskustoimintamallia yhteistyössä maakuntien kanssa.	4	Matalan kynnyksen monialaiset perhekeskukset ovat toiminnassa eri puolilla maata.
Vaativaa tukea ja hoitoa tarvitsevat lapset ja nuoret saavat viiveettä tarvitsemansa monialaisen asiantuntija-avun.	Kodin ulkopuolelle sijoitetut 0–17-vuotiaat.	THL osallistuu erityis- ja vaativimpien palveluiden kokonaisuuksien mallintamiseen sekä kokonaisuuden toteuttamiseen ja niiden raportointiin hankesuunnitelman mukaisesti. Tehtävän tarkemmasta sisällöstä sovitaan erikseen.	LAPE-muutosohjelman osana on erillisen toimeksiannon mukaisesti kehitetty erityis- ja vaativan tason palveluita yhteistyössä maakuntien kanssa.	4	Alueelliset lasten ja nuorten vaativien palvelujen osaamis- ja tukikeskukset ovat osa sosiaali- ja terveydenhuollon rakennetta.
Lapsi- ja perhepalvelujen toimintakulttuurin muutosta tuetaan hankkeen aikana täsmentyvin toimenpitein. Näihin kuuluvat mm. lapsivaikutusten arvioinnin edistäminen ja tietopohjan vahvistaminen.		THL tukee toimintakulttuurin muutosta tietoon perustuvaksi ja lapsilähtöiseksi tukemalla maakunnallisten hankkeiden kehittämistyötä sekä osallistumalla ja vastaamalla osaltaan kansallisella tasolla tehtävästä kehittämistyöstä (mm. tietopohjan vahvistaminen) ja raportoimalla niistä hankesuunnitelman ja toimeksiantosopimuksen mukaisesti.	LAPE-muutosohjelman osana on erillisen toimeksiannon mukaisesti vahvistettu tietopohjaa kehittämällä kouluterveyskyselyä ja toteuttamalla uusi pienten lasten tiedonkeruu sekä tukemalla maakunnallisia hankkeita lapsivaikutusten arvioinnissa.	4	Lapsivaikutusten arviointimalli on vakiintunut laajasti käytettäväksi päätöksenteon osaksi.
Kärkihankkeen toimeenpanon tueksi käynnistetään maakunnallisia muutoshankkeita.		THL tukee kärkihankkeen maakunnallisten muutosohjelmien toimeenpanoa, muutosagenttien toimintaa sekä kärkihankkeen arviointia ja raportoi niistä hankesuunnitelman mukaisesti. Tehtävän tarkemmasta sisällöstä sovitaan erikseen.	On tuettu maakuntien LAPE-muutosagenttien työtä ja LAPE-hankkeiden toimeenpanoa järjestämällä koulutusta, verkostotapaamisia sekä LAPE-päiviä.	4	Maakunnalliset muutoshankkeet ovat toteuttaneet mallinnettuja palvelukokonaisuuksia.

Kehitetään ikäihmisten kotihoitoa ja vahvistetaan kaikenikäisten omaishoitoa

Hallitusohjelman tavoite:

Ikääntyneiden ihmisten kotiin saatavia palveluja on painotettu.

Omaishoitoa on vahvistettu.

Tavoite	Mittari tai muu seuranta	Tavoite 2018	Toteuma 2018	Arvosana	Tavoite 2019
Kärkihankkeessa luodaan jokaiseen maakuntaan iäkkäiden palvelujen asiakaslähtöinen, kustannusvaikuttava ja hyvin yhteen sovitettu kokonaisuus, jota maakunnan muutosagentit toteuttavat.	Hankkeessa toteutetaan vanhuspalvelulain toimeenpanon seuranta vuosina 2016 ja 2018.	Vanhuspalvelulain seurannan tiedonkeruu 2018 toteutetaan ja tulokset raportoidaan hankesuunnitelman mukaisesti. Hankesuunnitelman mukaiset seuranta-indikaattorit tuotetaan kansallisista tilastoista varmistaen seurannassa ja ohjauksessa tarvittavan tietopohjan jatkuvuus. Vanhuspalvelulain toimeenpanon seurannasta, indikaattoriyöstä ja hanketuesta arviolta puolet toteutetaan toimeksianto-sopimuksen mukaisesti.	VanPal tiedonkeruu on toteutettu ja tulokset raportoidaan sovitussa aikataulussa. Seurantaindikaattorit ovat tuotannossa ja niitä testataan soveltuvatko ne jatkuviksi seurannan välineiksi.	4 4	lääkäiden palvelujen yhteen sovitettut palvelukokonaisuudet ovat valmiita käyttöön otettaviksi.
Hankkeessa mallinnetaan ja kokeillaan maakunnallisia keskitetyn asiakas-/palvelu-ohjauksen toimintamalleja, toimivan kotihoidon malleja ja asumista ja palvelua yhdistäviä toimintamalleja. Kaikenikäisten omais- ja perhehoitajien vahvistamiseksi kokeillaan maakunnallisia omais- ja perhehoidon keskuksia, muistisairaiden omaishoito-yhteistyön mallia, mielenterveys- ja päihdekuntoutujien ja vammaisten lasten omaishoidon malleja.	Kansallisten tilastojen perusteella seurataan: 75 ja 80 vuotta täyttäneiden osuuksia ja lukumääriä: – kotona asuminen – kotihoito – omaishoidon tuki – perhehoito – säännölliset palvelut – muistisairaat – palvelutarve sekä luodaan ja kehitetään indikaattoreita erityisesti kustannusten seurantaan.	THL osallistuu erikseen sovittavien hankkeen osakokonaisuuksien, kuten kokeilujen ja muutosagenttitoiminnan ja erillisseurantojen toteuttamiseen hankesuunnitelman mukaisesti. Vanhuspalvelulain toimeenpanon seurannasta, indikaattoriyöstä ja hanketuesta arviolta puolet toteutetaan toimeksianto-sopimuksen perusteella.	THL on antanut tukensa kokeiluille ja muutosagenteille hankesuunnitelman mukaisesti.	4	Hankkeen kokeilut on toteutettu ja arvioitu ja juurruttaminen toisiin maakuntiin on aloitettu. lääkäiden ja omaishoitajien palvelut ovat yhdenvertaisia, paremmin koordinoituja ja kustannusten kasvua on pystytty hillitsemään. Osana sosiaali- ja terveydenhuollon uudistusta on otettu käyttöön iäkkäiden yhteen sovitettut palvelukokonaisuudet.
Kärkihankkeen toimeenpanon tueksi käynnistetään paikallisia ja alueellisia kokeiluhankkeita.		THL tukee kärkihankkeeseen liittyvien kokeiluhankkeiden valmistelua, toteuttamista ja arviointia hankesuunnitelmassa ja toimeksianto-sopimuksessa sovitulla tavalla.	THL on järjestänyt kokeiluhankkeille työpajoja ja virtuaalikokouksia tukeakseen hankkeiden valmistumista, toteutumista ja arviointia sovitulla tavalla.	4	

Osatyökykyisille tie työelämään

Hallitusohjelman tavoite:

Selkeytetään sosiaaliturvajärjestelmää osatyökykyisten työllistymistä kannustavaksi ja edistäväksi.

Edistetään vammaisten ja osatyökykyisten henkilöiden työllistymismahdollisuuksia avoimille työmarkkinoille.

Alentuneen työkyvyn omaavien vaikeasti työllistyvien työttömien aktivoinnissa huomioidaan osallistavat toimet.

Tavoite	Mittari tai muu seuranta	Tavoite 2018	Toteuma 2018	Arvosana	Tavoite 2019
Lisätään merkittävästi osatyökykyisten työssä pysymistä ja työllistymistä avoimille työmarkkinoille.		THL tukee asiantuntemuksellaan Osatyökykyisille tie työelämään kärki-hankkeen toimeenpanoa. THL osallistuu osatyökykyisten palvelu-järjestelmän uudistamiseen sekä erikseen sovittavien kärkihankkeen osakokonaisuuksien toteuttamiseen.	OTE-kärkihankkeen osana tuotettiin mm. Työkyvyn tuen palvelupolku -verkkokoulutus ja Opinnoista töihin -opas.	4	Osatyökykyiset saavat aiempaa paremmin tarvitsemansa tuen työllistymiseen tai muuhun aktiiviseen osallisuuteen. Työttömänä ja työssä olevat osatyö-kykyiset pääsevät tarvitsemaansa hoitoon ja kuntoutukseen, työllistyvät paremmin ja pysyvät työelämässä. Työttömien saama hoito ja kuntoutus on parantunut työkyvyn näkökulmasta tarpeemmukaisemmaksi.

Nuorisotakuuta yhteiskuntatakuun suuntaan

Hallitusohjelman tavoite:

Koulutuksen ja työelämän ulkopuolella olevien nuorten määrä on vähentynyt.

Koulutuksen keskeyttäneiden määrä on laskenut.

Tavoite	Mittari tai muu seuranta	Tavoite 2018	Toteuma 2018	Arvosana	Tavoite 2019
Riskiryhmissä eläviä lapsia ja nuoria tuetaan.	Koulutuksen ja työn ulkopuolella olevien nuorten määrän kehittyminen.	THL tukee nuorisotakuu kärkihankkeen toteutusta asiantuntijatiedon osalta.	Tuotettu Kohortti 87 ja -97 -aineistojen pohjalta tietoa koulutuksen ja työn ulkopuolella olevista nuorista. Tuotettu tutkimustietoa interventtioiden vaikuttavuudesta: Ihmeelliset vuodet (lasten käytös-oireet) ja IceHearts.	4 4	Syrjäytyneiden nuorten määrä on vähentynyt ja heidän saamansa tuki parantunut.

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus

Sosiaali- ja terveystalouden uudistamisen tavoitteena on terveyserojen kaventaminen ja kustannusten hallinta. Uudistus toteutetaan palvelujen täydellisellä horisontaalisella ja vertikaalisella integraatiolla sekä vahvistamalla järjestäjien kantokykyä. Tavoitteena on ihmisen hyvinvoinnin ja terveyden kannalta tärkeä palveluketjun saumaton kokonaisuus.

Tavoite	Mittari tai muu seuranta	Tavoite 2018	Toteuma 2018	Arvosana	Tavoite 2019
Uudistus edellyttää uuden sote-järjestämislain säätämistä ja sen toimeenpanemiseksi erillisen voimaantulon. Myös sisältölakien uudistaminen saattaa aiheuttaa THL:lle tehtäviä.		THL osallistuu sote-erillisprojektin valmisteluryhmiin. THL osallistuu asiakasmaksulain valmisteluun sekä muiden substanssilakien perusteella	Osallistuttu sote-erillisprojektin valmisteluryhmiin, JARO/JARE.	4	Seuranta ja jatkuva vaikutusten arviointi on toiminnassa.
THL osallistuu sote-valmisteluryhmiin, vastaa säädösten vaikutusten ennakoarvioinnista, suunnittelee seurannan ja jälkikäteen vaikutusarvioinnin ja vastaa riittävästä tietopohjasta.		THL osallistuu säädösten vaikutusten ennakoarviointeihin. THL suunnittelee seurannan ja jälkikäteen vaikutusarvioinnin yhteistyössä tutkimusyhteisön kanssa	Osallistuttu säädösten vaikutusten ennakoarviointeihin, laadittu lausunnot lakiehdotuksiin. Valmisteltu taustaselvitystä Soten tutkimukselliseen arviointiin sekä laitoksen omaa sote-reformin tutkimussuunnitelmaa. Julkaistu raportti talousarvion vaikutuksesta perusturvaan	4 4 4	
THL osallistuu täsmentyvän roolinsa mukaisesti SOTE-uudistuksen ohjausjärjestelmän rakentamiseen.		THL osallistuu uudistuksen valmisteluun ja toimeenpanoon. THL vahvistaa SOTE -ja maakunta-uudistuksen arvioinnissa, ja uudessa ohjausjärjestelmässä tarvittavaa sosiaali- ja terveystaloustieteellistä osaamistaan voimavarojensa puitteissa.	Osallistuttu sote-uudistuksen valmisteluun ja toimeenpanoon / JARO/JARE/JATE/JASU. Tuotettu tilasto- ja indikaattoritietoja uudistuksen valmisteluun ja maakuntien ohjaustoiminnon simuloinnin tarpeisiin. TIPO	4 5	
Sosiaali- ja terveydenhuollon välinen yhteistyö palvelujärjestelmässä lisääntyy. Yhteistyö perus- ja erityistason palveluiden välillä tiivistyy.	Palveluiden uudistamista varten on käyttöön otettavia ja perusteltuja malleja. Mallien ratkaisuihin huomioidaan asiakassuunnitelman käyttö ja ne muodostavat kokonaisuuden.	THL seuraa, kehittää ja levittää omalta osaltaan asiakaskeksisiä sosiaali- ja terveydenhuollon välinen yhteistyön malleja sekä perus- ja erityistason välisen yhteistyön malleja, sekä tukee asiakassuunnitelman käyttöönottoa.	PKPK – verkoston toiminnan käynnistys ja valmistettu verkoston työsuunnitelma 2018–2020.	4	Sektorirajat ylittäviä, asiakaslähtöisiä ja asiakkaan näkökulmasta toimivia kokonaisuuksia on otettu laajasti käyttöön palvelujärjestelmässä.

Tavoite	Mittari tai muu seuranta	Tavoite 2018	Toteuma 2018	Arvosana	Tavoite 2019
Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksessa tarvittava tietopohjaa uudistetaan.	Tietopohja vastaa STM:n maakuntien ohjauksen keskeisiin tietotarpeisiin. Tietopohja mahdollistaa THL:n arviointitoiminnan toteuttamisen riittävän laaja-alaisesti.	THL osallistuu erikseen sovitulla tavalla sote-uudistuksen tietopohjan rakentamiseen ja tiedontuotantoon ja huolehtii, että tietopohja vastaa omalta osaltaan STM:n sosiaali- ja terveydenhuollon ohjauksen tarpeita. THL osallistuu simulointiin ja ohjauskierroksen valmisteluun, sekä arviointiraportin tekemiseen tarvittavine tietopohjineen.	Toteutettu laajana koko laitoksen yhteistyöhankkeena Sote-tietopohjan kehittämishanke 2017–18. Tulokset raportoitu ohjausryhmässä ja STM:n KUVA ryhmässä. Jatkohankkeiden valmistelua ja tietotuotannon toimeenpanon suunnittelua edistetty laajassa yhteistyössä. Lainsäädännön kesken-eräisyys vaikeuttanut ja viivästyttänyt monia tärkeitä osa-alueita. HYVA on osallistunut merkittävällä asiantuntijapanoksella ikääntyneitä ja vammaisia koskevan tietopohjan rakentamiseen, simulaatioon ja arviointiin. JARO / HYVO / KETO Väestötutkimuksissa lisätty palvelujen käyttöön ja käyttökokemuksiin liittyviä aihe-alueita joista kehitettyjä indikaattoreita on hyödynnetty maakuntien arvioinnissa (FinSote). KEMI: tutkittu hoitoon hakeutumisen kynnyksen alueellisia eroja ja niiden käytettävyyttä Sote-arvioinnissa (ATH/Finsote).	4 4 4 4	Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksessa tarvittava tietopohjaa on uudistettu. Kansalliset sote-indikaattorit on otettu käyttöön ja THL:n tietovarannot mahdollistavat tehokkaan ja ajan-tasaisen seurannan.
Hoidon saatavuuden linjaukset ja yhtenäiset perusteet valmisteltu.		THL antaa asiantuntijatukea sote-palvelujen kehittämisessä osana uudistuvaa palvelujärjestelmää.	Osallistuttu aktiivisesti työryhmän kokouksiin ja annettu asiantuntijatukea hoidon saatavuuden linjausten ja yhtenäisten perusteiden valmisteluun.	4	Yhtenäiset kiireettömän ja kiireellisen hoidon perusteet ovat käytössä osana sote-uudistusta.
Palvelujärjestelmä tunnistaa riskiryhmät ja erityisryhmät.	Erityisryhmien integroiduista palveluista on käytettävissä tiedot.	THL tukee integroitujen palveluketjujen kehittämistä heikoimmassa asemassa olevien väestöryhmien osallisuuden, hyvinvoinnin ja terveyden tukemiseksi ja rakentaa tietopohjan palvelujen monikäyttäjistä. Sosiaalityötä ja kantapalvelun asiakas-suunnitelmaa kehitetään osana tätä kokonaisuutta.	THL on tuottanut ensimmäistä kertaa tietoa toimintarajoitteisuudesta ja sen merkityksestä koululaisilla. Lisäksi THL on tuottanut katsauksen tietoa vammaisuudesta tilastojen valossa.	4	Riskiryhmille ja erityisryhmille on tarjolla varhaista tukea sekä ehkäiseviä ja korjaavia palveluita. Nuorten palvelutarpeeseen on kehitetty uudet integroidut palvelukokonaisuudet.

Tavoite	Mittari tai muu seuranta	Tavoite 2018	Toteuma 2018	Arvosana	Tavoite 2019
Palvelujärjestelmän uudistuksessa vahvistetaan asiakkaan ja potilaan oikeuksia ja valinnanvapauksia.		THL osallistuu itsemääräämisoikeuslainsäädännön valmisteluun.	THL on osallistunut asiantuntija-panoksella työryhmässä (KEMI) ja alatyöryhmissä (HYVA, KEMI) itsemääräämisoikeuslainsäädännön valmisteluun sekä toteuttanut asiaan liittyvää koulutusta ja tiedotusta kehitysvammalain muutokseen liittyen.	4	Palvelujärjestelmä turvaa asiakkaan ja potilaan oikeudet.
Palvelujärjestelmän muutoksessa varmistetaan kuntien ja maakuntien hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toteutuminen.	Kuntien ja maakuntien sosiaalisen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen aktiivisuus.	THL tukee kuntien ja maakuntien hyvinvoinnin terveyden edistämisen toimintaa tukemalla rakenteiden ja toimintamallien sekä indikaattoreiden kehittämistä. THL tukee erityisesti vaikutusten ennakkoarvioinnin käytäntöjen käyttöönottoa kunnissa. THL osallistuu maakuntien ja kuntien hyvinvointikertomusten minimietosisältöjen valmisteluun yhteistyössä kuntien ja alueiden toimijoiden sekä STM:n kanssa. THL tukee asiantuntemuksellaan terveyden edistämisen toimintaa suun terveydenhuollon palveluissa.	<p>HYVO/HYVI: THL on 2018 järjestänyt maakuntien ja kuntien HYTE toimijoille useita vertaisoppimisen tilaisuuksia. Vaikutusten ennakkoarviointiin on ollut oma projektinsa, jossa yhteistyössä Kuntaliiton kanssa on tuettu menetelmien käyttöönottoa kunnissa. Projektissa on valmistunut koulutusmateriaalia. Työ jatkuu vielä vuonna 2019. Ehdotus hyvinvointikertomuksen minimietosisällöksi on valmistunut ja julkaistu THL:n verkkosivuilla.</p> <p>Osallisuuden kokemus-indikaattori on kehitetty osana SOKRA hanketta. HYDE</p> <p>Julkaistu Päätösten tueksi-sarjassa opas ”Mielen hyvinvoinnin edistämisen osaksi kunnan strategiaa.” KEMI</p> <p>KEPA: editetty ehkäisevän päihdetyön toimintaohjelmaa suunnitelmien mukaisesti.</p>	4 4 4	HYDE Kunnat saavat tukea hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toteuttamiseen. Sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen ja yksinäisyyden torjumiseen on luotu toimintamalleja. Maakunnissa ja kunnissa ovat käytössä vaikuttavat hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimintatavat, joiden vaikuttavuutta voidaan seurata valtakunnallisilla indikaattoreilla.

Kuntien tehtävien ja velvoitteiden karsinta

Tavoite	Mittari tai muu seuranta	Tavoite 2018	Toteuma 2018	Arvosana	Tavoite 2019
Kuntien, maakuntien ja koko julkisen sektorin kustannusten karsintahanke.		THL osallistuu kuntien tehtävien ja velvoitteiden karsinnan vaikutusten arviointiin väestön hyvinvointia ja terveyttä koskien erikseen sovittavalla tavalla.	Osallistuttu kuntien kustannusten / velvoitteiden karsimiseen asiantuntija-apua antamalla.	4	Kuntien tehtävien ja velvoitteiden karsinnan vaikutuksia väestön hyvinvointiin ja terveyteen on arvioitu, ja vaihtoehtoisia toimintatapoja on tunnistettu.

Digitalisaatio

Hallitusohjelman tavoite:

Johtamista ja toimeenpanoa on rohkeasti uudistettu vahvistamalla tietoon perustuvaa päätöksentekoa ja avoimuutta sekä hyödyntämällä kokeiluja ja kansalaisten osallisuutta tukevia toimintatapoja.

Tavoite	Mittari tai muu seuranta	Tavoite 2018	Toteuma 2018	Arvosana	Tavoite 2019
Julkisia palveluja ja hallinnon prosesseja digitalisoidaan.	Sähköisten palveluiden lukumäärä ja avattujen tietokantojen lukumäärä.	THL tekee oman digitalisaatio-suunnitelman ja käynnistää sen toimeenpanon.	<p>Digitalisaatioprosessi on edennyt, mutta työ jatkuu edelleen.</p> <p>Yleishallinto: työryhmätietojen hallinnointi, käynnistetty laitoksesta lähdön toimintamallin sähköistäminen, sisältää yli 20 prosessia, tavoite 2019 aikana</p> <p>Henkilöstöhallinto: työkiertosuunnitelma, joustosopimus, rekrytointi, kehityskeskustelu- ja suorituksenarviointilomakkeet, perehdytysprosessi</p> <p>Toimitilat ja turvallisuus: projektitilojen varaus, VRK:n varmenne-korttien tilaus, turvallisuus selvitysten kirjaus henkilöstö- ja organisaatio-järjestelmään</p> <p>Taloushallinto: käyttöomaisuuden inventointi, lisämääräraha- ja investointihakemukset, budjetointijärjestelmän suunnittelu (toteutus 2019), matkavaraukset, maksuaikakortin tilaus ja lakkautus, matka- ja kululaskujen käsittely</p> <p>Tietohallinto: projektitoimiston käynnistämisen yhteydessä luotu sähköinen projekti-salkku, palvelunhallintatoimiston käynnistämisen yhteydessä luotu palvelusalkku ja palvelupyyntökanava</p> <p>Kirjastopalvelut: rekisteröityminen lainaajaksi, kauko-palvelutilaus</p> <p>Tiedonhakupalvelut: viitteidenhallinnan neuvonta</p>	3	THL:n hallinnon prosessit on pääosin digitalisoitu.

Tavoite	Mittari tai muu seuranta	Tavoite 2018	Toteuma 2018	Arvosana	Tavoite 2019
Digitalisaation toteuttaminen STM:n kärkihankkeissa.		Merkittävässä hankkeissa KA-menetelmä ja hankesalkku ovat käytössä. THL toimii KA-vuosikellon ja hallintamallin mukaisesti noudattaen yhteistä arkkitehtuuria. THL osallistuu hallinnonalan digitalisaatiolinjausten toimeenpanoon.	THL toimii yhteisen hankehallinnan käytäntöjen mukaisesti ja on ottanut käyttöön tietohallinnon projekteissa valtion yhteisen Leijona-projektimallin. THL on osallistunut digitalisaatiolinjausten toimeenpanoon roolinsa mukaisesti.	4 4	Digitalisaatio on toteutettu kaikissa kärkihankkeissa KA-menetelmällä.
Terveiden ja hyvinvoinnin seurannan ja tilastoinnin digitalisointi, toimipaikkatiedot ja tiedolla johtaminen.		Sovittujen hankkeiden osalta THL käynnistää tavoitetilan määrittämisen ja hankesuunnitelun yhdessä toimialan muiden toimijoiden kanssa. Hankesuunnitelman toteutus STM:n kanssa erikseen sovittavalla tavalla.	Valtakunnallisten toimijoiden yhteinen "Tiedolla johtamisen, ohjauksen ja valvonnan" (TOIVO) toimeenpano-ohjelma käynnistynyt. Suunnittelu-vaihe "Valtakunnallisten viranomais-ten tiedontuotannon uudistamisen" osahankkeesta käynnistynyt yhdessä Kelan, Valviran ja STM:n kanssa.	4	Terveiden ja hyvinvoinnin seuranta ja tilastointi on digitalisoitu. Toimi-alan toimipaikkatietojen hallinta integroitu kokonaisuutena mahdollisimman kattavasti ja päällekkäiset prosessit poistettu. Yhdessä sovitun hankesuunnitelman mukainen toimeenpano on uudistanut THL:n tietotuotannon ja tiedolla johtamista tukevia tietopalveluja.
Lupa- ja valvontatoiminnan digitalisointi.	Sähköistettyjen palveluiden lukumäärä.	THL osallistuu nykytilan kartoitukseen, prosessien muutoksen ja valvonnan arkkitehtuurin suunnitteluun ja sähköisen asioinnin kehittämiseen.	THL on osallistunut roolinsa mukaisesti Valviran vastuulla toteutettavaan SOTERI hankkeeseen.	4	Terveiden ja hyvinvoinnin lupa- ja valvontatoiminta on digitalisoitu.

Varmistetaan yhteiskunnan toimivuus					
Tavoite	Mittari tai muu seuranta	Tavoite 2018	Toteuma 2018	Arvosana	Tavoite 2019
Eriarvoisuuden ja syrjäytymisen mekanismien tunnistaminen paranee.		<p>THL kerää tietoa tuki- ja palvelujärjestelmän toimivuudesta, arvioi niille asetettujen tavoitteiden toteutumista sekä toimenpiteiden vaikutuksia eriarvoisuuden ja syrjäytymisen ehkäisyssä.</p> <p>THL tukee sosiaali- ja terveysministeriötä tukē ja palvelujärjestelmän kehittämisessä.</p> <p>THL tuottaa tutkimustietoa, politiikkavaihtoehtoja sekä asiantuntija-apua sosiaalipoliittisen päätöksenteon tueksi ja arvioi valittujen politiikka-toimien vaikutuksia eriarvoisuuteen, köyhyyteen ja syrjäytymiseen.</p> <p>THL tukee sosiaali- ja terveysministeriötä romanipoliittikan arvioinnissa ja kehittämisessä sekä tutkii romanien hyvinvoinnin toteutumista.</p> <p>THL osallistuu yhteiskunnan esteettömyyden vahvistamiseen.</p> <p>THL tukee vammaispolitiikan ja -lainsäädännön täytäntöönpanoa, kehitystyötä ja seurantaa.</p> <p>THL osallistuu keskeisesti YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksien yleissopimusta koskevan toiminta-ohjelman toimeenpanon seurantaan, vammaisten henkilöiden tilannetta kuvaavien indikaattoreiden kehittämiseen sekä pohjoismaiseen vammais-poliittiseen yhteistyöhön.</p> <p>THL päivittää Istanbulin sopimukseen liittyvän Tyttöjen ja naisten ympärileikkauksen estämisen toiminta-ohjelman ja huolehtii THL:n sivuille päivitetyn materiaalin.</p>	<p>On tuotettu tutkimustietoa palvelujen oikeudenmukaisesta saatavuudesta erityisesti haavoittuvien väestöryhmien ja alueellisesta näkökulmasta.</p> <p>Tuotettu ilmiöpohjaiset katsaukset Suomen sosiaalisesta tilasta ikääntyneiden sosiaali- ja terveyspalvelujen käytössä, asuinolojen vaihtelussa sekä nuorten hyvinvoinnissa.</p> <p>Annettu asiantuntija-apua useissa STM:n työryhmissä (esim. TOIMI-hanke, perheva-paaudistus, perusturvan riittävyys, sosiaalityön tulevaisuus).</p> <p>Tuotettu CHILDCARE-hankkeessa tietoa pienten lasten hoidon järjestämisestä ja siihen liittyvistä eriarvoisuuden mekanismeista.</p> <p>Tuotettu tietoa Kohortti 87 ja -97 -aineistojen pohjalta ylisukupolvisen syrjäytymisen mekanismeista.</p> <p>Romanien hyvinvointi -tutkimus valmistui osana Nevo Tiija -hanketta.</p> <p>THL:n pyrkimys on huomioida toimintarajoitteisuus osana kaikkea tutkimus-toimintaa ja näin kehittää indikaattoreita. THL on osallistunut aktiivisesti pohjoismaiseen vammaispoliittiseen työhön.</p> <p>Tutkittu psyykkisen hyvinvoinnin riski- ja suojatekijöitä yksilötasolla ja ylisukupolisesti sekä mielenterveysongelmien yhteyksiä fyysisiin terveysongelmiin ja vaikutusta niiden hoitoon.</p> <p>Julkaistu Juomatapatutkimuksen tuloksia, mm. kirjassa Näin Suomi juo.</p>	<p>4</p> <p>4</p> <p>4</p> <p>4</p> <p>4</p> <p>4</p> <p>4</p> <p>4</p>	<p>Eriarvoisuutta, köyhyyttä ja syrjäytymistä aiheuttavat keskeiset mekanismit on tunnistettu.</p> <p>Sosiaali- ja terveydenhuollon toimintamahdollisuudet eriarvoisuuden ja syrjäytymisen ehkäisyssä ja torjunnassa ovat vahvistuneet.</p> <p>THL on osallistunut YK:n vammaisten oikeuksien yleissopimuksen toimeenpanoon Suomessa sekä kehittänyt pohjoismaista vammaispolitiikkaa ja -tutkimusta. Vammaisia koskeva tietopohja on vahvistunut.</p>

Varmistetaan yhteiskunnan toimivuus					
Tavoite	Mittari tai muu seuranta	Tavoite 2018	Toteuma 2018	Arvosana	Tavoite 2019
Tiivistetään yhteistyötä maahanmuuttajien kotouttamista, terveyttä ja hyvinvointia tukevien toimien kehittämisessä.		THL tekee yhteistyötä muiden tahojen kanssa maahanmuuttajien kotouttamisessa ja hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. THL osallistuu kriisi- ja trauma-terapian sekä mielenterveyspalvelujen kehittämiseen. THL kehittää yhdessä muiden tahojen kanssa maahanmuuttajien terveyden ja hyvinvoinnin tietopohjaa.	Pakolaisten mielenterveystoimien kehittämishanke PALOMA tuotti käsikirjan ja videokoulutuspaketin pakolaisten mielenterveyden tukemiseen. Tutkittu maahanmuuttajien mielenterveyttä ja mielenterveyspalvelujen käyttöä.	4 4	Maahanmuuttajien kotoutumista on edistetty ja tietopohjaa heidän terveydestään ja hyvinvoinnista on vahvistettu.
Ylläpidetään varautumista ympäristöterveyden riskitilanteisiin. Vahvistetaan väestön kriisikestävyyttä ja kykyä selvityä poikkeusoloissa.		THL ylläpitää varautumistaan tartuntatauti- ja ympäristöuhkien aiheuttamiin häiriötilanteisiin.	Laitoksen omaa varautumista häiriö- ja erityistilanteisiin on vahvistettu uudistamalla valmiussuunnitelmaa ja laajentamalla sisäisen päivityksen kattavuutta mm. IT järjestelmien kohdalla. Järjestetty useita alueellisia valmiusharjoituksia (Tuhkarokko, Lintuinfluenssa) yhteistyössä paikallisten toimijoiden kanssa. Vahvistettu kriisiviestinnän resursseja. Ohjattu ja tuettu paikallisia toimijoita usean vakavan epidemianuhan onnistuneessa torjunnassa (esim. Tuhkarokko Pohjanmaalla).	4 4 4 5	Ympäristöterveyden häiriötilanteisiin ja tartuntatautiuhkiin on varauduttu ja siihen liittyviä menetelmiä kehitetty.

Varmistetaan yhteiskunnan toimivuus					
Tavoite	Mittari tai muu seuranta	Tavoite 2018	Toteuma 2018	Arvosana	Tavoite 2019
Varmistetaan valmius torjua tarttuvia tauteja kansallisesti.	Asiantuntijaresurssien määrä ja laatu.	THL päivittää ohjeistusta tartunta-tautilain kokonaisuudistuksen toimeenpanemiseksi. THL ylläpitää valmiutta vaativiin analyyseihin keskeisten taudin-aiheuttajien tunnistamiseksi ja torjumiseksi kansallisten strategioiden ja toimintaohjelmien mukaisesti. THL selvittää tartuntatautien torjunnan sekä rokotusohjelman kustannus-vaikuttavuutta.	<p>THL on tukenut sekä alueellisia että paikallisia toimijoita TT-lain tulkinnassa ja pannotanut ohjeistuksen päivittämiseen ja kehittämiseen. Laitos on tukenut STM:ää koskien ammattilaisten rokotamista.</p> <p>THL on pääosin pystynyt toteuttamaan vaativia analyyseja keskeisten taudin-aiheuttajien tunnistamiseksi ja torjumiseksi kansallisten strategioiden ja toimintaohjelmien mukaisesti. Joissakin tapauksissa on jouduttu tekemään priorisointia erityistilanteiden hoitamiseksi.</p> <p>THL on selvittänyt sekä pneumokokkitautien ja HPV-rokotusten laajentamisen kustannusvaikuttavuutta rokotusohjelmassa. Poikien HPV-rokotusten arvio valmistuu tammikuussa 2019.</p> <p>Rokotusten terveystaloudellisten arviointien rekisteritiedonhallintaresurssit ovat rajalliset ja jaettuja ja muodostavat ajoittain pullonkauloja.</p>	<p>4</p> <p>3</p> <p>4</p> <p>3</p>	Tartuntatautien seuranta torjunta on hyvällä kansainvälisellä tasolla.
Varaudutaan maahanmuuttajien infektiosairauksien torjuntatoimiin ja epidemioihin ja rokotusten täydentämiseen.		THL jatkaa poikkihallinnollista yhteistyötä kansallisesti yhtenäisen asiantuntijaohjauksen tehostamiseksi.	Yhteistoiminta Maahanmuuttoviraston kanssa on jatkunut sopimus pohjaisesti ja molempia osapuolia tyydyttävällä tavalla. Sopimusta on jatkettu. Tavoitteet ovat pääosin toteutuneet.	4	Sairastavuus, tautitaakka ja rokotuskattavuus ei poikkea muusta väestöstä. Epidemioita ei esiinny vastaanotto-keskuksissa.

Varmistetaan yhteiskunnan toimivuus					
Tavoite	Mittari tai muu seuranta	Tavoite 2018	Toteuma 2018	Arvosana	Tavoite 2019
Mikrobilääkeresistenssi ei lisäänty.	Mikrobilääkeresistenssin alueellisen esiintyvyyden muutokset. Laboratoriodiagnostiikka-valmiuden laajuus ja laatu. Seurantatietojen kattavuus. Epidemianselvitysten tuloksellisuus.	Kansallisen mikrobilääkeresistenssin torjuntaohjelman toimeenpano. Erityistason laboratorioanalytiikan valtakunnallinen kehittäminen.	<p>THL on nimittänyt kansallisen asiantuntijaryhmän tehostamaan poikkeahallinnollisen yhteistyön toteutumista mikrobilääkeresistenssin torjunnassa. Ryhmä seuraa kansallisen torjuntaohjelman toteutumista.</p> <p>Erittäin resistenttien ja vakavien infektioiden ilmoitusjärjestelmän kehitys on edennyt pilottivaiheeseen. Järjestelmä mahdollistaa tietojenvaihdon myös SOTE-toimintaympäristön muuttuessa.</p> <p>Mikrobilääkekäytön raportointia ja seurantaindikaattoreita kehitetään. Ensimmäinen kansallinen raportti on tuotettu 2018.</p> <p>Vaativat analyysit keskeisten taudinaiheutajien tunnistamiseksi ja torjumiseksi kansallisten strategioiden ja toimintaohjelmien mukaisesti ovat olleet keskeisessä osassa yhteistyössä kentän toimijoiden kanssa. Priorisointia on toteutettu erityistilanteiden hoitamiseksi.</p>	<p>5</p> <p>4</p> <p>3</p> <p>3</p>	Resistenssitilanne säilyy ennallaan tai paranee.

Varmistetaan yhteiskunnan toimivuus					
Tavoite	Mittari tai muu seuranta	Tavoite 2018	Toteuma 2018	Arvosana	Tavoite 2019
<p>Rokotuskattavuuden parantaminen</p> <p>Kansallisen rokotusohjelman kehittäminen tuottamalla tietoa rokotusten turvallisuudesta, tehosta ja kustannus-vaikuttavuudesta.</p>		<p>THL lisää koulutusta ja informaatio-ohjausta hyvän rokotussuojan merkityksestä terveydenhuollon ammattilaisten asiantuntemuksen ja yleisön tietoisuuden parantamiseksi.</p> <p>THL tukee kuntia rokotusohjelman toimeenpanossa ja väestön rokotus-tietoisuuden parantamisessa.</p>	<p>Laitos on kehittänyt erittäin laajat verkko-oppimisen materiaalit terveydenhuollon ammattilasten käyttöön. Materiaalit ovat sekä kirjallisessa, esitys- että videomuodossa. Lisäksi on järjestetty sekä fyysisiä että Webinaari-tyyppisiä interaktiivisia koulutuksia.</p> <p>Laitoksella on laajasti kansalaisten (ja ammattilaisten) käyttämät verkkosivuaihekokonaisuudet infektio- ja rokotuksista ja ympäristöterveydestä (3,5 miljoonaa käyntiä vuonna 2018). Osaston ylläpitämät aiheet ovat laitoksen ylivoimaisesti ladatuimmat ja edustavat yli 40 % koko laitoksen verkkosivujen vierailuvolyymista.</p> <p>Rokotuskattavuus on koko maan tasolla yhä erittäin korkealla tasolla, mutta alueellisia huonon kattavuuden alueita esiintyy.</p> <p>THL on tehnyt vierailuja useisiin kuntiin pohtimaan yhdessä paikallisten päättäjien ja terveysviranomisten kanssa toimia rokotuskattavuuden nostamiseksi.</p> <p>Rokotusrekisterin ylläpidon ja kehittämisen resurssit ovat jaettuina ja eivät mahdollista aivan tavoitteiden mukaista kehittämistä.</p>	<p>4</p> <p>5</p> <p>3</p> <p>4</p> <p>3</p>	<p>Kansallisen rokotusohjelman rokotuskattavuus säilyy, kausi-influenssa rokotekattavuus paranee.</p> <p>Jokaisella on mahdollisuus tehdä tietoon perustuva päätös omasta tai lapsensa kansalliseen rokotus-ohjelmaan kuuluvasta rokotuksesta.</p>

Varmistetaan yhteiskunnan toimivuus					
Tavoite	Mittari tai muu seuranta	Tavoite 2018	Toteuma 2018	Arvosana	Tavoite 2019
		THL tekee rokotetutkimusta ylläpitääkseen kansallista asiantuntijuutta.	Meneillään useita julkisen ja yksityisen rahoittajan rokotetutkimushankkeita ja niistä tuotettu useita julkaisuja.	4	
Parannetaan ilmastomuutoksen ja sen torjuntatoimenpiteiden aiheuttamien terveysvaikutusten arviointia.		THL selvittää helleaaltojen terveyshaittoja terveydenhuollon laitoksissa sekä vesilaitosten varautumista ilmastomuutokseen	Helleaaltojen vaikutukset on selvitetty. Ilmastomuutos- ja vesihuolto-selvitys valmistuu ja se julkaistaan Ilmastopaneelin kautta.	4	Ilmastomuutoksen ja sen torjuntatoimenpiteiden aiheuttamia terveydellisiä ja sosiaalisia haittoja on arvioitu.
Väestön kemikaalialtistus ja altistumisen ehkäisemiseksi käytettävissä olevat keinot tunnetaan nykyistä paremmin.		THL toimeenpanee osaltaan vaarallisia kemikaaleja koskevan ohjelman väestön kemikaalialtistumista koskevat suositukset ohjelman 2016 väliarvioinnin mukaisesti.	THL on selvittänyt vuoden 2018 aikana väestön kemikaalialtistumista useille eri ympäristöperäisille haitta-aineille ja täten toimeenpannut osaltaan "Vaarallisia kemikaaleja koskevan ohjelman suosituksia".	4	Vaarallisia kemikaaleja koskeva ohjelman suositukset on toteutettu kemikaalialtistuksen arvioinnin osalta.
Terveysturvallisuuden ylläpitoa vahvistetaan kansainvälisessä yhteistyössä.	Maa-arviointien lkm (ja asiantuntijapäivien) joihin osallistuttu; Suomen IHR JEE arvioinnin indikaattorit (48 kpl).	Pohjoismainen, arktinen ja lähialueyhteistyö, ECDC/EU, WHO, JEE-allianssi ja GHSA sekä muut kansainväliset verkostot THL koordinoi Suomen terveysturvallisuusjärjestelmän kansainvälistä ulkoista IHR JEE-maa-arviointia.	THL on omalta osaltaan huolehtinut JEE-arvioinnin jälkeisen kehittämisohjelman toteuttamisesta ja tukenut STM:ää ja kansainvälisiä institutionaalisia toimijoita. THL valittiin suuren EU konsortion koordinaattoriksi IHR:n toimeenpanon vahvistamiseksi EU:ssa. Yli 60 partnerin hanke rahoitetaan 80 % EU varoin.	4 5	Terveysturvallisuuden ylläpito ja kehittäminen on varmistettu. IHR JEE-arvioinnin perusteella on tehty aikataulutettu kehittämisohjelma ja sen toteuttaminen on aloitettu.

5.1 Suoritteiden määrät ja aikaansaadut julkishyödykkeet

Rokotteiden hankinta

Rokotehankintamäärärahalla toteutettiin kansallisen rokotusohjelman rokotteiden hankintaa. Vuoden 2018 aikana rokotusohjelmaan lisättiin vesirokko+MPR rokote ja hankittiin influenssapandemiarokotteen varaus. Voimassa olevia rokotteiden hankintasopimuksia oli vuoden 2018 lopussa yhteensä 22 kpl, joista 10 kpl solmittiin vuoden 2018 aikana. Hankittujen rokotteiden arvo oli noin 30,7 miljoonaa euroa. Vuoden aikana kuntiin toimitettujen rokotetilausten määrä oli 1 537. Ne sisälsivät yhteensä 3,06 miljoonaa rokoteannosta.

Rokotteiden kansainväliset toimitusvaikeudet jatkuivat edelleen. Rokotteita onnistuttiin kuitenkin hankimaan riittävästi eikä rokotusohjelman toteutus vaarantunut. Rokotehankintamäärärahalla tuettiin myös kansallisen rokotusohjelman toteutusta ja väestön korkeaa rokotuskattavuutta ylläpitävää toimintaa.

Oikeuslääkintä

THL:n oikeuslääkintäyksikkö vastaa oikeuslääketieteellisestä ruumiinavaustoiminnasta sekä kuolemansyyn selvityksen ohjauksesta ja valvonnasta Suomessa. Vuonna 2018 THL:n oikeuslääkärit tarkastivat noin 52 000 kuolintodistusta perustuen kuolemansyyn selvittämisen valvontatehtävään. Lisäksi THL:n oikeushammaslääkärit

suorittavat turvapaikanhakijoiden ikäarviotutkimukset Maahanmuuttoviraston toimeksiannosta. Tampereen ja Turun yliopiston ruumiinavaustoimintaan osallistuva henkilöstö siirtyi 1.2.2018 THL:n oikeuslääkintäyksikköön. Oikeuslääketieteen palvelutoiminnan henkilöstö on näin siirtynyt kokonaisuudessaan yliopistoista THL:ään. Oikeuslääkintäyksikössä työskenteli vuoden 2018 lopussa 113 henkilöä.

Oikeuslääketieteelliset ruumiinavaukset ovat vähentyneet toiminnan siirryttyä THL:n vastuulle. Vuonna 2018 tehtiin 8 551 oikeuslääketieteellistä ruumiinavausta (12 340 kpl vuonna 2009). Vuonna 2018 oikeuslääketieteelliseen ruumiinavaukseen ohjautui enää noin 15 % kuolleista (24 % vuonna 2009). Oikeuslääketieteellisten ruumiinavausten määrän vähentyminen on tulosta poliisin, hoitavien lääkäreiden ja oikeuslääkäreiden välisistä lisääntyneistä konsultaatioista.

Oikeuslääkärivajauksen vähentämiseksi THL on kouluttanut erikoistuvia lääkäreitä yhteistyössä yliopistojen kanssa. Vuoden 2018 aikana valmistui neljä uutta oikeuslääketieteen erikoislääkäriä. Vuoden 2018 lopussa THL:n viroissa oli 23 oikeuslääkäriä, sekä yliopistojen palveluksessa kaksi professoria. Toteutetuista kehittämistoimenpiteistä huolimatta alalla on edelleen liian vähän oikeuslääkäreitä.

Vuonna 2016 käyttöön otettua oikeuslääkinnän sähköisen tietojärjestelmän kehittämistä on jatkettu. Asiakirjaliikenteen sähköistämistä on edistetty, mutta mer-

kittävä osa asiakirjaliikenteestä tapahtuu edelleen paperisena. Tietojärjestelmän toiminnallisuuksia esimerkiksi histologian laboratorion osalta on laajennettu. Lisäksi on käynnistetty puheentunnistusohjelman hankintaprosessi.

Oikeuspsykiatria

THL:n oikeuspsykiatristen asioiden lautakunta käsittelee kaikki tuomioistuimen määräyksestä suoritettut mielentilatutkimuslausunnot ja niiden yhteydessä pyydetty vaarallisuuden arviot. Suurin osa mielentilatutkittavista on tehnyt henkirikoksen tai muun väkivaltarikoksen. Helsingin hovioikeus voi lisäksi edelleen pyytää THL:lta lausuntoa vaarallisuudesta koko rangaistusajalle tuomitun henkilön anossa tuomion loppuvaiheessa koevapauteen pääsyä. THL antaa mielentilatutkimukseen määrätyn syyntakeisuudesta ja vaarallisuudesta oman lausuntonsa sairaalan mielentilatutkimuksen ja muiden asiakirjatietojen pohjalta. Syyntakeisuudella tarkoitetaan henkilön kykyä ymmärtää tekonsa tosiasiallista luonnetta tai oikeudenvastaisuutta ja hänen kykyään säädellä käyttäytymistään syytteenalaisten tekojen hetkellä. THL päättää psykiatriseen sairaalahoitoon tai kehitysvammaisten erityishuoltoon määräämisestä silloin, kun henkilön terveydentila mielentilatutkimuksen päättyessä edellyttää

mielenterveyslain mukaista tahdosta riippumatonta psykiatrasta sairaalahoitoa tai kehitysvammaisten erityishuoltoa, syyntakeisuuden asteesta riippumatta. THL päättää lisäksi sairaalan esityksestä oikeuspsykiatrisen potilaan valvonta-ajalle päästämistä enintään puoleksi vuodeksi kerrallaan sekä määräämänsä tahdosta riippumattoman hoidon tai kehitysvammaisen erityishuollon lopettamisesta.

Vuosien 2009 ja 2018 välisenä aikana THL käsitteli sairaaloissa laadittuja mielentilalausuntoja keskimäärin 107 vuosittain. Tuomioistuimet ovat kahtena viime vuotena määränneet vähemmän mielentilatutkimuksia (83 kpl vuonna 2018, 73 kpl vuonna 2017). Kaikkiaan vuonna 2018 lautakunnassa käsiteltiin 249 asiaa (vuosina 2009–2018 keskimäärin 256 kpl).

Mielentilatutkimusten lukumääräisen vähentymisen taustalla vaikuttavien syiden selvittämiseksi muun muassa THL sai valtioneuvoston apurahaa muodostettavan konsortion (THL, Vankiterveydenhuolto, Helsingin yliopiston oikeustieteellinen tiedekunta ja kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti) käyttöön. Aihetta käsiteltiin myös THL:n järjestämällä oikeuspsykiatrian neuvottelupäivillä, johon osallistui 160 oikeusoppinutta ja oikeuspsykiatrian edustajaa.

Taulukko 29. Oikeuspsykiatristen asioiden lautakunnassa käsitellyt asiat 2016–2018.

	2016	2017	2018
Sairaloissa laaditut mielentilatutkimuslausunnot yhteensä	96	73	83
Tutkittavat			
Mies	84	64	73
Nainen	12	9	10
Alle 18-vuotias	4	2	2
Pääsyyte			
Henkirikos	29	25	25
Muu väkivaltarikos	45	29	33
Tuhotyö	4	5	6
Seksuaalirikos	12	4	10
Omaisuusrikos	4	7	2
Muu syyte	2	3	7
Lautakunnan syyntakeisuusarvio sairaalassa tutkitun mielentilasta			
Syyntakeinen	52	30	39
Alentuneesti syyntakeinen	7	7	10
Syyntakeeton	35	36	34
Vaarallisuusarviot mielentilatutkimuksen yhteydessä	6	9	10
Helsingin hovioikeuden pyytämät vaarallisuusarviot	4	3	2
Asiakirjojen perusteella annetut lausunnot			
Mielentilalausunnot	2	5	7
MTL 21 §:n mukaiset hoidon tarpeen arviot	1		
Hoitoonmäääämisspätös mielentilatutkimuksen jälkeen – yhteensä	33	34	32
Hoitoonmäääämisspätös muussa tilanteessa – yhteensä	1	9	9
Sairaalasta poistaminen sairaanhoitopiirin toimintayksikön valvonnassa	137	136	116
	274	260	249

THL:n alaiset valtion laitokset

THL:n alaisuudessa on kaksi valtion mielisairaala ja viisi koulukotia sekä vankiterveydenhuolto, jotka solmivat tulossopimuksen THL:n kanssa.

Valtion mielisairaaloiden toiminnan tarkoituksena on tuottaa oikeuspsykiatrian erikoisan palveluja koko maata varten. Sairaaloissa hoidetaan kriminaalipotilaita, jotka on oikeudessa mielentilatutkimuksen perusteella jätetty tuomitsematta sekä erityisen vaarallisia ja/tai vaikeahoitaisia psykiatrisia potilaita. Molemmissa sairaaloissa suoritetaan mielentilatutkimuksia ja annetaan oikeuspsykiatrian erikoisan perus-, jatko- ja täydennyskoulutusta sekä tehdään alan tieteellistä tutkimustyötä. Tämän lisäksi Niuvanniemen sairaala toimii Itä-Suomen yliopiston oikeuspsykiatrian klinikkana.

Sairaaloiden hoitotoiminta on ollut jatkuvasti yhteiskunnallisesti merkittävää, koska se on kohdentunut pääasiassa vaikeasti psyykkisesti sairaisiin henkilöihin, jotka voivat olla sairautensa takia vaarallisia toisten hengelle, terveydelle tai turvallisuudelle. Mielenterveyslain oikeuspsykiatriaa koskevan osan muutoksia ei ole vielä valmisteltu lakiesitykseksi, asiaa käsitellyt itsemääräämisoikeuslainsäädäntöhankkeen oikeuspsykiatrian työryhmän toiminta on keskeytetty v. 2011 ja käynnistyi uudestaan vuoden 2017 lopulla. Epäselvä tilanne on heijastunut myös THL:ssa toimivan oikeuspsykiatristen asioiden lautakunnan työskentelyyn.

Niuvanniemen sairaalan hoitojaksoista (347) 50 % kohdentui kriminaalipotilaille ja 42 % vaikeahoitoisille, 8 % mielentilatutkittaville. Hoitopäivistä 54 % kohdentui kriminaalipotilaille ja 45 % vaikeahoitoisille sekä 1 % tutkimuspäiviä mielentilatutkimuksiin. Niuvanniemen sairaalan vuotuinen hoitopotilaiden vaihtuvuus on ollut 40–60, toimintakertomusvuonna sairaalan otettiin 34 potilasta ja poistettiin 40 potilasta. Yhteensä sairaalassa tutkittiin tai hoidettiin 347 eri potilasta vuonna 2018. Potilaista lähes 40 % oli hoitoisuudeltaan (GAF-mittari) heikoimmassa kategoriassa. Kuitenkin sairaalassa pystyttiin edelleen vähentämään pakkotoimenpiteiden käyttöä. Sairaalassa on laadunhallintajärjestelmä ja hoitosuosituksen toteutusta seurataan.

Vanhan Vaasan sairaalassa oli tarkasteluvuoden lopussa 71 oikeuspsykiatrista potilasta ja 79 vaikeahoitoista potilasta. Hoitopäivistä 45 % kohdistui oikeuspsykiatrisille ja 52 % vaikeahoitoisille potilaille sekä 3 % mielentilatutkimuksiin. Sairaalaan otettiin kaikkiaan 16 potilasta ja 14 uloskirjattiin. Käyttöaste oli vuonna 2018 93,4, kun se vuonna 2017 oli 89,1.

Sairaaloissa on ollut viime vuosina kaksi henkilökunnan toimintaan vaikuttavaa valtionhallinnon tietojärjestelmä uudistusta: Kieku-järjestelmän sekä Handi-järjestelmän käyttöönotot. Niuvanniemessä työtyytyväisyysindeksi oli parantunut vuodesta 2015 (3,51) ollen 3,63 vuonna 2017. Vanhan Vaasan sairaalan työtyytyväisyys vuonna 2018 oli 3,84, joka on lisääntynyt vuodesta 2016 ollen tuolloin 3,77. Keskimääräinen työtyytyväisyys valtiolla oli 3,55 vuonna 2017.

Ulkomaisen, ilman Suomessa olevaa kotikuntaa, olevan potilaan hoitomaksu vuodelta 2016–2017 laskutettiin alkuvuonna 2018 ulkomailta, mutta maksun saamisen epävarmuuden vuoksi se poistettiin tileistä vuoden lopulla. Sairaalassa oli vuoden 2018 lopussa vastaava ulkomainen potilas ilman kotipaikkakuntaa tai pysyvää osoitetta Suomessa. Sairaalassa on tunnistettu ilman kotipaikkakuntaa olevien ulkomaisten potilaiden määrän mahdollinen kasvu tulevaisuudessa. Koska lainsäädäntö ei tällä hetkellä ota kantaa siihen, kuka on lopulta vastuussa ilman kotikuntaa olevan potilaan hoidon maksusta, on vaarana, että kuntien maksettavaksi yhteisvastuullisesti tulee jatkossakin kustannuksia jotka eivät kuulu niille. Asiaan toivotaan pikaista kannanottoa.

Valtion koulukotien toimintaa ohjaava Laki Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen alaisista lastensuojeluyksiköistä (1379/2010) tuli voimaan 1.1.2011. Vuoden 2014 alusta lukien koulukodit ovat muodostaneet yhden tulosityksikön (yhteinen Y-tunnus), jolla on yhteinen johtokunta ja toiminnasta vastaava johtaja.

Vaativan osastohoidon, erityisen huolenpidon ja vaativan erityisen tuen opetuksen palvelut muodostavat Valtion koulukotien keskeisen palvelukokonaisuuden. Valtion koulukotien suomenkielinen palvelu tuotetaan Limingan, Sairilan, Sippolan ja Vuorelan yksiköissä, ruotsinkielistä/ kaksikielistä palvelua Lagmansgårdenin koulukodissa Pedersöressä. Kaksikielistä palvelua kehitetään valmisteilla olevalla uudella toimitilaratkaisulla sekä turvaamalla jatkossa myös ruotsinkielinen erityisen huolenpidon palvelu. Yhteistyössä Senaattikiinteistöjen kanssa koulukotien toimitiloja kehitetään vastaamaan nykyaikaisia vaativan sijaishuollon ja erityisopetuksen tarpeita, jossa yksikön paikkaluku voi vaihdella 20 ja 40 välillä. Koulukotien asiakastarpeista lähtevää toimitilakonseptia on päivitetty Senaattikiinteistöjen asiantuntijaverkoston kanssa. Toimintakertomusvuoden aikana valmistui Vuorelan koulukodissa kahden osaston uudisrakennushanke ja käynnistyi Opistolarakennuksen (koulu, keittiö, osasto) peruskorjaus. Lisäksi eri yksiköiden hanke- ja rakennussuunniteluja oli käynnissä. Koulukotien toimitilojen kehittämiseen oli määräämääräisesti (2015–2018) käytössä erillinen budjetti sisältyvä määräraha.

Koulukotien laskennallinen paikkaluku toimintakertomusvuoden aikana oli 139 – käytettävissä ole-

vien paikkojen vuosittaiseen vaihteluun vaikuttaa eri yksiköissä toteutettavat toimitilahankkeet. Koulukodeissa annetaan kasvatusta, hoitoa ja peruskouluopetusta tai ammatillista koulutusta sellaisille lastensuojelulain perusteella sosiaalilautakunnan huostaan otetuille lapsille, joita ei voida tarkoituksenmukaisesti kasvattaa ja hoitaa perhehoidossa, lastenkodissa tai muussa lastensuojelulaitoksessa ja jotka eivät sairautensa tai vammaisuutensa vuoksi tarvitse muualla annettavaa hoitoa (Laki terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen alaisista lastensuojeluyksiköistä, 1 § 2 mom). Koulukodeissa voidaan järjestää myös lastensuojelulain mukaista avohuoltoa ja jälkihuoltoa sekä mielenterveyslaissa (1116/1990) tarkoitettuja mielenterveyspalveluja lukuun ottamatta tahdosta riippumatonta hoitoa (L THL:n alaisista lastensuojeluyksiköistä, 1 § 2 mom.). Koulukoteihin sijoitetaan pääasiassa murrosikäisiä erityisen haastavasti oireilevia lapsia, joilla voi olla mm. psyykkisiä ja käytäytymisongelmia, päihteiden käyttöä ja kouluvaikeuksia. Koulukodeissa on erikoistuttu erityisen huolenpidon järjestämiseen kaikista haastavimmin oireileville nuorille. Toimintakertomusvuoden aikana koulukodit ovat osallistuneet sekä valtakunnallisesti että yksiköiden alueilla käynnissä oleviin Lape-työn vaativimpien palveluiden Osaamis- ja tukikeskushankkeisiin sekä vaativan erityisen tuen perusopetuksen kehittämisen VIP-verkostoihin.

Kunnat ostavat sijaishuollon, jälkihuollon ja erityisopetuksen palveluita koulukodeilta. Koulukotien lastensuojelutoiminnasta aiheutuvat menot katetaan johtokunnan vuosittain vahvistamien hoitopäivämaksujen

tuotoilla, mutta jo yli puolet palveluiden myynnistä perustuu kuntien kanssa tehtyihin puitesopimuksiin, jolloin palveluhinnat on sidottu sopimuksella usean vuoden ajaksi. Valtion talousarvioon sisältyy määräraha, jota voidaan käyttää oppilashoitopaikka- ja koulupaikkakysynnän sekä vankilan perheosaston paikkakysynnän vuosittaisen vaihtelun tasaamiseen. Lisäksi määrärahaa voidaan suunnata toiminnan sisällölliseen kehittämiseen ja tutkimukseen.

Koulukotien vaikuttavuutta pyritään mittaamaan mm. kuntien tilaaja-asiakaspalautteen ja arvioinnin avulla sekä lapsille ja heidän vanhemmilleen osoitetuilla kyselyillä sijoituksen aikana. Koulukodeilla on käytössään sähköinen IMS-laadunhallintajärjestelmä. Toimintakertomusvuoden aikana on valmisteltu koulukotien yhtenäistä laadunhallintaa, jossa käyttöalustana hyödynnetään IMS-toimintajärjestelmä (Kartta). Tavoitteena on koulukotien läätujärjestelmän sertifiointi vuoden 2020 aikana. Koulukodit valmistelivat sähköiseen asiakirjahallintaan ja arkistointiin siirtymistä v. 2019 aikana. Koulukotien hankintatointa kehitetään yhteistyössä THL:n hankintatiimin kanssa.

Vankiterveydenhuollon toiminta perustuu lakiin Vankiterveydenhuollon yksiköstä (1635/2015). Vankiterveydenhuollon yksikön tehtävänä on järjestää vankien ja tutkintavankien terveyden- ja sairaanhoito siten kuin vankeuslain (767/2005) 10. luvussa ja tutkintavankeuslain (768/2005) 6. luvussa säädetään. Vankiterveydenhuollon yksikön (VTH) tulosohjauksesta vastaa Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) Valtion palvelut -osasto. Vankiterveydenhuollon yksikköä ohjaa johtokunta ja työjärjestys.

Toimintavuonna Vankiterveydenhuollon yksikkö on järjestänyt ja tuottanut laadukkaita, vaikuttavia palveluita kustannustehokkaasti ja oikea-aikaisesti kaikille vangeille Suomen vankiloissa. Keväällä 2018 valmistui Sosiaali- ja terveysministeriön tilaama raportti VTH:n toiminnan ja organisoinnin arvioinnista, mikä sisälsi joukon kehittämissuosituksia. Näiden suositusten pohjalta VTH:ssa aloitettiin syksyllä organisaatorakenteen tarkastelu ja uudistamisen valmistelu työpajatyöskentelyn avulla sekä Valtion palvelut osaston tuella. Tavoitteena on uudistaa rakenteita, jotta päästään kehittämään palveluita asiakaslähtöisemmiksi. Raportti myös suositeli edelleen kehittämään konsernipalvelumallia, rahoitus pohjaa sekä johtamisen tukena olevia rakenteita. VTH järjesti johdon päivät, jossa yhteisesti kehitettiin johtamista. Maakuntien kanssa tehtävä palvelujatkumoiden yhteiskehittäminen aloitettiin loppuvuodesta.

Potilastyytyväisyyttä mitattiin toista vuotta peräkkäin ja vuonna 2018 vastauksia kertyi 848 kpl. Vangit olivat pääsääntöisesti erittäin tyytyväisiä saamansa hoitoon, asteikolla 1-3 keskiarvomme oli 2,5. Potilaat myös

itse raportoivat hoitonsa olleen vaikuttavaa. Sidosryhmäkysely toteutettiin ensimmäistä kertaa ja vastauksia saatiin 96 kpl, joista puolet Rikosseuraamuslaitokselta. VTH:n henkilöstön osaamista arvostettiin laajalti, samoin palveluiden laatua. Palveluiden kattavuus jätti selkeästi parantamisen varaa, kuten myös viestintä sekä vertaiskehittäminen.

Valtorin tuotteistetuista palveluista VTH:ssa otettiin ensimmäisenä virastona THL:ssä käyttöön Valtionhallinnon yhteinen työasemaratkaisu (VALTTI) ja siihen sidoksissa oleva tietoliikennetarkaisu (REITTI). Käyttönotot aloitettiin marraskuun alkupuolella.

Sosiaali- ja terveysministeriö myönsi alkuvuodesta 120 tuhannen euron rahoituksen uuden potilastietojärjestelmän hankinnan valmisteluun. Vuoden lopussa hankinnan valmistelu oli saatu lähes valmiiksi. Rahoituksesta käytettiin lopulta vain n. 30 tuhatta euroa. Valtiovarainministeriö myönsi syksyllä tuottavuusmäärärahan (750 tuhatta euroa) uuden potilastietojärjestelmän hankkimiseksi, mikä mahdollistaa toimintavuonna aloitetun hankinnan valmistelun jatkamisen ja kilpailuttamisen sekä järjestelmän käyttöönoton vuosien 2019 ja 2020 aikana.

Vuoden ensimmäisessä lisätalousarviossa myönnettiin määrärahaan lisäystä 1,5 miljoonaa euroa ulkopuolisten terveyspalvelujen, lääkkeiden ja hoitotarvikkeiden kustannusten kasvun kattamiseen. Tämän myötä VTH:n talous tasapainottui. Ensimmäistä kertaa VTH:n tulos oli ylijäämäinen, 767 tuhatta euroa. Positiivista tulosta selittävät mm. tuottojen kasvu n. 120 tuhannella eurolla, josta maksullisen toiminnan osuus on n. 85 tuhatta euroa ja ulkopuolisten terveyspalveluiden

käytön väheneminen 319 tuhannella eurolla. Tulos tulee muodostamaan puskurin vaikeasti ennustettavien terveysmenojen kattamiseen tulevina vuosina.

Taulukko 30. Alaisen hallinnon HTV ja suoritemäärät 2016–2018.

Alainen hallinto	Henkilötyövuodet ja suoritteet		
Mielisairaalat:	2018	2017	2016
Niuvanniemen sairaala			
Henkilötyövuosi	546	549	552
Hoitovuorokaudet	101 837	101 608	102 971
Mielentilatutkimukset	45	40	48
Vanhan Vaasan sairaala			
Henkilötyövuosi	289	263	259
Hoitovuorokaudet	52 580	49 426	45 979
Mielentilatutkimukset	21	17	23
*Henkilötyövuosi	835	812	811
*Hoitovuorokaudet	154 417	151 034	148 950
*Mielentilatutkimukset	66	57	71
Alainen hallinto	Henkilötyövuodet ja suoritteet		
	2018	2017	2016
Koulukodit			
Henkilötyövuosi	320	280	265 (289)
Hoitovuorokaudet	48 363	47 488	44 542
Koulupäivät	20 064	20 490	20 598
Perhe-osaston vuorokaudet	2 911	2 254	2 485
Alainen hallinto	Henkilötyövuodet ja suoritteet		
	2018	2017	2016
Vankiterveydenhuollon yksikkö			
Henkilötyövuosi	194	189	188
Potilassuoritteet poliklinikoilla (kpl)	198 708	165 175	160 903
Hoitovuorokaudet	22 425	22 920	25 692
Mielentilatutkimukset (kpl)	9	4	8
Vaarallisuusarviot (kpl)	2	3	3

THL:n alaisten valtion laitosten toimintaa kuvaavat luvut vuosilta 2018-2016 olivat seuraavat:

Niuvanniemen sairaalan henkilötyövuodet ovat vähentyneet vuodesta 2006 (618 htv) vuoteen 2018 (546 htv) yhteensä 72 henkilötyövuotta. Vanhan Vaasan sairaalassa kertyi 289 henkilötyövuotta, jossa on lisäystä vuoteen 2006 verrattuna (225 htv) yhteensä 64 henkilötyövuotta.

Valtion mielisairaaloiden yhteinen sairaansijamäärä oli kertomusvuoden lopussa 449: Niuvanniemen sairaalassa oli 297 ja Vanhan Vaasan sairaalassa 155 paikkaa.

Niuvanniemen sairaalassa aikuisosastojen käyttöaste oli 93,80 % (tavoite 93,14 %), ja alaikäisten hoito-osaston käyttöaste oli 97,01 % (tavoite 98,48 %). Toimintavuonna koko sairaalan käyttöaste oli 93,94 %, joten se ylitti tavoitteen (93,37 %) 0,57 %-yksiköllä. Vanhan Vaasan sairaalan käyttöaste tavoite vuodelle 2018 on 90,13 %.

Niuvanniemen sairaalan sairauspoissaolot vähentyivät edelleen ja olivat kertomusvuotena 11,63 pv/henkilötyövuosi. Vanhan Vaasan sairaalan sairauspoissaolot tavoite vuodelle 2018 on, että sairauspoissaoloja on 10 %-yksikkö vähemmän kuin edellisenä kertomusvuotena.

Niuvanniemessä tehtiin kertomusvuonna 45 mielentilatutkimusta, joista alaikäisten tutkimus- ja hoito-osastolla 1. VVS:ssä tehtiin 21 mielentilatutkimusta, eli sairaaloissa yhteensä 66 (tavoite oli 70). Mielentilatutkimusten kysyntä on merkittävästi vähentynyt viime vuosina. Samanaikaisesti on lisääntynyt rangaistusvankien vapauttaminen hoidettavaksi valtion mielisairaloissa, koska he ovat tulleet rangaistuskelvottomiksi psyykkisen sairauden takia.

Tiedolla vaikuttaminen

THL:n keskeinen tehtävä on tuottaa tutkittua ja luotettavaa tietoa päätöksenteon ja tiedolla johtamisen sekä seurannan tueksi. Kehittämämme toimintamallit ja ratkaisut sekä tietopalvelut ovat palvelujärjestelmän asiantuntijoiden ja ammattilaisten aktiivisessa käytössä. Myös kansalaiset hyödyntävät THL:n luotettavaa tietoa. Tiedotamme siis käytetään laajasti ja moniin tarkoituksiin.

Strategiassamme lupaamme tuntea kumppanimme ja tuotteittemme käyttäjien tiedontarpeet entistä paremmin. Keräämme aktiivisesti tietoa sidosryhmiemme tarpeista ja heidän tyytyväisyydestään THL:n tuottamaan tietoon ja toimintamalleihin sekä kanaviin. Lisäksi otamme asiakkaat mukaan tuotekehityksen eri vaiheisiin, jotta heidän näkemyksensä tulee kuulluksi niin konseptointivaiheessa kuin lopputuotteen käytettyyden testauksessa.

Vuoden 2018 alussa saatiin THL:n Mainetutkimuksen ja MediaBarometrin tulokset. Mainetutkimukseen vastasi pääasiassa päättäjiä. Ilahduttavaa on, että kokemukset THL:stä ovat parantuneet. Myös kaikki maineen ulottuvuudet ovat kehittyneet hyvään suuntaan. Vastajista yli puolet kuitenkin odottaa THL:n edelleen uudistuvan. MediaBarometrin mukaan toimittajat tuntevat THL:n parhaiten koko hallinnonalalla ja myös mielikuva on paras. Laitoksen mediaviestinnän toimivuus arvioitiin hyväksi (3.8; 1–5 asteikolla). Media arvosti erityisesti THL:n viestinnän luotettavuutta (4.33) ja asiantuntemusta (4.37).

Jotta tuottamamme tieto ja kehittämämme ratkaisut olisivat mahdollisimman aktiivisessa käytössä, niitä on tehtävä suunnitelmallisesti tunnetuksi sidosryhmille, tiedon on oltava paitsi helposti saatavilla myös mahdollisimman esteettömästi hyödynnettävissä. Tähän on kiinnitetty erityistä huomiota kuluneena vuonna.

#Sopiikotullakylään-kampanja marraskuussa keräsi kiinnostusta THL:n sidosryhmissä. Kampanjan seurauksena yli 200 THL:n asiantuntijaa vieraili asiakkaansa luona kuulemassa asiakkaan tarpeita ja tutustumassa asiakkaan arkeen.

THL:n vaikuttamisen keinoina ovat muun muassa erilaisten dataan ja aineistoihin pohjautuvien seuranta- ja tilannekatsausten tuottaminen, osallistuminen lainvalmisteluun, arvioinnit ja lausunnot, tutkimustiedon tuottaminen, toimintamallien kehittäminen ja tiedon jakaminen eri kohderyhmille sekä monipuolinen sidosryhmävuorovaikutus ja verkostoituminen. Tavoitteena on saada THL:ssä tuotettu tieto mahdollisimman tehokkaasti hyötykäyttöön niin päättäjille, valmistelijoille, asiantuntijoille, ammattilaisille kuin mediallekin.

Vuonna 2018 Sote-uudistus työllisti edelleen mittavasti THL:n asiantuntijoita ja tutkijoita. He osallistuvat lainvalmisteluun, ja uudistuksesta käytyyn keskusteluun julkisuudessa ja erilaisissa tilaisuuksissa. THL:n tehtävänä on tulevaisuudessa arvioida maakuntien järjestämiskykyä. THL tuotti STM:lle arviointisimulaatioita varten tietopohjan ja asiantuntija-arviot maakuntien kyvystä suoriutua sosiaali- ja terveyspalvelujen lainmukaisesta järjestämisestä. Simulaatioarvioinnit tehtiin keväällä ja syksyllä

”THL:n tuottamaan tietoon luotetaan ja sitä käytetään yhä enemmän”

Hallituksen kärkihankkeista viisi oli sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla. THL osallistui näiden kärkihankkeiden toteutukseen. Hanketyön olennainen osa oli laaja yhteistyö ja vuorovaikutus sidosryhmien kanssa sekä viestintä hankkeiden työn tuloksista.

Viestinnällisesti merkittäviä ulostuloja olivat kolmen väestötutkimuksen tulosten raportointi. Viiden vuoden välein toteutettavan FinTerveys-tutkimuksen tulokset piirsivät kuvan väestön terveyden tilasta ja sen suunnasta. Tuloksista raportoitiin laajasti mediassa.

Jokaisen tutkijan ja asiantuntijan työhön liittyy viestintä yhä enemmän. Heillä on oltava hyvät valmiudet monipuoliseen vuorovaikutukseen ja ymmärrys viestinnän tärkeydestä, mahdollisuuksista ja rajoituksista. Vuonna 2018 järjestettiin mm. asiantuntijoiden media-koulutusta, visuaalisen viestinnän valmennusta sekä sosiaalisen median hyödyntämisen koulutusta.

Asiantuntijoille järjestettiin myös useita koulutuksia asiakkuuksien huomioimisesta ja palvelumuotoilun menetelmistä, joilla asiakkaita osallistetaan enemmän tuotosten kehittämisvaiheessa.

Media on THL:n keskeinen viestintä- ja vaikuttamiskanava. THL:n henkilöstö osallistui viime vuonna aktiivisesti yhteiskunnalliseen vuoropuheluun niin keskustelun avaajana, haastateltavana kuin tietolähteenä. Toimittajat ottivat ahkerasti yhteyttä THL:n media-päivystykseen. THL julkaisi 309 tiedotetta ja uutista eli enemmän kuin yksi jokaisena arkipäivänä. Utustien ja tiedotteiden aiheet näkyvät keskimäärin 39 mediassa. Lisäksi ne saivat lukijoita thl.fi:n etusivun ja sosiaalisen median kautta.

Thl.fi-verkkopalvelu on keskeisin portti THL:n tuottaman tiedon maailmaan sekä tärkein meidän ja asiakkaamme kohtaamispiste. Verkkopalvelun kautta asiakas löytää sujuvasti tiensä myös THL:n erilaisten raportointijärjestelmien käyttäjiksi tai vaikkapa avoimen julkaisuarkiston julkaisujen pariin.

Verkkopalvelun yksittäisten käyntien määrä oli viime vuonna lähes 8 miljoonaa ja yksittäisten kävijöiden määrä 3,9 miljoonaa. Verkkopalvelun käyntimäärä jatkoi edellisvuodesta tuttua voimakasta kasvua vaikkakin jonkin verran lievemmin (6 %). Thl.fi:n sisältöjä käytettiin viime vuonna ensimmäistä kertaa enemmän mobiilisti kuin pöytäkoneella. Käyttötavan muutos edellyttää verkkopalvelun konseptin kehittämistä ja sisällön muokkaamista tiiviimpään ja visuaalisempaan muotoon.

Thl.fi:n tekninen alusta on tulossa elinkaarensa päähän. Tästä syystä viime vuonna aloitettiin valmistautuminen palvelun uudistamiseen muun muassa keräämällä käyttäjäpalautetta sekä arvioimalla ja tarkistamalla konseptia.

THL:n erillisverkkopalveluista erityisen käytetty oli edelleen Fineli-elintarviketietokanta, jossa oli 2,5 miljoonaa käyntiä. THL:n tilastotieto- ja datapalvelujen käyttö jatkui runsaana. Sotkanettiin tehtiin 9,5 miljoonaa rajapintakyselyä eli tietoa haettiin avoimen rajapinnan kautta asiakkaan omaan palveluun, kuten joidenkin sairaanhoitopiirien tietojohdantien työpöytään, sähköiseen hyvinvointikertomukseen ja paikkatietoikkunaan. Käyntejä Sotkanet.fi:ssä oli 85 000. Tiiviste- ja kuutio-käyttöliittymästä tehtiin 12 miljoonaa taulukkolatausta mukaan lukien rajapintakyselyt.

Verkkokoulut.thl.fi mahdollistaa THL:n tuottaman tiedon julkaisemisen koulutusnäkökulmasta. Kanta-verkkokoulu, Tietojen hyödyntäminen ja Suojele lasta koulu saivat vuonna 2018 rinnalle RAI-verkkokoulun ja Monikulttuurisuus asiakastyössä koulun. Kouluja on yhteensä viisi. Kutakin verkkokoulua käyttää noin 25 000 käyttäjää vuodessa.

Kanta.fi oli taas Taloustutkimuksen mukaan yksi Suomen arvostetuimpia verkkobrändejä, sijalla 3. Kanta-verkkokoulut ovat kasvattaneet kävijämääriään tasaisesti. Kanta-verkkokouluissa oli 125 000 käyttäjää, joka on yli kaksi kertaa enemmän kuin edellisvuonna. Uutena sisältönä Kanta-verkkokouluissa on julkaistu vuonna 2018 sosiaalihuollon sisältöjä.

Asiakaspalautteen mukaan päätöksenteon ja tiedolla johtamisen tueksi tarvitaan yhä enemmän ja nopeammin THL:n keräämää numeerista dataa. THL:ssa on alettu konseptoida ja määritellä uudenlaista raportointin palvelua, josta nyt useassa paikassa sijaiseva numeerinen tieto löytyisi helpommin. Raportoinnin palvelun

toteutus tehdään osana Valtava-hanketta, joka on osa STM:n Toivo-hanketta. Hankkeen pääpainona on tarjota useamman viraston (THL, Valvira ja KELA) sote-tietoa, yhden palvelun ja sen rajapintojen kautta ensisijassa maakunnille ja muille sote-tiedon käyttäjille.

Sosiaalisen median kanavien käyttöä onnistuttiin lisäämään merkittävästi. Sekä Facebookin että Twitterin seuraajien määrä kasvoi noin 20 %. Asiantuntijat ovat ottaneet sosiaalisen median kanavakseen ja asiantuntijatilien määrä on kasvanut edelleen ja on nyt 174.

Ensisijassa sosiaalisessa mediassa toteutettu #Datatekeehyvä -kampanja lisäsi suotuisasti THL:n näkyvyyttä. Kampanjassa kerrottiin monipuolisesti datan käytöstä, uusista mahdollisuuksista sekä tietoturvasta ja -suojusta. Kampanjaan liittyvään kyselyyn vastanneista 29 % kertoi kampanjan vaikuttaneen myönteisesti heidän suhtautumiseen terveyteen liittyvän tiedon keräämiseen ja käyttöön.

Vuonna 2018 lisättiin huomattavasti THL:n visuaalisen viestinnän määrää erityisesti ajankohtaisviestinnässään. Infograafit on otettu hyvin vastaan ja sidosryhmät ovat hyödyntäneet niitä ahkerasti. THL tuotti viime vuonna 130 videota, joiden sisältö vaihteli haastatteluista ohjevideoihin. Asiantuntijapuheen-vuorot ovat saaneet hyvän vastaanoton, ja asiakkaat ovat osaksi korvanneet niiden katselulla tekstiaineiston käytön.

Lukijat ovat löytäneet entistä useammin THL:n blogin. Kirjoitusten editointiin ja näkyvyyteen on kiinnitetty erityistä huomiota – sillä on ollut selkeä positiivinen

vaikutus. Blogin käyntimäärä kasvoi reilulla kolmasosalla vuoden aikana.

THL:n uutiskirje ilmestyi 9 kertaa. Vuoden lopussa kirjeellä oli 9 500 tilaajaa. THL jatkoi tiivistä yhteistyötä STM:n hallinnonalan kanssa julkaisemalla keväällä uutissovelluksen.

Tieteellinen julkaiseminen ja tutkimus ovat oleellinen osa laitoksen tietopohjaa ja asiantuntijuutta. Kansainvälisissä vertaisarvioituissa lehdissä ilmestyneiden artikkeleiden, jotka on indeksoitu Web of Science -tietokantaan, julkaisumäärät ovat pysyneet suuruusluokaltaan samanlaisina eli noin 700 julkaisuna.

Laitoksen omissa julkaisusarjoissa julkaistiin 180 (2017: 130) nimikettä, 43 tilastoraporttia ja kaksi tilastollista vuosikertaa. Kirjoja myytiin n. 7000 kappaletta ja julkaisumyynnin veroton arvo oli 185 000 €. Valtaosa THL:n julkaisuista on vapaasti saatavilla verkossa, pdf-muodossa, Julkari-tietokannassa.

Avoimessa julkaisutietokannassa on saatavilla myös suuri osa tutkijoiden ja asiantuntijoiden julkaisemista artikkeleista. Julkarista ladattiin kirjoja ja artikkeleita noin 1,3 miljoonaa kertaa. Nimikkeiden määrässä ja julkaisujen myynnissä näkyy vahvasti THL:n julkaisupainopisteen siirtyminen asteittain digitaaliseen julkaisemiseen. Valtaosa julkaisuista ilmestyy vain digitaalisesti pääasiassa pdf-tiedostoina mutta myös epub-versioina, jotka on suunnattu erityisesti oppilaitoskirjastoille.

Yhteiskuntapolitiikka-lehti (YP) ilmestyi viisi kertaa. Lehdessä julkaistiin noin 30 vertaisarvioitua artikkeleita. YP-lehteä painetaan edelleen n. 1000 kpl/numero. Lehden artikkeleita ladattiin Julkarista 230 000 kertaa eli noin viidennes koko Julkarin latausmääristä. Vuonna 2017 YP:n kustannusmalli muuttui ja lehdestä tuli yhteisjulkaisu. Julkaisijoina toimivat Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, Eläketurvakeskus, Kelan tutkimus ja Tampereen yliopiston yhteiskuntatieteiden tiedekunta.

Tapahtumien painopisteenä vuonna 2018 olivat edelleen erilaiset avoimen datan tapahtumat, joista suurimpina olivat MyData2018, Hyvinvointihack ja Slush 2018 Official Side event. Avoimen datan edistämisen pääpainona on tuoda tunnetuksi THL:n tuottamaa ja dataa ja innostaa startup-yrityksiä hyödyntämään olemassa olevaa dataa.

Perinteisesti tapahtumat ja seminaarit ovat olennainen osa THL:n asiantuntijoiden sidosryhmävuorovaikutusta. THL oli pääjärjestäjänä noin 100 tapahtumassa, joista edelleen suurin osa oli lapsiin, nuoriin ja perheisiin ja Kanta-palveluihin liittyviä seminaareja. Seminaaritapahtumat tavoittivat arviolta 17 500 ammattilaista ja päättäjää.

THL:n suurin vuosittainen koulutustapahtuma TERVE-SOS järjestettiin Hämeenlinnassa toukokuussa. Tapahtumaan osallistui 1300 sote-alan päättäjää, asiantuntijaa ja kehittäjää. Tapahtuma oli loppuunmyyty.

THL:n lausunnot, eduskuntakuulemiset ja viralliset nimeämiset eri valmisteluelimiin ovat keskeinen vaikuttamisen keino yhteiskunnallisesti merkittäviin arviointeihin ja uudistuksiin. Lausuntoja valmisteltiin 114 kpl. Lisäksi valmisteltiin 57 lausuntoa eduskunnan kuulemistilaisuuksiin.

THL:n asiantuntijoilla on vuosittain STM:n työryhmissä puheenjohtajuuksia, jäsenyyksiä ja sihteeri-tehtäviä huomattava määrä. Lisäksi THL:n asiantuntijat palvelevat runsaasti myös muuta valtionhallintoa (eri ministeriöitä, neuvottelukuntia, työryhmiä) vastaavanlaisissa tehtävissä. Asiantuntijat vaikuttivat aktiivisesti talon ulkopuolisissa neuvottelukunnissa, ohjausryhmissä ja työryhmissä. Kaikkiaan nimettiin 77 uutta asiantuntijaa erilaisiin toimielimiin.

5.2 Palvelukyky sekä suoritteiden ja julkishyödykkeiden laatu

THL kehitti systemaattisesti asiakkuus- ja kumppanuustoimintaa vuonna 2018. Asiakasymmärrystä on lisätty vuoden aikana erityisesti asiakasvierailujen ja -haastatteluiden avulla. THL:ssä tehtiin kampanjamuotoisesti yli 200 asiakasvierailua muun muassa kuntien sosiaali- ja terveyspalveluihin ja ministeriöihin. Vierailujen pohjalta syvennettiin asiakasymmärrystä, kehitettiin organisaation asiakaslähtöisyyttä sekä kerättiin kehittämisideoita.

Asiakkaiden tyytyväisyyden THL:ään voidaan sanoa parantuneen viimeisten vuosien aikana. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan mainemittarin (Luoma-Aho 2018) mukaan THL:n suosittelemaluku nousi vuoden 2014 25:stä vuoden 2018 36:een.¹ Mainemittarin mukaan THL:n sidosryhmät olivat tyytyväisempiä myös THL:n asiakaslähtöisyyteen ja yhteistyökykyyn.

Vuonna 2018 myös määriteltiin tarkemmin THL:n sisäisiä tarpeita asiakkuus- ja kumppanuustoiminnan laadun parantamiseksi. Tehdyn määrittelytyön pohjalta kehitettiin sisäisiä asiakkuuden tuen palveluita vastaamaan paremmin esiin nousseisiin tarpeisiin.

Palveluiden uudistamisen yhteydessä pilotoitiin ensimmäisiä työpajoja ja koulutuksia. Osana toimintakulttuurin muutosta kehitettiin myös organisaation asiakasosaamista mm. järjestämällä kaksi laajamittaista asiakkuusvalmennusohjelmaa henkilöstölle.

Asiakastiedon hallinnan puolelta vuonna 2018 kehitettiin järjestelmällisesti hallinnonalan yhteistä asiakkuudenhallintajärjestelmän käyttöönottoa, minkä johdosta järjestelmän käyttöaste kasvoi yksittäisissä, valituissa toiminnoissa. Järjestelmä myös päivitettiin modernimpaan versioon.

Tapahtumatuotannossa THL toimi pääjärjestäjänä (perässä suluissa edellisten vuosien määrä) noin 99:ssä (150) sidosryhmille, asiakkaille ja kumppaneille järjestetyssä seminaarissa, jotka tavoittivat n. 17 300 (17 500) osallistujaa. Kohderyhminä seminaareissa olivat erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaiset, johtajat ja päättäjät, asiantuntijat ja kehittäjät, projektipäälliköt ja hankejohtajat sekä tutkijat. Tärkeimpiä seminaari aiheita olivat lapset, nuoret ja perheet, sote, tietojärjestelmät, ikääntyneet, vammaiset, maahanmuutto, päihde- ja mielenterveys sekä osallisuus.

THL:n tutkimustoiminnan nykytilasta tehtiin kattava arviointi vuosina 2016–2017. Selvityksen tehnyt työryhmä esitti loppuraportissaan vuonna 2017 useita kehittämiskohteita, joita ryhdyttiin toimeenpanemaan vuonna 2018. THL:n pääjohtaja asetti kesällä 2018 koordinaatiotyöryhmän valmistelemaan THL:n tutkimusohjelmamuodistusta, jonka tavoitteena on vahvistaa laitoksen tutkimustoimintaa ja ohjata sitä horisontaaliin tutkimusohjelmiin. Työryhmän esityksen pohjalta

hahmoteltiin neljä tutkimusohjelmaa: 1. oikeudenmukainen yhteiskunta ja eriarvoisuus, 2. uudistuvat sosiaali- ja terveyspalvelut sekä sosiaaliturva, 3. väestön terveyden ja hyvinvoinnin haasteet ja ratkaisut ja 4. turvallinen ja terveyttä edistävä ympäristö. Ohjelmien valmistelijoiksi valittiin henkilöt, joiden tehtävänä on sijoittaa THL:n nykyiset tutkimushankkeet tutkimusohjelmiin sekä testata ja kehittää esitettyjä tutkimuksen johtamisen yhteistyöryhmiä. Ohjelmavalmistelijat myös hahmottavat tutkimusyhteistyön ja -rahoituksen mahdollisuuksia oman tutkimusohjelmansa kansallinen ja kansainvälinen ekosysteemi huomioden sekä edistävät aktiivisesti uusia, horisontaalisia tai muutoin isoja tutkimushankkeita ja rahoitushakua THL:ssä.

THL:n toimintaan ei kohdistunut vuonna 2018 laajaa ulkoista tai sisäistä toiminnan arviota. THL:n akkreditoitujen laboratorioiden ja sertifioitujen toimintojen osalta arvioinneissa ei todettu koko laitosta koskevia kehittämiskohteita. Toimintaa ja palveluita kuitenkin kehitetään aktiivisesti ottaen huomioon aiempien arviointien tulokset, asiakkailta saatu palaute ja omassa toiminnassa havaitut kehittämiskohteet.

¹ Tarkemmin suosittelemaluvun määrittymisestä ja THL:n suhdeluvun suhteesta muihin samalla hallinnonallalla toimivien suhdelukuun kts. Vilma Luoma-aho: STM:n ja hallinnonalan mainemittaus 2018

6. HENKISTEN VOIMAVAROJEN HALLINTA JA KEHITTÄMINEN

Laitoksen IPO (inhimillisen pääoman kehittämissuunnitelma) on usean vuoden kehittämissuunnitelma, jonka keskeiset painopisteet täsmennetään vuosittaisessa toiminnansuunnittelussa. IPO:n kolme osa-aluetta ovat: Osaava henkilöstö, Hyvinvoiva työyhteisö ja Laadukas johtaminen.

Lähes koko laitoksen henkilöstöä koskevan Työympäristömme 2020 -hankkeen toteutus jatkui vuonna 2018. Vuoteen ajoittuivat hankkeen toisen ja kolmannen vaiheen muutot: niiden suunnittelu, toteutus sekä tukitoimet. Lisäksi henkilöstön työhyvinvointia tuettiin mm. päivittämällä kehityskeskustelukäytäntöä ja toteuttamalla kertapalkitsemisen kokeilu. Osaava henkilöstö -teeman osalta valmisteltiin henkilöstö- ja taloussuunnittelujärjestelmän hankintaa sekä toteutettiin priorisoituja koulutuksia. – Johtamisen kehittämistyössä otettiin käyttöön määräys tiiminvetäjän tehtäviin, toteutettiin tiiminvetäjien työtä tukevia valmennuksia sekä kehitettiin johtamisen työkaluja.

Osaava henkilöstö: henkilöstösuunnittelun kehittämistyötä ja työympäristökoulutuksia

IPO:n Osaava henkilöstö –teeman pitkän tähtäimen tavoite on laitoksen henkilöstösuunnittelun kehittäminen. Tavoitetilassa henkilöstösuunnittelua tehdään ennakoivasti ja suunnitelmia päivitetään rullaavasti vuoden aikana. Tavoitteisiin kuuluu myös henkilöstön osaamisen kehittäminen kulloisellekin vuodelle priorisoitujen tavoitteiden mukaisesti.

Henkilöstösuunnittelun kehittämistyössä jatkettiin henkilöstö- ja taloussuunnittelujärjestelmän käyttöönottoa valmistelevaa työtä. Laitoksen rekrytointiprosessia uudistettiin ottamalla käyttöön sähköinen täyttölupa sekä kehittämällä sähköisen tehtäväkuvausjärjestelmän toimivuutta. Laitoksen perehdytysprosessia päivitettiin. Lisäksi suunniteltiin työkierron toimintamalli.

Osaamisen kehittämisessä käsiteltiin työympäristömuutosta tukevia teemoja. Koulutuksia järjestettiin ergonomiasta, työympäristöpelisäännöistä, työyhteisövuoropuhelusta ja joustokäytännöistä. Keskitetyn kehittämisen toinen prioriteetti oli asiakkuus. Asiakkuusvalmennusten kokonaisuus käsitti kaksi avainhenkilöiden valmennusohjelmaa sekä asiakkuusteemojen tietoisuuksia. Jatkuvan parantamisen toimintatapaa pilotoitiin LEAN-kehittämisohjelmassa. Asiakkuustyön ja

prosessikehittämisen osaamisen tueksi järjestettiin Tuotekehitystyön valmennusohjelma. Pedagogisten opintojen koulutuksia dosentuurista kiinnostuneille tohtoreille jatkettiin. Lisäksi toteutettiin koulutuksia EU-rahoitushakuihin osallistumisen tueksi.

Hyvinvoiva työyhteisö – työympäristömuutoksen keskiössä

IPO:n Hyvinvoiva työyhteisö –teeman olennaisimpia tavoitteita on tukea työhyvinvointia tarjoamalla välineitä työyhteisöjen ongelmatilanteiden ratkaisemiseksi, kehittää palkitsemista sekä järjestää muutostukipalveluja sopeutustilanteissa. Osa-alueen tavoitteisiin sisältyy myös laitoksen mittavan työympäristön kehittämishankkeen toteuttaminen henkilöstöä osallistavalla tavalla.

Laitoksen henkilöstön siirtyminen monitilaympäristöön oli vuoden 2018 merkittävin muutos. Työympäristömme 2020 -hanke järjesti useita infotilaisuuksia sekä toteutti muuttoihin liittyvät yksiköiden ja osastojen suunnittelutyöpajat. Työympäristömuutoksen tueksi valmennettiin työympäristökummeita ja järjestettiin esimiesten ja henkilöstön koulutustilaisuuksia. Joustoihin liittyviä toimintaohjeita tarkennettiin ja käsiteltiin työpajoissa. Muuttojen jälkeen toteutettiin seurantakyselyt, joiden

tuloksista keskusteltiin seurantatyöpajoissa ja joiden perusteella työympäristöratkaisuja kehitettiin.

Henkilöstön työhyvinvointia ja muutosvalmiuksia tuettiin ajanhallinnan ja oman ajattelun johtamisen koulutuksilla sekä toteuttamalla Virtaa arkeen -työhyvinvointitilaisuus. Työyhteisön yhteisöllisyyden tukemiseksi järjestettiin myös taide- ja askartelutuokioita. Kehityskeskustelukäytäntöjä uudistettiin päivittämällä keskusteluihin liittyvät ohjeistukset sekä ottamalla käyttöön ns. kehityskeskustelukortit. Palkitsemiskäytäntöjen kehittämiseksi toteutettiin kertapalkitsemiskokeilu. Laitoksen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyössä kerättiin tietoa tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumisen tilasta uusilla tavoilla: VMBaro-työtyytyväisyyskyselyyn liitettiin tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta mittaavia väittämiä ja palkkaukseen liittyviä tarkentavia analyyssejä toteutettiin. Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden näkökulmia avartavia tilaisuuksia järjestettiin esimiehille ja koko henkilöstölle.

Työhyvinvoinnin ja työyhteisöjen ongelmatilanteiden ratkaisemisen tueksi järjestettiin työnohjausta ja sovittelua useille laitoksen yksiköille. Tärkein työhyvinvoinnin kehittämisen keino on kuitenkin työhyvinvointia tukeva, ammattimainen johtaminen.

Laadukas johtaminen – esimiestyön arviointia ja vastuukysymyksiä

IPO:n Laadukas johtaminen -osa-alueen tavoitteisiin kuuluu johtamisen kehittämistarpeiden kartoitus, kehittämispalvelujen järjestäminen, johdon raportointitiedon parantaminen ja raportointiosaamisen lisääminen. Tavoitteiden mukaisesti henkilöstöön vaikuttavat muutokset toteutetaan laitoksen muutostukimallin mukaisesti (ml. esimiesten valmennus ja tuki muutoksissa).

Vuonna 2018 otettiin käyttöön määräys tiiminvetäjän tehtäviin ja järjestettiin kohderyhmälle (n. 90 henkilöä) koulutuksia. THL:lle räätälöityjen pitkien johtamisvalmennusten (JET, LAT-ohjelmat) järjestämistä jatkettiin sekä tuettiin laitoksen ulkopuolisiin johtamisvalmennuksiin osallistumista. Esimiehille tarjottiin työympäristömuutosta tukevia valmennuksia sekä tukea ja valmennuksia työyhteisöjen vaikeiden tilanteiden ja muutostilanteiden hoitamiseen. – Johtamisen työkalujen osalta jatkettiin prosessien sähköistämistä.

Tulossopimustavoitteiden toteuminen

Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen tulossopimuksessa asetetut tavoitteet saavutettiin eläkkeelle siirtymisen keski-ikää lukuun ottamatta seuraavasti:

Taulukko 31. Henkisten voimavarojen hallintaa ja kehittämistä koskevat tulossopimustavoitteet.

Seurantaindikaattori	Tavoitearvo	THL:n toteuma-arvo 2018
Työtyytyväisyys kokonaisindeksi	min 3,5	3,6
Sairauspoissaolojen määrä	pv/htv max 7,5	7,3
Eläkkeelle siirtymisen keski-ikä (vuotta)	vähintään 64,8	63,2
Eläköitymisen keski-ikää alentavat THL:n sopeutuksessa v. 2016 tehdyt ratkaisut	Työkyvyttömyyseläkkeelle jäävien osuus % hlöstöstä enintään 0,3 %	0,3 %

Laitoksen työhyvinvoinnin tilaa arvioidaan VMBaro -työtyytyväisyyskyselyn avulla.

Kyselyn kokonais-keskiarvo on vuodesta 2010 lähtien ollut nousussa.

Taulukko 32. THL:n työhyvinvoinnin mittarit.

Työtyytyväisyystekijä	THL 2010	THL 2012	THL 2013	THL 2015	THL 2016	THL 2017	THL 2018	VALTIO 2018	STM hallinnonala 2018
Johtaminen	3,2	3,4	3,5	3,6	3,4	3,4	3,4	3,4	3,4
Työn sisältö ja vaikuttamismahdollisuudet	3,7	3,7	3,8	3,9	4,1	4,1	4,1	3,9	3,9
Palkkaus	2,3	2,7	2,9	3	3	3	3,1	2,8	3
Osaaminen, oppiminen ja uudistuminen	2,9	3,1	3,2	3,3	3,6	3,6	3,7	3,5	3,5
Työyhteisön toimintakulttuuri	3,7	3,8	3,8	3,8	3,9	3,9	3,9	3,8	3,9
Työ- ja toimintaympäristö	3,3	3,4	3,3	3,5	3,6	3,6	3,7	3,7	3,7
Vuorovaikutus ja viestintä	3,1	3,2	3,3	3,3	3,3	3,4	3,4	3,4	3,4
Työnantajakuva ja arvot	2,7	3,1	3	3,1	3,4	3,7	3,6	3,7	3,8
Kokonaistyytyväisyys	3,2	3,3	3,4	3,5	3,6	3,6	3,6	3,6	3,6

Vuonna 2018 kokonaistyytyväisyyden indeksi on 3,6. Työhyvinvoinnin tärkeänä lähteenä Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksessa toimii oma työ (työn mielenkiintoisuus ja haasteellisuus 4,26) sekä mahdollisuus oppimiseen ja kehittymiseen työssä (4,06). Työn tavoitteet tunnetaan ja työnantajan tehtäviin sitoudutaan vahvasti. Lähityöyhteisö ja sen osoittama arvostus ja tuki sekä hyvä ilmapiiri toimivat voimanlähteenä. Baron sanallisissa palautteissa korostettiin myös joustavien työtapojen tuottamaa hyötyä omalle jaksamiselle.

Kehittämiskohteista keskeisimpiin kuuluu työn määrän sovittaminen sopivaksi suhteessa käytettävissä olevaan työaikaan (ka 3,21). Esimiehet saavat kuitenkin varsin hyvän palautteen priorisointikeskustelujen käymisestä (ka. 3,7). Työn kehittämisen kannalta olennaisinta näyttäisikin olevan prosessien tehostaminen ja tur-

han ja päällekkäisen työn vähentäminen. Johdon ja henkilöstön vuoropuhelua tulee edelleen vahvistaa. Teema on valittu vuonna 2018 laitostason kehittämiskohteeksi.

Taulukko 33. THL:n henkilöstöresurssit.

	2016	2017	2018	Vuosi­muutos %
1. Henkilöstöresurssit				
henkilöstömäärä	969	1 008	1 050	4,2
• naiset	690	736	760	3,3
• miehet	279	272	290	6,6
henkilötyövuodet	946,3	934,8	970,8	3,9
keski-ikä	46,9	46,6	46,3	-0,5
• naiset	46,6	46,2	46,2	0,0
• miehet	47,6	47,6	46,7	-1,8
henkilöstömäärät ikäluokittain				
• –24	6	7	14	100,0
• 25–34	132	156	164	5,1
• 35–44	294	308	322	4,5
• 45–54	279	277	280	1,1
• 55–64	238	238	245	2,9
• 65–	20	22	25	13,6
koulutustasoindeksi	6,2	6,2	6,1	-0,8
• naiset	6,2	6,1	6,1	-0,8
• miehet	6,4	6,3	6,3	-0,9
vakinaiset	782	779	828	6,3
• naiset	553	560	597	6,6
• miehet	229	219	231	5,5
määräaikaiset	187	229	222	-3,1
• naiset	137	176	163	-7,4
• miehet	50	53	59	11,3
kokoaikaiset	841	841	888	5,6
• naiset	608	616	645	4,7
• miehet	233	225	243	8,0

Taulukko 33. jatkuu seuraavalla sivulla >>

	2016	2017	2018	Vuosi muutos %
osa-aikaiset	128	167	162	-3,0
• naiset	82	120	115	-4,2
• miehet	46	47	47	0,0
säännöllisenä työaikana tehdyn työajan osuus säännöllisestä vuosityöajasta, %	81,0	82,8	83,0	0,2
palkkasumma, €/vuosi	48 948 551,2	47 298 538,4	49 887 448,0	5,5
• josta johdon palkkasumma, €/vuosi	495 729,7	471 707,8	423 928,9	-10,1
• tulosperusteiset lisät, €/vuosi				
• josta johdon tulosperusteiset lisät, €/vuosi				
luontoisetuudet, €/vuosi	1 264,0	1 020,0	1 173,0	15,0
• josta johdon luontoisetuudet, €/vuosi	*	*	*	
• henkilösivukulut, €/vuosi	8 344 154,5	7 473 114,3	8 504 731,1	13,8
• josta eläkekulut, €/vuosi	7 875 303,5	7 352 716,0	7 793 252,3	6,0
kokonaistyövoimakustannukset, €/vuosi	57 792 852,7	55 232 908,7	58 392 179,0	5,7
• tehdyn työajan palkkojen %- osuus palkkasummasta	78,4	80,3	81,0	0,8
välilliset työvoimakustannukset, €/vuosi	19 417 509,2	17 238 588,4	17 996 340,3	4,4
• välillisten työvoimakustannusten %-osuus tehdyn	50,6	45,4	44,6	-1,8
• työajan palkoista				
henkilötyövuoden hinta, €	61 070,1	59 088,3	60 147,4	1,8

Taulukko 34. THL:n työhyvinvointi.

	2016	2017	2018	Vuosi muutos %
2. Työhyvinvointi				
kokonaistyötyytyväisyysindeksi	3,6	3,6	3,6	0,0
lähtövaihtuvuus, %	6,6	13,1	0	-100,0
tulovaihtuvuus, %	9,9	4,9	3,1	-36,5
työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyminen, % henkilöstöstä	0,2	0,3	0	-100,0
sairauspoissaolot, työpäivää/htv	7,3	7,1	7,3	2,5
sairaustapauksien lkm	1 805	1 702	1 884	10,7

Taulukko 35. THL:n henkilöstöinvestoinnit.

	2016	2017	2018	Vuosi muutos %
3. Henkilöstöinvestoinnit				
työtyytyväisyyden edistäminen, €/henkilötyövuosi	111,4	25,9	1,4	-94,4
työkunnan edistäminen, €/henkilötyövuosi	6,7	6,7	1,4	-78,5
koulutus ja kehittäminen, työpäivää/henkilötyövuosi	0,2	0,2	0,1	-40,7
koulutus ja kehittäminen, €/henkilötyövuosi	32,6	41,8	27,5	-34,3
työterveyshuolto, €/henkilötyövuosi	517,8	481,4		-100,0
henkilöstöinvestoinnit yhteensä, €/henkilötyövuosi	668,5	555,8	30,3	-94,5

Taulukko 36. THL:n henkilöstön arvo.

	2016	2017	2018	Vuosi muutos %
4. Henkilöstön arvo, €	698 249 862,8	707 353 561,4	758 058 350,4	7,2

7. TILINPÄÄTÖSANALYYSI

7.1 Rahoituksen rakenne

THL:n toiminta rahoitetaan talousarviorahoituksella, yhteistoiminnan ja yhteisrahoitteisen toiminnan tuottojen rahoitusosuuksilla, maksullisen palvelutoiminnan tuotoilla sekä valtion muiden kirjanpitoyksikköjen (ministeriöiden ja virastojen) THL:n käyttöön osoittamalla määrärahoilla (kirjausoikeus).

THL:n 181 miljoonan euron (160 M€ vuonna 2017) kokonaisrahoituksesta valtion talousarviorahoituksen osuus kaikki THL:n käyttämät momentit huomioiden (sis. toimintamenomomentin 33.04.04 siirtyneen erän 7,804 M€ sekä momentin käytöt yhteisrahoitteiseen toimintaan) on 143,7 miljoonaa euroa (126,8 M€ 2017) eli 79 % (79 % myös vuonna 2017). Rahoituksen kehityksestä nähdään, että THL:n toimintamääräraha on pienentynyt jatkuvasti. Muu talousarviorahoituksen käyttö kasvoi edellisvuodesta 14 miljoonaa euroa.

Ulkopuolisen rahoituksen (yhteisrahoitteinen/yhteistoiminta toiminta 41,4 miljoonaa euroa ja maksullinen palvelutoiminta 9,9 miljoonaa euroa) osuus on yhteensä 51,3 miljoonaa euroa eli 28 % kokonaisrahoituksesta. Vuonna 2017 ulkopuolisen rahoituksen kokonaismäärä oli 48,2 miljoonaa euroa ja osuus kokonaisrahoituksesta 30 %. Ulkopuolisen rahoituksen tuotot ovat kasvaneet vuodessa 3,1 miljoonaa euroa. Maksullisen palvelutoiminnan 0,9 miljoonan euron kasvu selittyy erityisesti oikeustoksikologian palveluiden hyvällä kysynnällä. Yhteistoiminta toiminta kasvoi 1,5 miljoonaa euroa mikä

oli seurausta muilta valtion virastoilta saadun rahoituksen kasvusta erityisesti hallituksen kärkihankkeiden toteuttamiseen liittyen.

Taulukko 37. Toiminnan rahoitus.

Toiminnan rahoitus	2018	%	2017	%	2016	%
Talousarviorahoitus (THL:n toimintamenomomentti ja siirtynyt erä)	61 056	34 %	57 729	36 %	63 154	38 %
Talousarvion muiden momenttien käyttö (pl.arvonlisäveromomentit)	67 999	38 %	53 992	34 %	58 697	36 %
Yhteisrahoitteisen toiminnan tuotot*	34 418	19 %	33 732	21 %	29 544	18 %
Yhteistoiminnan kustannusten korvaukset toisilta valtion virastoilta*	7 029	4 %	5 513	3 %	4 711	3 %
Maksullisen palvelutoiminnan tuotot*	9 869	5 %	9 023	6 %	7 898	5 %
Muut tuotot **	666	0 %	443	0 %	1 162	1 %
Yhteensä	181 037	100 %	160 432	100 %	165 166	100 %

* Sisältäen momentin käytöt ja tekniset oikaisut tilinpäätöksessä, momentin käytöt 14 620 t€ (vuonna 2018).

** Tuotto- ja kululaskelmalta lkp-tilien mukaisesti sisältäen tekniset oikaisut tilinpäätöksessä.

7.2 Talousarvion toteutuminen

Kirjanpitoyksikkötasolla talousarviomäärärahojen käyttö on jatkunut edellisen vuoden kaltaisena.

Muut sekalaiset tulot momentille 12.39.10 kirjattiin tuloja 372 tuhatta euroa ulkopuolisen rahoituksen alvmenoja vastaavia tuloutuksia.

THL:n vuoden 2018 toiminta on ollut 4-vuotisen tulosopimiskauden 2016–2019 kolmas vuosi. Budjetoinnissa ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia. THL:n käyttöön talousarviossa ja lisätalousarvioissa osoitettu toimintamääräraha oli vuonna 2018 yhteensä 53 252 000 euroa, jossa lisäystä edellisvuoteen oli 3,6 miljoonaa euroa. Määrärahan lisäyksestä 2,2 miljoonaa euroa perustui siirtoon momentilta 33.02.20 oikeuslääketieteen toimintojen siirtämiseksi Turun ja Tampereen yliopistoilta Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen hoidettavaksi. Muita lisäyksiä olivat 1,5 miljoonaa euroa terveydenhuollon laaturekistereiden pilottihankkeen valmisteluun ja käynnistämiseen. Lisäksi momentille lisättiin 200 000 euroa hoitotyön tutkimuksen vahvistamiseen, mm. hoitotyön laadun ja yhtenäisten käytänteiden kehittämiseen ja tehottomien hoitotoimenpiteiden karsimiseen. Lisäyksestä 350 000 euroa perustui Arviointitoiminnon palvelujärjestelmän kokonaisuuden hallinnasta ja ohjauksesta aiheutuvien kustannusten kattamiseen liittyen sote-uudistuksen täytäntönnäpön valmisteluun ja 423 000 euroa palkkausten tarkistuksista. Erilaisia vähennyseriä talousarvioon sisältyi noin 1 miljoonaa euroa.

THL:n toimintamäärärahoista siirtyy seuraavalle vuodelle 10 839 475,54 euroa, jossa lisäystä edellisvuoteen on 3 035 503,23 euroa. Siirtyvän määrärahan suuruuteen ovat vaikuttaneet onnistuneet sopeuttamistimet, yhteisrahoitteisen toiminnan hyvä yleiskustannuskertymä ja ennen kaikkea maksullisen palvelutoiminnan erinomainen kehitys vuonna 2018. Lisäksi osa talon sisäistä kehittämishankkeista on suunnitellusta aikataulusta jäljessä, mikä on säästänyt niihin sidottuja määrärahoja.

Alaisen hallinnon osalta valtion mielisairaaloitten siirtyi koko määräraha seuraavalle vuodelle eli 550 000 euroa. Mielisairaaloitten maksullisen palvelutoiminnan tulos oli hyvä ja määrarahasta valtion kassaan palautui käyttämättömänä 128 446,24 euroa. THL:n alaisilta lastensuojeluyksiköiltä (valtion koulukodit sekä van-tilan perheosasto) siirtyi myös koko määräraha seuraavalle vuodelle eli 1,106 miljoonaa euroa. Lastensuojeluyksiköiden maksullisen palvelutoiminnan kannattavuus oli erinomainen mikä säästi koko määrärahan ja lisäksi valtion kassaan tuloutettiin lähes 442 tuhatta euroa. Vankiterveydenhuollon kolmas toimintavuosi osana THL-kirjanpitoyksikköä oli ensi kertaa ylijäämäinen ja siirtyvää määrärahaa jäi 766 862,78 euroa. THL:n konsernipalveluina tuottamat hallintopalvelut saatiin myös katettua. VTH:n toiminnan realistisia kustannuksia vastaavaa rahoitustasoa saatiin paikattua lisäksi talousarviossa, johon saatiin 1 500 000 euroa ulkopuolisten terveyspalvelujen, lääkkeiden ja hoitotarvikkeiden kustannusten kasvun kattamiseen sekä 600 000 euron lisäys vankien keskimääräistä huonommasta terveydentilasta johtuvasta, vaikeasti ennakoitavasta palveluiden tarpeesta johtuen.

Oikeuslääketieteellisen kuolemansyyn selvittämisen menot arviomäärärahan käyttö oli vuonna 2018 yhteensä 4 907 485,15 euroa.

Vuoden 2018 talousarviossa rokotteiden hankintamäärärahaan tehtiin säästöleikkauksia yhteensä 1,6 miljoonaa euroa. Leikkauksista huolimatta määrärahan tilanne on edelleen hyvä, siirtyvää määrärahaa jäi edelleen 16 955 789,22 euroa. Pandemiarokotteen ostot ovat käynnistyneet suunnitellusti vuonna 2018 ja ne jatkuvat edelleen vuonna 2019. Pandemiaa rokotteiden hankinta ja rokotteiden kallistuminen tulevat pienentämään siirtyvää määrärahaa.

Valtion rahoitus turvakotitoiminnan menot (valtionavustuksia turvakoteja pitävälle toimijoille) momentilta siirtyvää määrärahaa jäi 1 901 578,21 euroa, joka oli 359 252,80 euroa edellisvuotta suurempi. Turvakotitoiminnan rahoitukseen kohdennettiin vuodelle 2018 yhteensä 17,6 milj. euroa, joka oli 4 milj. euroa edellisvuotta enemmän. Turvakotitoiminnan rahoitusta on tarkoitus parantaa myös jatkossa, sillä julkisen talouden suunnitelman mukaan rahoitus nousee edelleen 19,55 milj. euroon vuonna 2019. Korotetulla määrarahalla saatiin turvakotien määrää lisättyä neljä uudella turvakodilla. Vuonna 2018 turvakoteja oli 27.

Rikosasioiden sovittelun järjestämisestä aiheutuneisiin kustannuksiin oli varattu määrärahaa 6,85 miljoonaa euroa. Siirtyvää määrärahaa jäi yhteensä 214 216,76 euroa.

Talousarvion toteutumalaskelman muilta osin ei ole muuta erityistä esitettävää.

7.3 Tuotto- ja kululaskelma

Tuotto- ja kululaskelma on laadittu liikekirjanpidon periaatteita noudattaen. Tuotto- ja kululaskelma kuvaa kirjanpitoyksikön tuotto- ja kulurakennetta. THL-kirjanpitoyksikön tuotot olivat vuonna 2018 yhteensä 118,7 miljoonaa euroa. Kasvua edelliseen vuoteen oli 6,4 miljoonaa euroa. Kasvusta THL:n maksullisen toiminnan tuottojen kasvu oli noin 0,8 miljoonaa euroa, Vanhan Vaasan sairaalan 2,2 miljoonaa euroa ja Niuvanniemmen sairaalan 0,5 miljoonaa. Tuottojen kasvua selittävät lisäksi muiden tuottojen kasvu 3,4 miljoonaa euroa, joka selittyy valtion virastoilta tulevan yhteistoiminnan (1,8 miljoonaa euroa) ja valtion sisäisen yhteisrahoituksen (1,9 miljoonaa euroa) toiminnan kasvulla.

Toiminnan kokonaiskulut olivat 241,6 miljoonaa euroa. Kokonaiskulut kasvoivat 18,9 miljoonaa euroa eli 8,5 %. Kokonaiskulujen kasvu selittyy pääosin ostojen ja henkilöstökulujen kasvulla. Ostot kasvoivat varaston muutos huomioiden 9,3 miljoonaa euroa ja henkilöstökulut 8,6 miljoonaa euroa. Ostojen kasvu johtuu roko-tehankintojen kasvusta, jotka olivat 8,3 miljoonaa euroa suuremmat kuin vuonna 2017. Henkilöstökulujen kasvu on seurausta kpy:n htv-määrän kasvamisesta sekä palkantarkistuksista. Palvelujen ostot laskivat 1,1 miljoonaa euroa ja muut kulut kasvoivat 1,5 miljoonaa euroa.

Toiminnan muissa kuluryhmissä ei tapahtunut oleellisia muutoksia, myönnettyjen valtionapujen määrä kasvoi edelleen ollen 34 miljoonaa euroa (vuonna 2017: 27,4 miljoonaa euroa). Muutos on seurausta erityisesti turvakotitoiminnan rahoituksen kasvusta.

7.4 Tase

THL:n kirjanpitoyksikön taseen loppusumma on 38,8 miljoonaa euroa. Taseen loppusumma pieneni edellisvuodesta 5,1 miljoonaa euroa. Taseen lasku johtuu pääosin siitä, että edellisvuonna ennakkomaksuihin kirjattu Kelalle maksettu Kanta-palveluiden kehittämiseen liittyvä valtionavustus on purkautunut ennakoista, ennakkomaksujen vaikutus on 3,8 miljoonaa euroa. Muut lyhytaikaiset saamiset, jotka ovat pääosin ulkopuolisen rahoituksen saamia, laskivat myös 2 miljoonaa euroa. Taseen osalta ei ole muuta erityistä esitettävää.

8. SISÄISEN VALVONNAN ARVIOINTI- JA VAHVISTUSLAUSUMA

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) johto vastaa THL-kirjanpitoyksikön sisäisen valvonnan järjestämisestä, asianmukaisuudesta ja riittävydestä talousarvioasetuksen 69 §:n mukaisesti. Sisäisen valvonnan tarkoituksena on antaa kohtuullinen varmuus laitoksen toiminnan ja talouden lainmukaisuudesta, talousarvion noudattamisesta, toiminnan tuloksellisuudesta sekä taloutta ja tuloksellisuutta koskevien oikeiden ja riittävien tietojen tuottamisesta.

Laitoksen sisäisen valvonnan tilaa on arvioitu soveltaen COSO ERM -viitekehykseen perustuvaa Valtiovarain controller -toiminnon suositamaa sisäisen valvonnan arviointikehikkoa. Arviointi perustuu sisäisen tarkastuksen raportteihin, riskiraportteihin (talous, tietosuoja, tietoturva, turvallisuus ja työsuojelu) ja THL:n osastojen syksyllä 2018 toiminnan suunnittelun yhteydessä tekemään riskienarviointiin. Alaisen hallinnon arvioinnissa hyödynnettiin edellä mainitun arviointikehikon lisäksi mm. laadunhallinnan työkaluja, itsearviointeja ja riskinarviointeja.

Vuonna 2018 THL:ssä lisättiin riskitietoisuutta, yhdenmukaistettiin riskienarviointia ja pyrittiin aiempaa konkreettisempiin riskienhallintatoimiin. Vuoden 2017 lausumassa todettujen kehittämiskohteiden osalta on tehty seuraavia toimenpiteitä: käynnistettiin laitoksen ICT-kehittämisohjelma, toteutettiin toukokuussa 2018 voimaan astuneen EU:n tietosuoja-asetuksen vaatimuksia ja kehitettiin hankintojen digitalisointia. Työntekijöiden

sisäisen liikkuvuuden lisääminen ja taloussuunnittelu-järjestelmän käyttöönotto jouduttiin siirtämään vuoden 2019 kehittämiskohteiksi. Riskienarvioinnin perusteella kehitettävää on edelleen mm. henkilöstöresurssien hallinnassa, tietoturvaan ja -suojaan liittyvissä asioissa sekä tietyissä laitoksen sisäisissä prosesseissa.

Niuvanniemen sairaalassa tehtiin SHQS-kriteeristöön perustuva laaduntunnustusauditointi. Sairaala osallistui marraskuussa 2018 valtakunnalliseen julkisen hallinnon tietoturva- ja tietosuojaloukkausten hallinnan (TAISTO 2018) harjoitukseen, jossa havaittiin prosessien toimivan pääosin kiitettävästi. Vanhan Vaasan sairaalassa on valmisteltu Kanta-omavalvontasuunnitelmaa. Valtion koulukodeissa on mm. valmisteltu yhteistä laatujärjestelmää ja tehty yhteistä tietoturvaohjetta. Vankiterveydenhuollon toiminnan lainmukaisuutta ja laatua on varmistettu SHQS-laatujärjestelmää kehittämällä ja päivittämällä, sekä kehittämällä omavalvontasuunnitelmaa. Infektioidenhallintasuunnitelma, samoin kuin lääkehoidon suunnitelma ovat valmistuneet ja jalkautettu toimintaan. Poikkeamailmoitusmenettelyä (Haipro) on edelleen kehitetty laadun varmistamiseksi.

THL:ssä vuoden 2019 sisäisen valvonnan ensisijaiset kehittämiskohteet ovat seuraavat:

- parannetaan riskienhallinnan koordinoitua ja seurantaa
- vahvistetaan henkilöstön tietoturva- ja tietosuoja-osaamista
- parannetaan henkilöstöresurssien hallintaa, mm. lakimies- ja tietohallinnon asiantuntijaresurssit
- otetaan käyttöön uusi taloussuunnittelujärjestelmä
- kehitetään laitoksen sisäistä toimintakulttuuria osana strategiatyötä

Niuvanniemen sairaalan kehittämiskohteina on laaduntunnustusauditoinnin yhteydessä esitettyjen suositusten toimeenpano. Vanhan Vaasan sairaalassa valmistaudutaan liittymään Kanta-palveluihin. Valtion koulukotien kehittämiskohteena on kaikkien yksiköiden yhteinen laatujärjestelmä. Vankiterveydenhuollon yksikössä jatketaan hankintamenettelyiden kehittämistä ja viimeistellään hankintaprosessien kuvaus. Organisaatiorakenteen uudistaminen on aloitettu ja siihen liittyen tehtävänkuvauksen laatiminen on käynnistetty.

THL-kirjanpitoyksikön johto on arvioinut, että sisäinen valvonta täyttää sille valtion talousarvioasetuksen 69 §:ssä säädetyt tavoitteet. Arvion perusteella sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan menettelyt ovat pääosin riittäviä, eivätkä ne sisällä olennaisia puutteita ja täyttävät niille asetetut tavoitteet.

9. ARVIOINTIEN TULOKSET

Vuonna 2018 THL:een ei kohdistunut koko laitosta koskevaa laajaa arviointia.

FINAS (Finnish Accreditation Service) teki THL:n akkreditoitujen laboratorioden toimintaan määräaikaesarvioinnin, jonka perusteella laitoksen akkreditoitu toiminta täyttää edelleen standardin ISO/IEC 17025:2005 vaatimukset. THL:n oikeuslääkintäyksikössä on standardin ISO 9001:2015 mukaisesti sertifioitua toimintaa; oikeuslääketieteellisissä ruumiinavauksissa obduktioteknikon toiminta ja histologian laboratorion kuolemansyyn selvittämiseen liittyvät histologiset ja piileväpreparaatit *post mortem*-näytteistä. Molempiin toimintoihin tehtiin ulkoiset arvioinnit vuonna 2018. Ulkoisissa auditoinneissa ei todettu merkittäviä poikkeamia. THL:n akkreditoiduissa ja sertifioituissa laboratorioissa tehtiin THL:n laboratorioden toimintakäsikirjan mukaisesti myös sisäisiä auditointeja, joiden pohjalta toimintaa kehitetään.

Edellä kuvattujen arviointien lisäksi THL:n toimintaan kohdistui erillisiä ulkoisia tarkastuksia mm. Valtiontalouden tarkastusviraston (VTV) toimesta.

10. YHTEEENVETO HAVAITUISTA VÄÄRINKÄYTÖKSISTÄ

10.1 Virheitä ja väärinkäytöksiä koskevat yhteenvetotiedot

Varainhoitovuonna ei havaittu varoihin tai omaisuuteen kohdistuneita väärinkäytöksiä tai rikoksia ml. EU-rahoitukseen liittyvät säännönvastaisuudet.

Tietosuoja-asetuksen mukaiset tietoturvaloukkaukset vuonna 2018

Vuonna 2018 THL:ssä tuli ilmi EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen mukaisia tietoturvaloukkauksia viisi kappaletta ja kaksi loukkausepäilyä. Näistä tapauksista Tietosuoja-valtuutetulle tehtiin ilmoitus neljässä tapauksessa ja rekisteröidyille kerrottiin tapahtuneesta kolmessa tapauksessa. Yhdessä tapauksessa tietosuojavaltuutettu on ratkaissut asian ja kolmessa tapauksessa asian käsittely on vielä kesken. Lisäksi yhden tapauksen seurauksena tehtiin myös rikosilmoitus, jonka johdosta poliisi käynnisti esitutkinnan. Tapauksen tutkinta on vielä kesken.

Tietoturvapoikkeamat vuonna 2018

Vuonna 2018 THL:ssä raportoitiin yhteensä 120 tietoturvapoikkeamaa, joista 25 raportoitiin vakavaksi ja 3 kriittiseksi poikkeamaksi.

10.2 Takaisinperintää koskevat yhteenvetotiedot

Vuonna 2018 ei tehty takaisinperintää koskevia päätöksiä. Vuoden 2018 valtionavustusten saajiin kohdistuneissa tarkastuksissa tuli esiin viisi tapausta, joiden osalta on osin edelleen selvitettävänä, onko valtionavustusta käytetty valtionavustuspäätöksen ehtojen vastaisesti. Mainituista tapauksista neljän osalta mahdollinen takaisinperittävä määrä on yhteensä enintään 17 000 euroa. Lisäksi yhden tapauksen osalta mahdollinen takaisinperittävä määrä on selvitettävänä, mutta määrä ei tule olemaan merkittävä.

TALOUSARVION TOTEUMALASKELMA

Taulukko 38. THL:n talousarvion toteutumalaskelma.

Osaston, momentin ja tilijaottelun numero ja nimi		Tilinpäätös 2017	Talousarvio 2018 (TA + LTA:t)	Tilinpäätös 2018	Vertailu Tilinpäätös–Talousarvio	Toteutuma %
11. Verot ja veronluonteiset tulot		1 194 823,34	988 122	988 122,02	0,00	100
11.04.01.	Arvonlisävero	1 194 823,34	988 122	988 122,02	0,00	100
12. Sekalaiset tulot		553 832,41	883 397	583 397,23	-300 000,00	66
12.33.03.	Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen tulot	0,00	300 000	0,00	-300 000,00	0
12.39.04.	Siirrettyjen määrärahojen peruutukset	230 597,21	210 854	210 854,41	0,00	100
12.39.10.	Muut sekalaiset tulot	323 235,20	372 543	372 542,82	0,00	100
Tuloarviotilit yhteensä		1 748 655,75	1 871 519	1 571 519,25	-300 000,00	84

Taulukko 39. THL:n talousarvion toteutumalaskelma.

Pääluokan, momentin ja tilijaottelun numero, nimi ja määrärahalaji			Tilinpäätös 2017	Talousarvio 2018 (TA + LTA:t)	Talousarvion määrärahojen		Tilinpäätös 2018	Vertailu Talousarvio – Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
					käyttö vuonna 2018	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2018	Käyttö vuonna 2018 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
24. Ulkoasiainministeriön hallinnonala			55 543,00						55 543,00	55 543,00	8 777,58	46 765,42
24.90.68.	Itämeren, Barentsin ja arktisen alueen yhteistyö (siirtomääräraha 3 v)		55 543,00						55 543,00	55 543,00	8 777,58	46 765,42
25. Oikeusministeriön hallinnonala			187 100,00	694 000	637 037,00		637 037,00	56 963,00				
25.01.50.	Avustukset (kiinteä määräraha)		187 100,00	694 000	637 037,00		637 037,00	56 963,00				
	25.01.50.2.	Avustukset rikosten uhrien tukipalveluja tuottaville yhteisöille (EK) (enintään)	187 100,00	694 000	637 037,00		637 037,00	56 963,00				
28. Valtiovarainministeriön hallinnonala			49 504,11	1 027 546	579 741,44	447 804,16	1 027 545,60	0,00	0,00	900 000,00	452 195,84	447 804,16
28.01.29.	Valtiovarainministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)		13 741,11	93 156	93 155,60		93 155,60	0,00				
28.60.12.	Osaamisen kehittäminen (arviomääräraha)		35 763,00	34 390	34 390,00		34 390,00	0,00				
28.70.05.	Maakunta- ja sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen valmistelun ja toimeenpanon tuki ja ohjaus (siirtomääräraha 3 v)			900 000	452 195,84	447 804,16	900 000,00		0,00	900 000,00	452 195,84	447 804,16
	28.70.05.1.	Maakunta- ja sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen valmistelun ja toimeenpanon tuki ja ohjaus		900 000	452 195,84	447 804,16	900 000,00		0,00	900 000,00	452 195,84	447 804,16

Taulukko 39. jatkuu seuraavalla sivulla >>

Pääluokan, momentin ja tilijaottelun numero, nimi ja määrärahalaji			Tilinpäätös 2017	Talousarvio 2018 (TA + LTA:t)	Talousarvion määrärahojen		Tilinpäätös 2018	Vertailu Talousarvio – Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
					käyttö vuonna 2018	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2018	Käyttö vuonna 2018 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
29. Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonala			188 474,20	303 632	288 655,21	0,00	288 655,21	14 976,57	0,00	14 708,12	14 708,12	0,00
29.01.29.	Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)		48 480,00	62 924	62 923,66		62 923,66	0,00				
29.10.20.	Yleissivistävän koulutuksen, varhaiskasvatuksen ja vapaan sivistystyön yhteiset menot (siirtomääräraha 3 v)			14 708	14 708,12	0,00	14 708,12	0,00	0,00	14 708,12	14 708,12	0,00
	29.10.20.2.	Digitaalisten oppimateriaalien käyttöönoton vauhdittaminen, digioppimisen kokeilut ja kehittäminen, kielikokeilut, taiteen perusopetuksen saavutettavuuden edistäminen sekä lukuvuonna 2018–2019 lukiokoulutuksen tutoropettaja-mallin pilotointi (EK) (enintään)		14 708	14 708,12	0,00	14 708,12	0,00	0,00	14 708,12	14 708,12	0,00
29.90.50.	Rahapelitoiminnan voittovarat urheilun ja liikuntakasvatuksen edistämiseen (arviomääräraha)		139 994,20	226 000	211 023,43		211 023,43	14 976,57				
	29.90.50.10.1.	Liikuntatieteellisiin tutkimusprojekteihin (KPY)	139 994,20	168 000	168 000,00		168 000,00	0,00				
	29.90.50.10.3.	Liikunta-alan tiedolla johtamisen kehittämiseen (KPY)		58 000	43 023,43		43 023,43	14 976,57				

Taulukko 39. jatkuu seuraavalla sivulla >>

Pääluokan, momentin ja tilijaottelun numero, nimi ja määrärahalaji			Tilinpäätös 2017	Talousarvio 2018 (TA + LTA:t)	Talousarvion määrärahojen		Tilinpäätös 2018	Vertailu Talousarvio – Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
					käyttö vuonna 2018	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2018	Käyttö vuonna 2018 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
30. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala					19	18,52		18,52	0,00			
30.01.29.		Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)			19	18,52		18,52	0,00			
32. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala				19 347,13								
32.01.29.		Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)		824,77								
32.30.51.		Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut (siirtomääräraha 2 v)		18 522,36								
	32.30.51.07.	Palkkatuetty työ, valtionhallinto (KPY)		18 522,36								

Taulukko 39. jatkuu seuraavalla sivulla >>

Pääluokan, momentin ja tilijaottelun numero, nimi ja määrärahalaji		Tilinpäätös 2017	Talousarvio 2018 (TA + LTA:t)	Talousarvion määrärahojen		Tilinpäätös 2018	Vertailu Talousarvio – Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
				käyttö vuonna 2018	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2018	Käyttö vuonna 2018 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
33. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala		137 501 147,35	154 559 095	114 901 509,59	35 822 723,20	150 724 232,79	3 834 862,51	56 769 725,64	187 086 725,64	145 973 053,75	40 332 693,73
33.01.04.	Valtion mielisairaaloiden toimintamenot (nettob) (siirtomääräraha 2 v)	563 000,00	550 000	-128 446,24	550 000,00	421 553,76	128 446,24	509 491,30	1 059 491,30	381 045,06	550 000,00
33.01.05.	Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen alaisten lastensuojeluyksiköiden toimintamenot (nettob) (siirtomääräraha 2v)	-220 525,39	1 106 000	-441 677,51	1 106 000,00	664 322,49	441 677,51	1 011 000,00	2 117 000,00	569 322,49	1 106 000,00
33.01.06.	Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen alaisen vankiterveydenhuollon yksikön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	16 605 000,00	18 491 000	17 724 137,22	766 862,78	18 491 000,00		76,62	18 491 076,62	17 724 213,84	766 862,78
33.01.25.	Sosiaali- ja terveydenhuollon kansalliset sähköiset asiakastietojärjestelmät (siirtomääräraha 3 v)							17 838 798,23	17 838 798,23	14 918 199,26	2 920 598,97
33.01.29.	Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan arvonnalisäveromenot (arviomääräraha)	11 342 661,86	12 525 095	12 525 095,30		12 525 095,30	0,00				
33.02.20.	Oikeuslääketieteellisen kuolemansyyn selvittämisen menot (arviomääräraha)	6 595 212,67	4 907 000	4 937 485,15		4 937 485,15	-30 485,15				
	33.02.20.01. Kuolemansyyn selvittämisen menot (KPY)	6 595 212,67	4 907 000	4 937 485,15		4 937 485,15	-30 485,15				
33.03.04.	Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen toimintamenot (nettob) (siirtomääräraha 2 v)	49 622 000,00	53 252 000	42 412 524,46	10 839 475,54	53 252 000,00		7 803 972,31	61 055 972,31	50 216 496,77	10 839 475,54
33.03.63.	Eräät erityishankkeet (siirtomääräraha 3 v)		3 000 000	1 509 974,36	1 490 025,64	3 000 000,00		0,00	3 000 000,00	1 509 974,36	1 490 025,64

Taulukko 39. jatkuu seuraavalla sivulla >>

Pääluokan, momentin ja tilijaottelun numero, nimi ja määrärahalaji			Tilinpäätös 2017	Talousarvio 2018 (TA + LTA:t)	Talousarvion määrärahojen		Tilinpäätös 2018	Vertailu Talousarvio – Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
					käyttö vuonna 2018	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2018	Käyttö vuonna 2018 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
33.20.50.	Valtionosuus ansiopäivärahasta (arviomääräraha)		6 899,52									
	33.20.50.01.	Palkkatuettu työ, valtionhallinto	6 899,52									
33.50.30.	Valtion korvaus sodista kärsineiden huoltoon (arviomääräraha)		649 107,58	1 250 000	702 097,95		702 097,95	547 902,05				
33.60.34.	Valtion korvaus terveydenhuollon toimintayksiköille oikeuspsykiatrisista tutkimuksista sekä potilas-siirroista aiheutuviin kustannuksiin (arviomääräraha)		2 239 791,11	5 560 000	2 812 678,14		2 812 678,14	2 747 321,86				
	33.60.34.01.	Mielenterveyslain mukaiset korvaukset (KPY)	2 172 223,95	5 490 000	2 742 683,99		2 742 683,99	2 747 316,01				
	33.60.34.03.	Lasten ja nuorten oikeuspsykiatrisista tutkimuksista maksettavat korvaukset (KPY)	0,00									
	33.60.34.04.	Mielenterveyslain mukaiset vangeille tehtävät riskiarvioihin liittyvät kustannukset (KPY)	67 567,16	70 000	69 994,15		69 994,15	5,85				

Taulukko 39. jatkuu seuraavalla sivulla >>

Pääluokan, momentin ja tilijaottelun numero, nimi ja määrärahalaji		Tilinpäätös 2017	Talousarvio 2018 (TA + LTA:t)	Talousarvion määrärahojen		Tilinpäätös 2018	Vertailu Talousarvio – Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
				käyttö vuonna 2018	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2018	Käyttö vuonna 2018 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
33.60.52.	Valtion rahoitus turvakoti-toiminnan menoihin (siirtomääräraha 2 v)	13 550 000,00	17 550 000	15 648 421,79	1 901 578,21	17 550 000,00		1 542 225,41	19 092 225,41	17 190 647,20	1 901 578,21
33.60.64.	Valtion korvaus rikosasioiden sovittelun järjestämisen kustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)	6 300 000,00	6 850 000	6 635 783,24	214 216,76	6 850 000,00		314 259,82	7 164 259,82	6 950 043,06	214 216,76
	33.60.64.01. Rikosasioiden sovittelu (KPY)	6 237 000,00	6 782 000	6 570 432,54	211 567,46	6 782 000,00		295 891,34	7 077 891,34	6 866 323,88	211 567,46
	33.60.64.02. Sovittelutoiminnan kehittämisen ja järjestämisen toimintamenot (EK) (enintään)	63 000,00	68 000	65 350,70	2 649,30	68 000,00		18 368,48	86 368,48	83 719,18	2 649,30
33.70.20.	Rokotteiden hankinta (siirtomääräraha 3 v)	26 990 000,00	26 390 000	9 434 210,78	16 955 789,22	26 390 000,00		23 819 881,65	50 209 881,65	33 254 092,43	16 955 789,22
	33.70.20.01. Rokotteiden hankinta		25 990 000	9 250 070,78	16 739 929,22	25 990 000,00		0,00	25 990 000,00	9 250 070,78	16 739 929,22
	33.70.20.02. Riskialueiden väestön TBE rokotukset (EK) (enintään)		400 000	184 140,00	215 860,00	400 000,00		0,00	400 000,00	184 140,00	215 860,00
33.70.50.	Terveyden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	2 330 000,00	2 200 000	201 224,95	1 998 775,05	2 200 000,00		3 930 020,30	6 130 020,30	2 331 019,28	3 588 146,61
33.70.52.	Valtionavustus UKK-instituutin toimintaan (siirtomääräraha 2 v)	928 000,00	928 000	928 000,00	0,00	928 000,00		0,00	928 000,00	928 000,00	0,00

Taulukko 39. jatkuu seuraavalla sivulla >>

Pääluokan, momentin ja tilijaottelun numero, nimi ja määrärahalaji		Tilinpäätös 2017	Talousarvio 2018 (TA + LTA:t)	Talousarvion määrärahojen		Tilinpäätös 2018	Vertailu Talousarvio – Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
				käyttö vuonna 2018	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2018	Käyttö vuonna 2018 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
35.Ympäristöministeriön hallinnonala		945,35	859	859,37		859,37	0,00				
35.01.29.	Ympäristöministeriön hallinnonalan arvonnäisäveromenot (arviomääräraha)	945,35	859	859,37		859,37	0,00				
Määrärahatilit yhteensä		138 002 061,14	156 585 151	116 407 821,13	36 270 527,36	152 678 348,49	3 906 802,08	56 825 268,64	188 056 976,76	146 448 735,29	40 827 263,31

TUOTTO- JA KULULASKELMA

Taulukko 40. Tuotto- ja kululaskelma.

			1.1.2018–31.12.2018		1.1.2017–31.12.2017	
TOIMINNAN TUOTOT						
	Maksullisen toiminnan tuotot		88 445 623,29		85 282 211,16	
	Vuokrat ja käyttökorvaukset		580 739,64		583 993,61	
	Muut toiminnan tuotot		<u>29 690 443,89</u>	118 716 806,82	<u>26 400 662,50</u>	112 266 867,27
TOIMINNAN KULUT						
	Aineet, tarvikkeet ja tavarat					
		Ostot tilikauden aikana	42 215 454,02		34 923 625,30	
		Varastojen lisäys (–) tai vähennys (+)	-584 240,26		-2 587 335,74	
	Henkilöstökulut		130 788 607,95		122 177 011,68	
	Vuokrat		15 082 071,72		15 128 805,84	
	Palvelujen ostot		45 122 499,51		46 247 641,80	
	Muut kulut		6 531 387,76		5 005 140,25	
	Valmisteverastojen lisäys (–) tai vähennys (+)		19 205,90		65 073,30	
	Poistot		684 763,45		804 515,38	
	Sisäiset kulut		<u>1 724 620,16</u>	<u>-241 584 370,21</u>	<u>922 470,66</u>	<u>-222 686 948,47</u>
JÄÄMÄ I				-122 867 563,39		-110 420 081,20

		1.1.2018–31.12.2018		1.1.2017–31.12.2017		
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT						
	Rahoitustuotot	11 442,74		-486,22		
	Rahoituskulut	-3 822,32	7 620,42	-14 851,22	-15 337,44	
SATUNNAISET TUOTOT JA KULUT						
	Satunnaiset tuotot	3 804,15		15 904,08		
	Satunnaiset kulut	-351,15	3 453,00	-13 073,36	2 830,72	
JÄÄMÄ II			-122 856 489,97		-110 432 587,92	
SIIRTOTALOUDEN TUOTOT JA KULUT						
	Tuotot	Paikallishallinnolta	917 421,00		902 521,60	
		Sosiaaliturvarahastoilta	11 352,88		9 154,86	
		Elinkeinoelämältä	13 648,20		10 980,90	
		Muut	141,20	942 563,28	821,90	923 479,26
		Kulut				
	Paikallishallinnolle	9 819 933,08		8 785 083,51		
	Elinkeinoelämälle	1 058 881,86		1 114 399,94		
	Voittoa tavoittelemattomille yhteisöille	22 305 593,00		16 819 438,12		
	Kotitalouksille	456 090,92		474 584,01		
	Valtionhallinnolle	367 956,11	-34 008 454,97	229 231,90	-27 422 737,48	
JÄÄMÄ III			-155 922 381,66		-136 931 846,14	
TUOTOT VEROISTA JA PAKOLLISISTA MAKSUISTA						
	Perityt arvonlisäverot	988 122,02		1 194 823,34		
	Suoritetut arvonlisäverot	-12 683 189,98	-11 695 067,96	-11 414 066,84	-10 219 243,50	
TILIKAUDEN TUOTTO-/KULUJÄÄMÄ			-167 617 449,62		-147 151 089,64	

Taulukko 41. Tase vastaavaa.

		31.12.2018		31.12.2017		
VASTAAVAA	KÄYTTÖOMAISUUS JA MUUT PITKÄAIKAISET SIOITUKSET					
	AINEETTOMAT HYÖDYKKEET					
		Aineettomat oikeudet	15 789,87	15 789,87	22 479,07	22 479,07
	AINEELLISET HYÖDYKKEET					
		Rakennelmat	60 139,39		65 916,67	
		Koneet ja laitteet	2 590 951,54		2 498 303,36	
		Kalusteet	225 528,42		374 893,56	
		Muut aineelliset hyödykkeet	63 164,01	2 939 783,36	58 719,46	2 997 833,05
	KÄYTTÖOMAISUUSARVOPAPERIT JA MUUT PITKÄAIKAISET SIOITUKSET					
		Käyttöomaisuusarvopaperit	21 231,20	21 231,20	21 231,20	21 231,20
	KÄYTTÖOMAISUUS JA MUUT PITKÄAIKAISET SIOITUKSET YHTEENSÄ			2 976 804,43		3 041 543,32
	VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS					
	VAIHTO-OMAIUUUS					
		Aineet ja tarvikkeet	64 947,09		62 622,56	
		Valmiit tuotteet/Tavarat	19 112 991,76	19 177 938,85	18 550 281,93	18 612 904,49
	LYHYTAIKAISET SAAMISET					
		Myyntisaamiset	7 481 543,93		7 249 205,32	
Siirtosaamiset		4 151,43		8 054,99		
Muut lyhytaikaiset saamiset		9 079 929,35		11 087 239,95		
Ennakkomaksut		75 720,74	16 641 345,45	3 853 442,57	22 197 942,83	

Taulukko 41. jatkuu seuraavalla sivulla >>

		31.12.2018		31.12.2017	
VASTAAVAA	RAHAT, PANKKISAAMISET JA MUUT RAHOITUSVARAT				
		Kassatilit	7 363,80	8 195,25	
		Tiliviraston tulotilit	0,00	0,00	
		Tiliviraston menotilit			
		Muut pankkitilit	161,00	3 488,35	
		Muut rahat ja pankkisaamiset	3 248,76	3 173,41	
		Sisäisen rahaliikkeen tilit	0,00	10 773,56	16 627,01
	VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISSUUS YHTEENSÄ			35 830 057,86	40 827 474,33
VASTAAVAA YHTEENSÄ			38 806 862,29		43 869 017,65

Taulukko 42. Tase vastattavaa.

		31.12.2018		31.12.2017	
VASTATTAVAA	OMA PÄÄOMA				
	VALTION PÄÄOMA	Valtion pääoma 1.1.1998	5 600 498,85	5 600 498,85	
		Edellisten tilikausien pääoman muutos	-7 349 583,81	-11 589 104,68	
		Pääoman siirrot	165 501 784,26	151 390 610,51	
		Tilikauden tuotto-/kulujäämä	-167 617 449,62	-3 864 750,32	-147 151 089,64
	RAHASTOJEN PÄÄOMAT				
		Muut valtion rahastot ja lahjoitetut varat	3 248,76	3 248,76	3 173,41
	VIERAS PÄÄOMA				
	LYHYTAIKAINEN	Saadut ennakot	8 752 357,93	11 662 024,09	
		Ostovelat	7 894 771,18	9 604 559,49	
		Kirjanpitoyksiköiden väliset tilitykset	2 670 468,14	2 362 637,29	
		Edelleen tilittävät erät	2 768 080,59	2 343 354,46	
		Siirtovelat	19 861 290,00	18 812 959,55	
		Muut lyhytaikaiset velat	721 396,01	42 668 363,85	45 614 929,20
	VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ			42 668 363,85	45 614 929,20
VASTATTAVAA YHTEENSÄ			38 806 862,29		43 869 017,65

LIITE 1: Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet ja vertailtavuus

TILINPÄÄTÖKSEN LAATIMISPERIAATTEET JA VERTAILTAVUUS

Ulkomaanrahan määräiset velat samoin kuin ulkomaanrahan määräiset saamiset ja muut sitoumukset on niiden vähäisyyden perusteella muunnettu maksuperusteisesti Suomen rahaksi Euroopan keskuspankin kurssin mukaan.

TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS KIRJANPITOYKSIKKÖNÄ

Valtion virka- ja työehtosopimuksessa sopimuskaudelle 2018-2020 (9.3.2018) on sopimuksen 6 §:ssä kirjattu, että virkamiehelle ja työntekijälle, jonka palvelussuhde on alkanut viimeistään 3.9.2018 ja palvelussuhde on keskeytymättä jatkunut 18.11.2018 saakka, maksetaan tammikuun 2019 palkanmaksun yhteydessä erillinen kertaerä. Kertaerä on suuruudeltaan 9,2 %:a yleisen virka- ja työehtosopimuksen 7 §:n mukaisesta kuukausipalkkauksesta.

Kertaerää ei ole jaksotettu tilikaudelle 2018, vaan se kirjataan kokonaisuudessaan tilikauden 2019 menoksi.

TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS

Vuoden 2018 tiedot ovat pääosaltaan vertailukelpoisia edellisen vuoden tilinpäätökseen verrattuna.

VALTION MIELISAIRAALAT

Vuoden 2018 tiedot ovat vertailukelpoisia edellisen vuoden tilinpäätökseen verrattuna.

VALTION KOULUKODIT (THL:N ALAISET LASTENSUOJELUYKSIKÖT)

Vuoden 2018 tiedot ovat vertailukelpoisia edellisen vuoden tilinpäätökseen verrattuna. Vuorelan koulukodin yhteyteen on hallinnollisesti sijoitettu vankilan perheosasto-toiminta.

Harvialan koulukodin toiminta loppui 31.12.2017. Harviala tuotti Maahanmuuttovirastolle alaikäisten turvapaikanhakijoiden vastaanottopalvelua sekä Hämeenlinnan kaupungille myönteisen turvapaikkapäätöksen saaneille nuorille tarkoitettua kotouttamispalvelua.

VANKITERVEYDENHUOLTO (THL:N ALAINEN VANKITERVEYDENHUOLLON YKSIKKÖ)

Vuoden 2018 tiedot ovat pääosaltaan vertailukelpoisia edellisen vuoden tilinpäätökseen verrattuna.

LIITE 2: Nettoutetut tulot ja menot

Momentin numero ja nimi		Tilinpäätös 2017	Talousarvio 2018 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2018 määrärahojen		Tilinpäätös 2018	Vertailu Talousarvio-Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
				käyttö vuonna 2018	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2018	Käyttö vuonna 2018 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
33.01.04.	Bruttomenot	56 661 818,65	56 405 000	58 685 132,65		59 235 132,65				59 194 623,95	
Valtion mielisairaaloiden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	Bruttomenot	56 098 818,65	55 855 000	58 813 578,89		58 813 578,89				58 813 578,89	
	Nettomenot	563 000,00	550 000	-128 446,24	550 000,00	421 553,76	128 446,24	509 491,30	1 059 491,30	381 045,06	550 000,00
33.01.05.	Bruttomenot	21 903 235,66	20 468 000	21 230 481,53		22 336 481,53				21 522 153,27	
Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen alaisten lasten-suojeluyksiköiden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	Bruttomenot	22 123 761,05	19 362 000	21 672 159,04		21 672 159,04				22 123 761,05	
	Nettomenot	-220 525,39	1 106 000	-441 677,51	1 106 000,00	664 322,49	441 677,51	1 011 000,00	2 117 000,00	-601 607,78	1 106 000,00
33.01.06.	Bruttomenot	16 772 102,37	18 751 000	18 011 384,27		18 778 247,05				16 772 025,75	
Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen alaisen vankiterveydenhuollon yksikön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	Bruttomenot	167 102,37	260 000	287 247,05		287 247,05				167 102,37	
	Nettomenot	16 605 000,00	18 491 000	17 724 137,22	766 862,78	18 491 000,00		76,62	18 491 076,62	16 604 923,38	766 862,78
33.03.04.	Bruttomenot	82 717 547,60	84 552 000	79 536 757,41		90 376 232,95				83 020 546,86	
Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	Bruttomenot	33 095 547,60	31 300 000	37 124 232,95		37 124 232,95				33 095 547,60	
	Nettomenot	49 622 000,00	53 252 000	42 412 524,46	10 839 475,54	53 252 000,00		7 803 972,31	61 055 972,31	49 924 999,26	10 839 475,54

LIITE 3: Arviomäärärahojen ylitykset

Pääluokan ja momentin numero ja nimi			Talousarvio (TA + LTA:t)	Ylitys	Ylitys %
33. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala			4 907 000	30 485,15	1
	33.02.20.	Oikeuslääketieteellisen kuolemansyyn selvittämisen menot	4 907 000	30 485,15	1
Pääluokat yhteensä			4 907 000	30 485,15	1

LIITE 4: Peruutetut siirretyt määrärahat

Pääluokan ja tilijaottelun numero ja nimi			Peruutettu	
			Tilijaottelu	Yhteensä
33. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala				210 854,41
Vuosi 2016				210 854,41
	33.70.50.	Terveyden edistäminen	210 854,41	
Pääluokat yhteensä				210 854,41
Vuosi 2016				210 854,41

LIITE 5: Henkilöstökulujen erittely

	2018	2017
Henkilöstökulut	111 439 662,19	104 165 361,19
Palkat ja palkkiot	110 466 873,26	104 690 342,52
Tulosperusteiset erät	86 171,35	130 383,03
Lomapalkkavelan muutos	886 617,58	-655 364,36
Henkilösivukulut	19 348 945,76	18 011 650,49
Eläkekulut	17 656 982,07	16 791 211,78
Muut henkilösivukulut	1 691 963,69	1 220 438,71
Yhteensä	130 788 607,95	122 177 011,68
Johdon palkat ja palkkiot, josta	2 489 062,81	2 151 560,46
– tulosperusteiset erät	1 191,31	1 350,41
Luontoisedut ja muut taloudelliset etuudet	42 409,31	52 626,42
Johto	2 160,00	2 160,00
Muu henkilöstö	40 249,31	50 466,42

LIITE 6: Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet ja niiden muutokset

1. POISTONALAINEN OMAISUUS- JA KÄYTTÖOMAISUUSREKISTERI

Poistojen kirjaamista varten käyttöomaisuus ryhmitellään liikekirjanpidon mukaisiin omaisuustileihin. Poistolaskennan piiriin kuuluvat kaikki liikekirjanpidon tililuokassa olevat 1-alkuiset käyttöomaisuustilit.

Poistot tehdään vuoden 2009 alusta käyttöomaisuudesta, jonka arvonalisäveroton hankintahinta on vähintään 10 000 euroa ja taloudellinen pitoaika yli yksi vuosi. Tällaisen tuotannon tekijän hankintahinta kirjataan liikekirjanpidossa kuluksi suunnitelman mukaisina poistoina. Hankinnat merkitään käyttöomaisuusrekisteriin.

Ennen vuotta 2009 käyttöomaisuusrekisteriin Kansanterveyslaitoksessa ja Stakesissa kirjatut hankinnat, jotka ovat vielä käytössä, siirretään osaksi Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen käyttöomaisuuskirjanpitoa. Siirrettäviin käyttöomaisuusesineisiin sovelletaan vuonna 2008 voimassa olevia poistosuunnitelmia.

Käyttöomaisuus, jonka arvonalisäveroton hankintahinta on alle 10 000 euroa mutta yli 1000 euroa, kirjataan suoraan kuluksi. Nämä hankinnat merkitään irtaimistorekisteriin. Taide-esineistä, matkapuhelimista ja atk-laitteista pidetään erillistä rekisteriä hankintahinnasta riippumatta.

Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksella ei ole kansallisomaisuutta.

2. POISTOJEN KIRJAAMINEN

Kiekuun siirryttyä 1.10.2015 tehtiin poistot kerralla koko alkuvuodesta. Tämän jälkeen poistot kirjataan liikekirjanpitoon kuukausittain. Poistot lasketaan Kieku-käyttöomaisuus kirjanpitojärjestelmästä, josta ne kuukausittain siirretään liikekirjanpitoon. Poistojen tekeminen aloitetaan tuotannon tekijän käyttöönotto-kuukautta seuraavasta kuukaudesta. Omaisuuden myynnin yhteydessä tehdään viimeinen poisto omaisuuden viimeiseltä käyttökuukaudelta. Tämän jälkeen jäljelle jäävä meno-jäännös kirjataan myyntivoittojen tai -tappioiden tilille. Omaisuuden ilmaisuovutuksen tai tuhoutumisen yhteydessä sen mahdollinen käyttöomaisuuskirjanpidossa jäljellä oleva arvo poistetaan kokonaan.

3. POISTOMENETELMÄ JA POISTOAJAT

Suunnitelman mukaiset poistot lasketaan tilivirastossa yhdenmukaisin periaattein käyttöomaisuushyödykkeiden taloudellisen käyttöiän mukaisina poistoina alkuperäisestä hankintahinnasta.

Mikäli hyödykkeelle jää jäännösarvo suunnitelman mukaisen poiston jälkeen ja sen käyttöikä jatkuu, tehdään jäännösarvolle uusi poistosuunnitelma, tasapoisto (3v.)

Omaisuusryhmä	Poistomenetelmä	Poistoaika vuotta	Vuotuinen poisto %	Jäännösarvo € tai %
112 Aineettomet oikeudet				
11200000 Ostetut valmisohjelmistot ja tietojärjestelmät	tasapoisto	5	20	–
114 Muut pitkävaikutteiset menot				
11490000 Muut pitkävaikutteiset menot	tasapoisto	3 tai 10	10 tai 33,34	–
123 Rakennelmat				
12300000 Rakennelmat	tasapoisto	15 tai 20	5 tai 6,67	–
125–126 Koneet ja laitteet				
12500000 Autot ja muut maakuuljetusvälineet	tasapoisto	5	20	–
12530000 Raskaat työkoneet	tasapoisto	7	14,3	–
12540000 Kevyet työkoneet	tasapoisto	7	14,3	–
12550000 ICT-laitteet	tasapoisto	3	33,33	–
12560000 Toimistokoneet ja laitteet	tasapoisto	5	20	–
12570000 Puhelinkeskukset ja muut viestintälaitteet	tasapoisto	5	20	–
12580000 Audiovisuaaliset koneet ja laitteet	tasapoisto	5	20	–
12590000 Laboratoriolaitteet ja -kalusteet	tasapoisto	5 tai 10	10 tai 20	–
12600000 Muut tutkimuslaitteet	tasapoisto	5 tai 10	10 tai 20	–
12690000 Muut koneet ja laitteet	tasapoisto	5 tai 10	10 tai 20	–
127 Kalusteet				
12700000 Asuinhuoneisto- ja toimistokalusteet	tasapoisto	5	20	–
12790000 Muut kalusteet	tasapoisto	5 tai 10	10 tai 20	–
128 Muut aineelliset hyödykkeet				
12800000 Taide-esineet	ei poistoa			
129 Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat				
12940000 Muut ennakkomaksut				
130 Käyttöomaisuusarvopaperit				
13010000 Muut osakkeet	ei poistoa			
13030000 Muut osuudet	ei poistoa			
4. POISTOSUUNNITELMAN VOIMASSAOLO				
Tätä poistosuunnitelmaa noudatetaan 1.1.2015 alkaen.				

LIITE 7: Kansallis- ja käyttöomaisuuden sekä muiden pitkävaikutteisten menojen poistot

Ei esitettävää.

LIITE 8: Rahoitustuotot ja -kulut

Ei esitettävää.

LIITE 9: Talousarviotaloudesta annetut lainat

Ei esitettävää.

LIITE 10: Arvopaperit ja oman pääoman ehtoiset sijoitukset

Käyttö- ja rahoitusomaisuusarvopaperit

Käyttö- ja rahoitusomaisuusarvopaperit									
			31.12.2018						31.12.2017
	Kappale määrä	Markkina-arvo	Kirjanpitoarvo	Omistusosuus %	Myynti-oikeuksien alaraja %	Saadut osingot		Markkina-arvo	Kirjanpitoarvo
Julkisesti noteeraamattomat osakkeet ja osuudet	256		21 231,20						21 231,20
Limingan jäähalli Oy	8		673,00						673,00
Luottokunta osuustodistus									
SAIWe Oy	200		20 000,00						20 000,00
Suomen lääkevahinkokorvausosuuskunta	48		558,20						558,20
Osakkeet ja osuudet yhteensä	256		21 231,20						21 231,20

Muut oman pääoman ehtoiset sijoitukset

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksella ei ole oman pääoman ehtoisia sijoituksia.

LIITE 11: Taseen rahoituserät ja velat

Ei esitettävää.

LIITE 12: Muut monivuotiset vastuut

Valtion talousarvion yksityiskohtaisten perustelujen yleisten määräysten kohdan Toimintamenomäärärahat perusteella tehdyt tavanomaiset sopimukset ja sitoumukset

€	Talousarviomenot 2018	Määrärahatarve 2019	Määrärahatarve 2020	Määrärahatarve 2021	Määrärahatarve myöhemmin	Määrärahatarve yhteensä
Tavanomaiset sopimukset ja sitoumukset yhteensä	18 565 616	18 233 122	10 926 292	6 894 282	38 329 406	74 383 101

Muulla kuin valtion talousarvion yksityiskohtaisten perustelujen yleisten määräysten kohdan Toimintamenomäärärahat perusteella tehdyt tavanomaiset sopimukset ja sitoumukset

€	Talousarviomenot 2018	Määrärahatarve 2019	Määrärahatarve 2020	Määrärahatarve 2021	Määrärahatarve myöhemmin	Määrärahatarve yhteensä
Muut sopimukset ja sitoumukset: *Tartuntatautilaki (583/1986)	9 465 378	10 101 300	10 101 300	10 101 300	10 101 300	40 405 200
Monivuotiset vastuut yhteensä	28 030 994	28 334 422	21 027 592	16 995 582	48 430 706	114 788 301

LIITE 13: Taseeseen sisältyvät rahastoidut varat

Rahaston nimi	Varat 31.12.2018	Varat 31.12.2017	Käyttötarkoitus
Kyösti Kallion rahasto	3 248,76	3 173,41	Sodassa kaatuneiden vähävaraisten omaisten auttaminen
Yhteensä	3 248,76	3 173,41	

LIITE 14: Taseeseen sisältymättömät rahastoidut varat

Ei esitettävää.

LIITE 15: Velan muutokset

Ei esitettävää.

LIITE 16: Velan maturiteettijakauma ja duraatio

Ei esitettävää.

LIITE 17: Oikeiden ja riittävien tietojen antamiseksi tarvittavat muut tiedot

Ei esitettävää.

Toimintakertomus ja tilinpäätös on hyväksytty Helsingissä 28. helmikuuta 2019.

Markku Tervahauta

Matti Salminen

Antti-Jussi Ämmälä

Valtion mielisairaaloiden osalta

Eila Tiihonen

Markku Eronen

TILINTARKASTAJAN TILINPÄÄTÖSMERKINTÄ

Valtiontalouden tarkastusvirasto on tarkastanut tämän tilinpäätöksen ja tarkastuksesta on annettu toimintakertomus.

Helsingissä _____ / _____ 2019

Christa Laurila

TERVEYDEN JA
HYVINVOINNIN LAITOS

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos THL

Postiosoite: PL 30, 00271 Helsinki

Käyntiosoite: Mannerheimintie 166, Helsinki

Puhelin (vaihde): 029 524 6000

Sähköposti: etunimi.sukunimi@thl.fi • Tiedustelut: info@thl.fi

www.thl.fi • twitter.com/THLorg • facebook.com/thl.fi

